

VAASAN YLIOPISTO

Filosofinen tiedekunta

Maria Stennabba

Vaasan ruotsinkielisten kuudesluokkalaisten suomen kielen oppimis-
motivaatio ja asenteet suomen kieltä ja suomen kielen opetusta kohtaan

Tilanne syksyllä 2011 ja keväällä 2012

Nykysuomen (modern finska) pro gradu -tutkielma

Vaasa 2012

SISÄLLYS

KUVIOT	2
TAULUKOT	3
TIIVISTELMÄ	5
1 JOHDANTO	6
1.1 Tavoite	7
1.2 Menetelmä	8
1.3 Aineisto	11
1.4 Aikaisemmat tutkimukset ja hankkeet	12
2 KIELENOPPIMINEN JA SIIHEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT	15
2.1 Asenteet	16
2.1.1 Asenteiden komponentit	16
2.1.2 Asenteiden merkitys kielen oppimiseen	19
2.2 Motivaatio	21
2.2.1 Motivaation rooli kielenoppimisessa	22
2.2.2 Motivaatiotyypit	26
2.3 Minäkäsitys ja kieliminä	27
3 SUOMEN KIELEN OPETUS SUOMENRUOTSALAISISSA KOULUISSA	29
3.1 Tausta	29
3.2 Opetuksen tavoitteet ja kieliohjelmat	30
4 VUOROVAIKUTTEISEN SUOMEN KIELEN -OPETUSHANKE VAASASSA	32
4.1 Hankkeen tausta ja osapuolet	32
4.2 Hankkeeseen osallistuvat koulut	33
4.3 Hankkeen toteutustavat ja opetusmenetelmät	33

5 TUTKIMUSTULOSTEN ESITTÄMINEN JA ANALYSOINTI	35
5.1 Oppilaiden kielitausta	35
5.2 Oppilaiden asenteet	39
5.2.1 Asenteet suomen kieleen	39
5.2.2 Asenteet suomen kielen opetukseen	45
5.2.3 Oppilaiden käsitys vanhempiensa asenteista suomen kieleen	49
5.3 Oppilaiden motivaatio oppia suomea	54
5.4 Oppilaiden käsitys omasta roolistaan oppimisessa	64
5.5 Oppilaiden käsitys opetuksen mielekkyydestä ja kielen vaikeudesta	72
5.6 Asenteiden ja motivaation välinen riippuvuussuhde	77
6 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT	81
LÄHTEET	85
LIITTEET	
Liite 1. Lupa-anomus ruotsinkieliselle koulutoimenjohtajalle Birgitta Höglundille	91
Liite 2. Kirje opettajille	92
Liite 3. Syksyn kyselylomake (alkuperäinen versio ruotsiksi)	93
Liite 4. Syksyn kyselylomake (suomenkielinen versio)	95
Liite 5. Yhteenveto oppilaiden vastauksista (keskiverto ja keskipoikkeamat)	97
KUVIOT	
Kuvio 1. Vastaajien kielitausta ja sukupuoli	12
Kuvio 2. Asenteiden kolmikomponenttimalli	18
Kuvio 3. Malli toisen kielen oppimisesta	24
Kuvio 4. Yksikielisten oppilaiden suomen kielen käyttö	37
Kuvio 5. Kaksikielisten oppilaiden suomen kielen käyttö	37
Kuvio 6. Suomen kieltä puhuvia henkilöitä oppilaiden perheessä ja lähipiirissä	38
Kuvio 7. Suomenkielisen tv:n katselu, musiikin kuuntelu ja kirjojen/ lehtien lukeminen suomeksi	39
Kuvio 8. Oppilaiden asenteet suomen kieleen (keskiarvot)	41
Kuvio 9. Oppilaiden asenteet suomen kielen opetukseen (keskiarvot)	47
Kuvio 10. Oppilaiden käsitykset vanhempiensa asenteista (keskiarvot)	51
Kuvio 11. Oppilaiden motivaatio oppia suomea (keskiarvot)	56

Kuvio 12. Oppilaiden käsitykset omista taidoistaan ja panoksistaan (keskiarvot)	66
Kuvio 13. Mikä on suomen kielessä vaikeinta (syksyn 2011 tilanne)	76
Kuvio 14. Mikä on suomen kielessä vaikeinta (kevään 2012 tilanne)	77

TAULUKOT

Taulukko 1. Suomi on vaikea kieli oppia (K1)	42
Taulukko 2. Suomi on kaunis kieli (K2)	43
Taulukko 3. Pidän suomen kielestä (K3)	43
Taulukko 4. Pidän suomenkielisistä (K4)	44
Taulukko 5. Suomenkieliset ovat epäkohteliaita (K5)	45
Taulukko 6. On hauska puhua suomea (K8)	45
Taulukko 7. Suomi on hauska oppiaine koulussa (K6)	48
Taulukko 8. Suomen kielioppi on hauskaa (K7)	48
Taulukko 9. Haluaisin puhua enemmän suomea koulussa (K9)	49
Taulukko 10. Suomen kielen oppitunnit ovat koulussa hauskoja (K31)	50
Taulukko 11. Vanhempieni mielestä suomi on vaikea kieli (K10)	52
Taulukko 12. Vanhempani pitävät suomen kielestä (K11)	53
Taulukko 13. Vanhempieni mielestä on tärkeää osata suomea (K12)	53
Taulukko 14. Vanhempani pitävät suomenkielisistä (K13)	54
Taulukko 15. On tärkeää osata suomea (K16)	57
Taulukko 16. Haluan oppia suomea paremmin (K17)	58
Taulukko 17. Kannattaa oppia suomea (K18)	58
Taulukko 18. Haluan oppia suomea, jotta pystyisin keskustelemaan suomenkielisten kanssa (K20)	59
Taulukko 19. Haluan oppia suomea, koska tarvitsen sitä tulevaisuudessa (K21)	60
Taulukko 20. Haluan oppia suomea ymmärtääkseni suomenkielisten puhetta (K22)	61
Taulukko 21. Haluan oppia suomea ymmärtääkseni suomenkielisiä tv-ohjelmia (K23)	61
Taulukko 22. Luen suomea, koska se on pakollista (K24)	62
Taulukko 23. Lukisin suomea, vaikka olisi pakko (K25)	63
Taulukko 24. Haluan oppia suomea, koska se on kaunis kieli (K26)	64
Taulukko 25. Uskallan puhua suomea (K14)	67
Taulukko 26. Mielestäni on vaikea puhua suomea (K15)	68
Taulukko 27. Opin suomea vapaa-aikana (K19)	68
Taulukko 28. Teen aina suomen kielen läksyni (K27)	69
Taulukko 29. Osallistun aktiivisesti suomenkielisiin keskusteluihin tunnilla (K28)	70
Taulukko 30. Osaan ilmaista itseäni suomeksi (K29)	71
Taulukko 31. Teen aina parhaani saadakseni hyvän arvosanan suomesta (K30)	72
Taulukko 32. Mikä on hauskinta suomen kielen tunneilla (syksyn 2011 tilanne)	73
Taulukko 33. Mikä on hauskinta suomen kielen tunneilla (kevään 2012 tilanne)	75
Taulukko 34. Asenteiden ja motivaation korrelointi arvosanan kanssa	78
Taulukko 35. Asenteiden ja motivaation välinen korrelaatio	80

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Maria Stennabba
Pro gradu -tutkielma:	Vaasan ruotsinkielisten kuudesluokkalaisten suomen kielen oppimismotivaatio ja asenteet suomen kieltä ja suomen kielen opetusta kohtaan Tilanne syksyllä 2011 ja keväällä 2012
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Nykysuomi (Modern finska)
Valmistusvuosi:	2012
Työn ohjaaja:	Jaana Puskala

TIIVISTELMÄ:

Syftet med undersökningen är att ta reda på hurdana attityder till finskan, finskspråkiga och undervisningen i finska som finns bland sjätteklassisterna i Haga, Gerby, Vikinga och Sundom skola. Samtidigt vill jag ta reda på om det finns skillnader mellan enspråkiga och tvåspråkiga elever i attityder och motivation samt i deras uppfattningar om sig själva och sina förmågor. De enspråkiga eleverna deltog under läsåret 2011–2012 i kommunikativ finska undervisning, vilket innebär att det i dessa skolor utöver läroplanen undervisades en extra veckotimme kommunikativ finska.

Undersökningsmaterialet består av de svar som en- och tvåspråkiga sjätteklassister i Haga, Gerby, Vikinga och Sundom skola gett på ett frågeformulär som jag utformat. Undersökningen är en longitudinellstudie som gjordes vid två tillfällen: första gången hösten 2011 och andra gången i slutet av vårterminen 2012. Undersökningen är i huvudsak kvantitativ men jag har vid analys av frågeformulärets öppna frågor använt mig av kvalitativa metoder. Den teoretiska utgångspunkten för denna avhandling pro gradu är Spolskys modell om den sociala omgivningens betydelse i andraspråksinlärning.

Eleverna är i allmänhet positivt inställda till finskan och de finskspråkiga, de tvåspråkiga eleverna är dock mera positivt inställda än de enspråkiga. Elevernas attityder påverkas även av föräldrarnas attityder. Ju positivare inställning föräldrarna har, desto positivare är även elevernas inställning. Sjätteklassisterna är även motiverade att lära sig finska eftersom de vet att de kommer att behöva finskan i framtiden. Eleverna motiveras främst av instrumentella orsaker och här förekommer inga tydliga skillnader mellan språkgrupperna. Ju oftare eleverna pratar finska, desto självsäkrare är de gällande sina kommunikativa färdigheter och har således ett starkare språkjag. Det är således av stor betydelse att enspråkiga bereds möjlighet att öva sina kommunikativa färdigheter även inom ramen för undervisningen. Muntlig kommunikation upplevs som roligt och grammatik är det som av eleverna upplevs som det svåraste med finskan. Undersökningsresultatet visar att den extra veckotimmen kommunikativ finska har haft en positiv inverkan på de enspråkiga elevernas attityder.

AVAINSANAT: asenne, motivaatio, kieliminä, vuorovaikutteinen suomen kieli

1 JOHDANTO

Kyky kommunikoida toisella kielellä on nykymaailmassa tärkeä, ja harvassa ovat ne alat, joilla ihminen tulee toimeen pelkällä äidinkielellään. Monet nykynuorista kasvavat kaksi- tai monikielisissä perheissä ja ympäristössä, jossa he saavat kaksi kieltä tai useamman kielen niin sanotusti kaupan päälle. Mutta entä ne, joiden vanhemmat ovat yksikielisiä, ja joiden lähipiirissä ei puhuta kahta kieltä? Miten koulutusjärjestelmä pystyy varmistamaan tarpeellisen kielitaidon saannin? Yksi tapa on järjestää kielikylpyopetusta yksikielisille. Kielikylvyssä lapsi oppii käyttämään kieltä luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa. Kielenoppiminen on aikaa vievä prosessi. Jos tavoitteena on vieraan kielen suullinen taito, oppiminen on aloitettava varhain ja oppilaalla pitää olla runsaasti mahdollisuuksia käyttää kieltä luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa. Kielikylpyopetus on tutkijoiden mukaan paras tapa ja luo perustan toimivalle kaksikielisyydelle. (Laurén ja Björklund 2009) Asian kääntöpuoli on, että opetusta ei ole tarjolla kaikille halukkaille, ja ainakin tähän asti sitä on tarjottu ainoastaan paikkakunnan enemmistökieltä puhuville. Kielikylpyopetusta järjestetään Vaasassa suomenkielisille, mutta ruotsinkielisille vastaavanlaista opetusta ei ole ollut tarjolla. Pietarsaareissa taas kielikylpyopetusta on tarjolla sekä ruotsinkielisille että suomenkielisille. Ehdotuksia kielikylpyopetuksesta ja kielikylvyn tapaisesta opetuksesta ruotsinkielisille vaasalaisille on tullut, mikä sinänsä kertoo ymmärrettävästä yhteiskunnallisesta huolesta, että oppilaat eivät kouluissa saa tarpeellista kielitaitoa suoriutuakseen nyky-yhteiskunnassa. Syksyllä 2011 julkisuudessa käyty kiivas keskustelu kaksikielisistä kouluista on myös näyttö tästä huolesta (Språkmöten 2011, Helsingin Sanomat 2011).

Suomenruotsalaiset ovat Suomessa vähemmistöasemassa ja ruotsin kieli on vähemmistökieli. Suomalaisessa yhteiskunnassa suomenruotsalaisten on kuitenkin tärkeätä osata suomea. On selvää, että suomenruotsalaiset tarvitsevat suomen kieltä enemmän kuin muita kieliä ja enemmän kuin mitä suomenkieliset tarvitsevat esimerkiksi ruotsia tai englantia. Työmarkkinoilla suomen kielen taito on usein välttämättömyys. Talouteen, kulttuuriin tai sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvissä tilanteissa suomi on suurimmassa osassa maata tärkein kieli. (Brunell 1988: 17–18)

Tästä syystä pakollisesta suomen kielen opetuksesta ruotsinkielisissä kouluissa ei ole väitelty yhtä aktiivisesti julkisuudessa kuin pakollisesta ruotsin kielen opetuksesta suomenkielisissä kouluissa.

Asia on minulle henkilökohtaisesti tuttu, koska olen itsekin taistellut suomen kielen kanssa vuosien varrella. En saanut kieltä kaupan päälle, kuten monissa kaksikielisissä perheissä, vaan tajuttuani myöhään, että tulen tulevaisuudessa sitä tarvitsemaan, jouduin taistelemaan vaikeaksi kokemani kieliopin kanssa. Kielioppipainotteinen ja yksipuolinen opetus ei kannustanut oppimaan eikä edesauttanut opiskelumotivaatiotani silloin. Lisäksi silloiset asenteet suomen kieleen ja suomenkielisiin kotonani eivät vaikuttaneet positiivisesti omiin asenteisiini. Tästä syystä tämän pro gradu -tutkielman aihe on minulle henkilökohtaisesti läheinen, ja kun tarjoutui mahdollisuus kirjoittaa aiheesta, valinta oli luonnollinen. Jos jokin asia koetaan mieluisaksi ja omalta kohdalta hyödylliseksi, sen oppiminen sujuu monesti vaivatta, kun taas niin sanotun ”pakkopullan” oppiminen on yhtä tuskaa. Opettajan tehtävä on tärkeä, mutta erittäin haasteellinen, ja kyky motivoida oppilaat on oppimisen kannalta keskeinen.

1.1 Tavoite

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa, minkälaisia asenteita tutkimukseen osallistuneiden keskuudessa on suomen kieleen, suomenkielisiin ja suomen kielen opetukseen. Yritän myös selvittää, mistä nämä asenteet johtuvat ja vaihtelevatko asenteet henkilökohtaisen taustan mukaan. Oma kokemukseni on, että mitä yksikielisempi tausta henkilöllä on, sitä negatiivisemmat asenteet kyseisellä henkilöllä on toista kotimaista kieltä kohtaan. Oman henkilökohtaisen taustani ja kokemukseni valossa oletan, että yksikielisten ja kaksikielisten oppilaiden asenteiden välillä on eroja. Tutkimuksen tavoitteena on myös kartoittaa oppilaiden motivaatiota ja selvittää, korreloivatko asenteet ja motivaatio ja vaikuttavatko ne suomen kielen arvosanaan. Selvitän myös, mitä oppilaat kokevat vaikeaksi suomen kielen osalta ja mikä opetuksessa tuntuu mieluisalta. Koska tutkimus tehtiin samalle kohderyhmälle kahdesti, syksyllä 2011 ja keväällä 2012, tavoitteeni on myös katsoa, onko ylimääräinen

viikkotunti suomen kielen opetusta vaikuttanut opetukseen osallistuvien oppilaiden asenteisiin jotenkin.

1.2 Menetelmä

Käyttämäni tutkimusmenetelmä on suurimmaksi osaksi kvantitatiivinen. Käytän standardisoitua kyselylomaketta ja analysoin tulokset pääosin kvantitatiivisia menetelmiä käyttäen. Tutustuttuani alan kirjallisuuteen päädyin tähän menetelmään, koska asenteita ja motivaatiota on aikaisemminkin tutkittu standardisoiduilla kyselylomakkeilla, esimerkiksi Mustila (1990). Arvoasteikon käyttö on suosituimpia tapoja mitata asenteita ja vaihtoehto on tutkimuskohderyhmää ajatellen paras. Kyselylomakkeen avulla tutkin kaikki kuudesluokkalaiset eli vuonna 1999 syntyneet oppilaat, Vaasan kaupungin neljässä ruotsinkielisessä koulussa. Tutkimukseen osallistuu sekä oppilaita, joilla on yksikielinen kielitausta, että oppilaita, jotka ovat kaksikielisistä kodeista ja näin ollen osallistuvat äidinkielenomaiseen suomen kielen opetukseen.

Kyselylomakkeen alkuosa koostuu kysymyksistä, joiden avulla on tarkoitus selvittää oppilaan kielitausta. Kysymyksillä otan selvää, onko oppilaan lähipiirissä suomea puhuvia ihmisiä ja kuinka usein hän on tilanteissa, joissa hän kuulee suomen kieltä tai puhuu suomea itse.

Kyselylomakkeeni koostuu pääasiallisesti matriisikysymyksistä, joiden avulla otan selvää asenteista ja motivaatiosta. Valitsin matriisikysymykset, jotta säästäisin tilaa, mikä on Eljertssonin (2005: 83) mukaan matriisikysymysten suurin etu. Tällaisten kysymysten haittapuoli on, että jollakin voi olla vaikeuksia ymmärtää annettuja ohjeita. Koska tutkin lapsia, tämä saattaa näkyä siinä, että kysymyksiin on jätetty vastaamatta. Testasin kyselylomakkeen toimivuutta neljännellä luokalla olevalla 10-vuotiaalla tyttärelläni, jonka äidinkieli on ruotsi. Hän vastasi kysymyksiin ja osasi myös käyttää vaihtoehtoja ongelmitta. Tosin hän lukee paljon ja suoriutuu koulutehtävistään helposti. Tämän perusteella päätin, että kyselylomake soveltuu myös kuudesluokkalaisille.

Asenteita mitataan useimmiten käyttämällä tarkoitukseen sopivaa arvoasteikkoa, joista tunnetuin on niin sanottu Likert-asteikko. Siinä vastaajaa pyydetään ottamaan kantaa samaa aihepiiriä koskeviin väitteisiin viisi- tai seitsemänasteisella asteikolla. Ääripäät ovat ”täysin samaa mieltä” ja ”täysin eri mieltä”. Vaikka yleensä sanotaan, että kysymysten on oltava mahdollisimman neutraaleja, johdattelevat kysymykset ovat sallittuja käytettäessä Likert-asteikkoa. (Eljertsson 2005: 57, 91)

Käyttämässäni kyselylomakkeessa on pääosin suoria väitteitä ja arvoasteikossa 1–5, oppilaita pyydetään merkitsemään, minkä tasoisesti he ovat samaa mieltä ”Täysin samaa mieltä”, ”Samaa mieltä”, ”En osaa sanoa”, ”eri mieltä”, ”Täysin eri mieltä”, esiteltyjen väitteiden kanssa. Käyttämäni väitteet ovat osittain aikaisemmissa vastaavanlaisissa tutkimuksissa käytettyjä, ja osittain sellaisia, joita olen itse muotoillut tähän tutkimukseen sopiviksi. Kyselylomakkeen lopussa on kaksi avointa kysymystä, joten siltä osin tutkimus on myös kvalitatiivinen.

Analyysiosiossa olen ryhmitellyt kysymykset sen mukaan, mihin aihepiiriin ne kuuluvat ja käsittelen kysymykset myös sen mukaisesti. Analyysiosiossa käsittelen seuraavat aihepiirit:

1. Asenteet suomen kieleen: kysymykset 1, 2, 3, 4, 5, 8
2. Asenteet suomen kielen opetukseen: kysymykset 6, 7, 9, 31
3. a) Motivaatio
 - Instrumentaalinen motivaatio: kysymykset 18, 20, 21, 22, 23
 - Integratiivinen motivaatio: kysymykset 16, 17, 24, 25, 26
- b) Oppilaan käsitys vanhempiensa asenteista: 10, 11, 12, 13
4. Oppilaan käsitys omista vuorovaikutustaidoistaan: kysymykset 14, 15, 19, 29
5. Oppilaan käsitys panostuksestaan suomen oppiaineeseen: kysymykset 27, 28, 30

Bakerin (1992: 18) mukaan asennemittaus ei välttämättä kokonaan paljasta yksilön asenteita, koska monet ulkopuoliset tekijät saattavat vaikuttaa mittaukseen. Tutkimuksessani oppilaat vastaavat kyselylomakkeeseen täysin nimettöminä. Kysyn ainoastaan vastaajien sukupuolta ja koulua. Näin yritän välttää sellaisia ongelmia, että

oppilaat vastaavat tietyllä tavalla antaakseen itsestään paremman kuvan. Oppilaat ovat täyttäneet kyselylomakkeen oppitunnilla opettajan valvonnassa, joten en ole itse pystynyt vaikuttamaan vastauksiin.

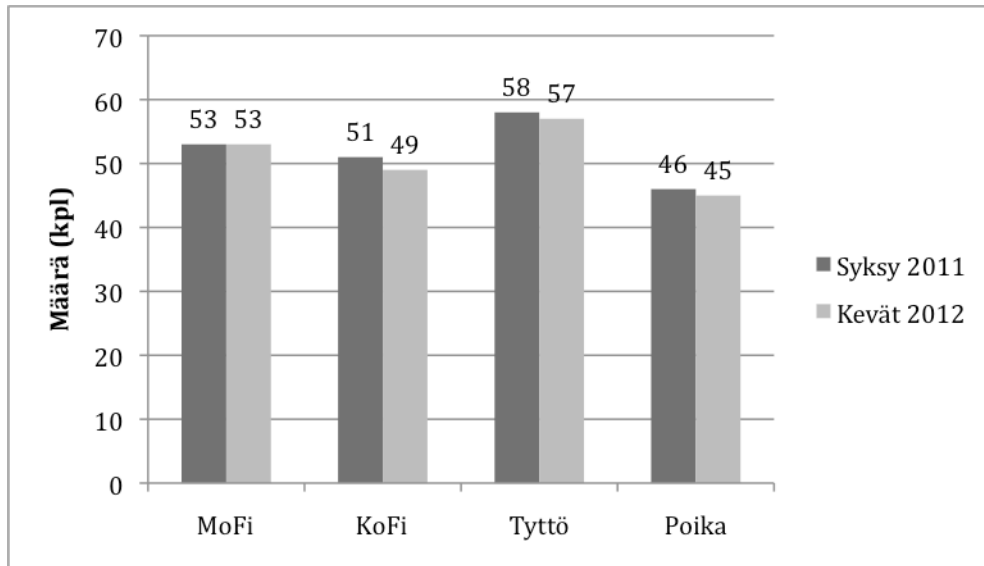
Tutkittavasta aiheesta on tehtävä riittävän kattava asennemittaus, ja aihetta on lähestyttävä monelta suunnalta. Tutkimukseen osallistuvien yksilöiden on oltava riittävän edustava osa kokonaisuudesta eikä epätavallisia edustajia tutkittavasta ryhmästä (Baker 1992: 19). Vuorovaikutteinen suomen kieli -opetushankkeeseen osallistuu oppilaita luokilta 3–6, joista kaikki kuudesluokkalaiset osallistuvat tähän tutkimukseen. Näin ollen otanta voidaan luokitella riittävän kattavaksi. Oppilaita vuosiluokilta 3–5 ei otettu mukaan, koska heidän nuoresta iästä johtuen tarpeellisen lukutaidon takaaminen kyselylomakkeen täsmälliseen vastaamiseen ei olisi pystytty varmistamaan. Tarkoitus ei ole verrata kouluja keskenään vaan kuudesluokkalaisia yleisesti.

Tärkeä aspekti asenteita tutkittaessa on, onko kyseessä poikkileikkaus- vai pitkittäistutkimus. Poikkileikkaustutkimuksesta puhutaan silloin, kun tutkimuksen tulokset ovat voimassa tiettyinä ajankohtana. Pitkittäistutkimuksella voidaan selvittää, miten tietyn ryhmän asenteet ovat kehittyneet, ja silloin sama tutkimus tehdään vähintään kahdesti. (Dörney 2001: 194) Tutkimukseni on pitkittäistutkimus asenteista ja motivaatiosta, koska aineisto kerättiin kahdesti ja vertaan, onko ajankohtien välillä tapahtunut muutoksia oppilaiden asenteissa ja motivaatiossa. Ensimmäisen kerran tein tutkimukseni kaikissa neljässä koulussa syksyllä 2011 viikoilla 43 ja 44. Toisen kerran sama kohderyhmä tutkittiin toukokuussa 2012 viikolla 22. Ensimmäisellä tutkimuskierroksella saadun palautteen perusteella projektin vastuuhenkilö Mikaela Björklund kevensi lomakkeen ulkonäköä siirtämällä kaksi avointa kysymystä lomakkeen alkuun ja samalla suurentaen lomakkeen fonttikokoa kymmenestä kahteentoista. Yksinkertaisuuden vuoksi kyselylomake on ruotsiksi, koska suurin osa tutkimukseen osallistuneista oppilaista ovat äidinkieleltään ruotsinkielisiä. Pro gradu -tutkielman liitteenä on myös kääntämäni suomenkielinen versio tutkimuslomakkeesta (ks. Liite 3 ja 4).

Tutkimustulosten analysoinnissa olen käyttänyt apunani SPSS ja Excel - tietokoneohjelmia. Olen laskenut keskiarvot ja keskihajonnat sekä Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimen. Sen lisäksi olen tehnyt t-testin syksyn ja kevään keskiarvojen erolle tarkistaakseni, onko tulosten välillä tilastollisesti merkitsevää eroa. Käsittelen kevään kyselyn tulokset ainoastaan niiden väitteiden kohdalla, joissa on tilastollisesti merkitseviä eroja $p \leq .05$ -tasolla syksyn tuloksista. Kaikki kuviot olen laatinut Excelissä.

1.3 Aineisto

Tutkimuksen aineiston olen kerännyt kyselylomakkeen avulla. Tutkimuskohteena ovat kaikki kuudesluokkalaiset niissä neljässä ruotsinkielisessä koulussa Vaasassa, joissa on syksyllä 2011 aloitettu vuorovaikutteinen suomen kielen opetus. Vaasassa on yhteensä viisi ruotsinkielistä peruskoulua, joista Mussorin koulu on keskittynyt erityistä tukea tarvitseviin oppilaisiin (Vaasa 2012a), ja siksi en tutki Mussorin koulun oppilaita. Hanke koskee 3–6 -luokkalaisia, mutta tutkimuksen luonteesta johtuen ja ottaen huomioon oppilaiden nuoren iän, tutkimus on rajattu kuudesluokkalaisiin. Tutkimukseen osallistuvat kaikki vuosikurssilla kuusi olevat oppilaat, myös ne, jotka lukevat äidinkielenomaista suomea (MoFi) eli kaksikielisille tarkoitettua suomea. Yhteensä kuudesluokkalaisia tutkituissa kouluissa on 115, joista 11 Hagan koulussa, 27 Sundomin koulussa, 33 Vikingan koulussa ja 44 Gerbyn koulussa. Tutkimusmateriaali on kerätty kouluista syksyllä viikkojen 43 ja 44 aikana ja keväällä viikolla 22. Sairastelujen ja poissaolojen vuoksi syksyllä palautettiin 104 kyselylomaketta ja keväällä 102. Kuvio 1 esittää vastaajien jakauman kieliryhmittäin ja sukupuolittain. Käytän tekstin kuvioissa lyhenteitä MoFi kaksikielisistä oppilaista ja KoFi yksikielisistä oppilaista.

Kuvio 1. Vastaajien kielitausta ja sukupuoli

Olen tehnyt kaikki analyysit palautettujen kyselylomakkeiden perusteella. Kaksikielisiä oli syksyn ja kevään kyselyissä yhtä monta. Yksikielisiä oli kevään kyselyssä kaksi vähemmän kuin syksyllä.

1.4 Aikaisemmat tutkimukset ja hankkeet

Suomalaisten kieliasteita ja motivaatiota ruotsin ja englannin kieleen on tutkittu useissa eri tutkimuksissa, mutta ruotsinkielisten suomen kieleen ja suomenkielisiin kohdistuvia asenteita peruskoulun alaluokilla ei juuri lainkaan. Kiinnostus aiheeseen tuntuu olevan ajankohtainen, koska eri opetusmuotojen tehokkuudesta on käyty julkisesti kiivaita keskusteluja viime aikoina ja on painotettu, että opetuksen pitäisi olla monipuolisempaa ja varsinkin vuorovaikutteisen suomenkielen osaa opetuksesta olisi lisättävä.

Mustila (1990) on tutkinut väitöskirjassaan suomenkielisten lukiolaisten motivaatiota, asenteita ja kiinnostusta ruotsin kieleen. Hänen tutkimustuloksensa osoittavat, että integratiivinen orientoituminen eli oppilaan omat sisäiset syyt kielenoppimiseen sekä

oppilaan kokema tuleva hyöty kielitaidosta, ja kielen viestinnällinen arvo ovat tärkeässä asemassa kielen oppimisessa. Mustilan mukaan asenne ja kiinnostus ovat tärkeimmässä asemassa kielenoppimisessa. Kieltä ei opita, mikäli oppilas ei ole siitä kiinnostunut tai hänellä on siihen kielteinen asenne. Mikäli opetus on mielenkiintoista, se herättää oppilaissa mielenkiinnon, jolloin he ovat halukkaita osallistumaan ahkerasti opetukseen ja tekemään kotitehtävänsä. Arvosanan perusteella Mustila jakaa opiskelijat kolmeen ryhmään. Hyvät oppilaat motivoituvat integratiivisista syistä, ovat kiinnostuneita ylimääräisistä kieliopinnoista ja osallistuvat aktiivisesti opetukseen. Tavalliset oppijat osallistuvat aktiivisesti opetukseen ja tekevät kotitehtävänsä. Heikot oppijat tekevät kotitehtävänsä, mutta eivät ole motivoituneita kieliopinnoista. (Mustila 1990: 202)

Elsinen (2000) on tutkinut väitöskirjassaan Joensuun yliopistossa syksyllä 1996 aloittaneiden opiskelijoiden käsityksiä vieraiden kielten oppimisesta. Hänen tutkimustuloksensa osoittavat, että opiskelijat kokivat kielitaidon tärkeäksi vaikka heidän käsityksensä kielitaidosta erosivat toisistaan. Suullinen viestintätaito oli monelle se asia, joka lähinnä vastaa kielitaitoa. Kolmella neljäsosalla opiskelijoista oli myönteisiä kokemuksia kielenoppimisestaan. Oppimista eniten auttaneita tekijöitä olivat sellaiset, jotka liittyivät opiskelijaan. Opettaja koettiin ulkopuoliseksi tekijäksi, joka oli haitannut oppimista eniten. Enemmistöllä vastaajista oli se käsitys, että he ovat hyviä kielenoppijoita, ja kolmasosa koki olevansa huonoja oppimaan kieliä. Eniten kielitaitoa koettiin tarvittavan opinnoissa ja työelämässä. Elsinen mukaan on löydettävä ratkaisuja kielten opetuksessa, jotta päästäisiin eroon kielteisen kieliminän kokeneiden rajoittavista ja kielteisistä asenteista. (Elsinen 2000: iii–v)

Kovanen (2004) on tutkinut yhdeksäsluokkalaisten opiskelumotivaatiota ruotsin kieleen Joensuussa. Tutkimuksessa korkein painoarvo oli instrumentaalisella ulottuvuudella eli oppilaiden usko siihen, että he saavat opinnoista jotakin hyötyä. Toiseksi vahvin oli integratiivinen orientaatio ja motivaatioulottuvuuksista heikoin oli itsensä kehittämisen orientaatio eli oppilaan omakohtainen kiinnostus kieleen. Tutkimustulosten jakauman hän tulkitsee johtuvan oppilaiden suhteellisen nuoresta iästä.

Löf (2005) on pro gradu -tutkielmassaan tutkinut suomenruotsalaisten yhdeksäsluokkalaisten asenteita suomen kieleen, suomenkielisiin ja suomen kielen opetukseen sekä oppilaiden asenteiden ja motivaation välisiä yhteyksiä. Hänen tutkimuksestaan saadut tulokset osoittavat, että oppilaiden asenteet kieleen ja suomenkielisiin ja heidän motivaationsa oppia kieltä ovat suhteellisen positiivisia. Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että suomen kieli on vaikeaa. Huomattavaa tuloksissa oli, että monet olivat sitä mieltä, että opetus on yksipuolista ja tylsää ja he halusivat lisää keskustelua suomen kielen tunneille. Tutkimustulokset osoittivat myös vahvaa yhteyttä asenteiden ja motivaation välillä, mutta sukupuolten välillä tältä osin ei löytynyt eroja.

Aiheesta on tehty ajankohtaisia tutkimushankkeita, kuten Svenska kulturfondenin rahoittama Flis-tutkimushanke, joka keskittyi kaksikielisten lasten oppimiseen ja identiteettiin koulussa ja sen ulkopuolella. Hankkeen tarkoituksena on empiirisiin perusteisiin lisätä tietoa siitä, miten monikielisten lasten oppiminen ja identiteetti kehittyy vuorovaikutustilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella. Lapselle, jonka arki on yksikielinen riippumatta kotipaikkakunnan kieliolosuhteista, on rikastuttavaa tavata toista äidinkieltä edustava oppilas koulussa. Kohtaamiset voivat stimuloida kielitaitoja ja sen lisäksi henkilökohtainen kokemus toista kieliryhmää edustavan henkilön tapaamisesta voi johtaa avonaisempaan ja suvaitsevampaan asenteeseen toista kieltä kohtaan. (Flis 2011) Hanke sai seuraajan syksyllä 2011, jolloin alkoi kolmivuotinen (2011–2014) tutkimus- ja kehittämishanke Språkmöten. Hankkeen piirissä tutkitaan oppilaita ja opettajia sekä heidän välisiä vuorovaikutustilanteita koulurakennuksissa, joihin on sijoitettu sekä suomen- että ruotsinkielinen koulu. Vasa Gymnasiumin ja Vaasan lyseon lukion toimintaa yhteisissä tiloissa seurataan osana tätä hanketta. (Språkmöten 2011)

2 KIELENOPPIMINEN JA SIIHEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Kieli on osa yksilön identiteettiä ja sosiaalista olemusta, ja sitä käytetään identiteettimme välittämiseen toisille ihmisille. Vieraan kielen oppiminen eroaa oppimisprosessin sosiaalisen luonteen osalta muiden kouluaineiden oppimisesta. Vieraan kielen oppimisessa ei ole pelkästään kyse taitojen hankkimisesta tai tietyn sääntöjärjestelmän ja kieliopin oppimisesta, vaan prosessi sisältää paljon muuta. Minäkuvan muuttaminen sekä uusien sosiaalisten ja kulttuuristen käytös- ja elämäntapojen omaksuminen vaikuttavat merkittävästi oppijan sosiaalisen luonteeseen. (Williams & Burden 2002: 115)

Kielten oppitunnit eroavat muista kouluaineista, koska opetuksessa vaaditaan, että oppija omaksuu aineksia toisesta kulttuurista. Näin ollen on tärkeätä ottaa huomioon opetuksessa, miten oppilaat reagoivat toiseen kulttuuriin. Lisäksi luokkahuoneen dynamiikka ja opetusmetodologia ovat kielten opetuksessa merkityksellisempiä kuin muissa kouluaineissa, koska kouluaine ei ole pelkästään oppilaan oman kulttuuriperinnön jatkeena. (Gardner 1985:8) Kielten oppiminen ja opetus on monitieteinen alue. Kielten oppimiseen vaikuttavat kognitiiviset, biologiset, affektiiviset ja sosiokulttuuriset tekijät. Tämän lisäksi oppijan aikaisemmat kokemukset vaikuttavat siihen, miten uusi kieli opitaan. Tämän alan tutkimuksissa voidaan erottaa kaksi pääsuuntausta: lingvistinen eli kielitieteeseen perustuva sekä psykologiaan, kasvatustieteeseen ja sosiologiaan perustuva käyttäytymistieteellinen traditio. (Elsinen 2000: 18) Jälkimmäinen on myös tämän tutkimuksen kannalta keskeisessä asemassa.

On olemassa useita teorioita siitä, miten kieliä omaksutaan. Kahta samanlaista kielenoppijaa ei maailmasta löydy. Kieliä opitaan asteittain ja kumulatiivisesti. Oppimisprosessia ohjaa lukematon määrä tekijöitä, joista osa jopa vaikuttaa eri suuntiin. Yksilölliset erot kielenoppimisessa voidaan osittain selittää sillä, että kielellä on monitahoinen olemus ja kieli täyttää erilaisia tehtäviä. Oppijan sisäiset tekijät vaikuttavat myös. Kieli ei ole pelkkä väline, jolla kommunikoidaan, vaan se on myös osa ihmisen identiteettiä ja tärkeä osa ajatusmaailmaamme. Kieli on sidoksissa kulttuuriin omassa yhteisössä sekä tärkein kanava sosiaalisessa organisaatiossa. Uuden

kielen oppiminen on moniasteinen prosessi, jossa sisäistetään toinen kulttuuri, luodaan uusia lingvistisiä järjestelmiä sekä opitaan kohdekielen diskurssi ja sen kommunikatiivinen funktio. Ihminen luo tavallaan itselleen vieraskielisen identiteetin. (Elsinen 2000: 18–19)

Muodollinen opetus, kielen oppijan äidinkieli sekä inputin määrä ja laatu ovat Larsen-Freemanin ja Longin (1991: 153) mukaan yleisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat kielen oppimiseen. Kielten opetuksessa on aina kyse kahdesta kielestä, jotka voivat olla täysin erilaisia tai sukua toisilleen. Äidinkieltä muistuttava kieli on yleensä helpompi oppia kuin rakenteeltaan täysin erilainen kieli (Larsen-Freeman ja Long 1991: 106).

Krashenin (1987: 32–33) mukaan tärkeimmät kausatiiviset muuttujat toisen kielen oppimisen kannalta ovat ymmärrettävä kielellinen syöte ja oppijan affektiivinen suodatin. Toisen kielen oppimisen kannalta kielitaidon hankkiminen on tärkeämpi kuin oppiminen ja kielitaidon hankkimisen edellytyksenä on, että oppija altistuu riittävästi ymmärrettävälle kielelliselle syötteelle eli sellaiselle tiedolle, jota oppija pystyy ymmärtämään ja joka oppijan nykytasoon verrattuna on riittävän haasteellista oppimismielenkiinnon ylläpitämiseksi. Myös oppijan affektiivisen suodattimen vahvuus on merkittävä. Oppijalla, jolla on oppimisen kannalta optimaaliset kieliasteet, sanotaan olevan kielenoppimisen kannalta heikko affektiivinen suodatin. Tällä tarkoitetaan, että suodattimen läpi pääsee mahdollisimman paljon kielen omaksumista helpottavaa relevanttia tietoa.

Vieraiden kielten oppimiseen vaikuttavista tekijöistä asenteet ja motivaatio ovat kiinnostaneet tutkijoita eniten (Haagensen 2007: 26). Asenteiden ja motivaation määrittäminen on todettu vaikeaksi. Maalaisjärjen mukaan käyttäytymistä ohjaavat tietyt tarpeet ja kiinnostuksen kohteet, jotka vaikuttavat yksilöön käytökseen. Nämä eivät kuitenkaan ole suoraan havaittavissa, vaan pääteltävissä yksilön käytöksestä. Tutkimuksissa asenteiden ja motivaation merkityksestä toisen kielen oppimiseen on kehitetty käsitteitä, jotka ovat kielen oppimiselle ominaisia. Käsitteet on johdettu kielenoppijoiden käytöksestä ja ovat ainoastaan vähäisessä määrin kytkettävissä psykologiassa käytettyihin motivaatioteorioihin. (Ellis 1985: 116)

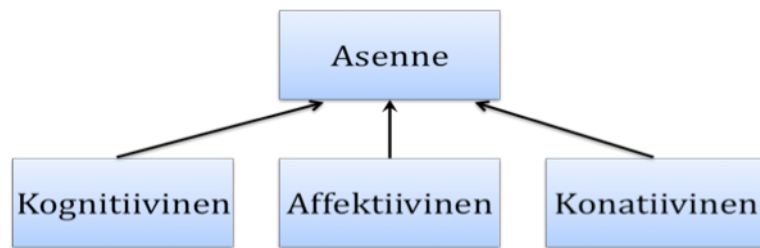
Ellis (1985: 117) päättelee, ettei tutkijoiden keskuudessa ole yksimielisyyttä siitä, mistä asenteet ja motivaatio tarkasti koostuvat tai niiden välisestä suhteesta. Laajimman tutkimuksen asenteiden ja motivaation rooleista toisen kielen oppimisessa ovat tehneet Gardner ja Lambert (1972), ja heidän esittämänsä motivaatioteorian mallia vieraan kielen oppimisesta käsittelemällä tarkemmin alaluvussa 2.2.

2.1 Asenteet

Asenne on ihmisten taipumus reagoida joko myönteisesti tai kielteisesti tiettyihin esineisiin, ilmiöihin tai henkilöihin (Allardt 1985: 50). Bakerin (1992: 10–11) mukaan asenne on hypoteettinen käsite, jota käytetään ihmisten käyttäytymisen suuntauksen ja jatkuvuuden selittämiseen. Asenteet eivät ole suoraan havaittavissa, vaan ne ovat näkymättömiä ja pääteltävissä ihmisen ulkoisen käytöksen suuntauksen ja jatkuvuuden perusteella. Asenteen kohteena voivat olla fyysiset, sosiaaliset, taloudelliset sekä kulttuuriset asiat, mutta asenne voi myös kohdistua henkilöön (Mustila 1990: 13).

2.1.1 Asenteiden komponentit

Asenteet koostuvat kolmesta komponentista: 1) affektiivisesta, 2) kognitiivisesta ja konatiivisesta. Affektiivinen komponentti liittyy ihmisen tunteisiin kyseistä kohdetta kohtaan. Kognitiivinen komponentti liittyy ihmisen ajatuksiin ja käsityksiin tietyistä asioista. Asenteiden kognitiivisen ja affektiivisen komponentin ei välttämättä tarvitse olla sopusoinnussa. Ihminen voi ilmaista positiivisia asenteita kielten opetuksesta samalla kun hänellä on piilotetusti kielteisiä tunteita samaa opetusta kohtaan. Avoimesti ilmaistut asenteet voivat pitää sisällään peiteltyjä mielipiteitä. Se, mitä avoimesti ilmaistaan, on säädetty suojausmekanismeilla ja halulla saada myönteinen reaktio ympäristöstä. Kolmas komponentti eli konatiivinen komponentti liittyy toimintoihin ja tarkemmin ihmisen valmiuteen suorittaa tiettyjä tekoja. (Baker 1992: 12–13, Mustila 1990: 13) Alla on hierarkkinen malli asenteiden kolmesta komponentista.

Kuvio 2. Asenteiden kolmikomponenttimalli (Baker 1992: 12)

Käsitämme ja arvioimme asioita ympäristössämme jatkuvasti. Joitakin kohteita arvostamme ja toisia taas väheksymme. Erilaiset objektit koetaan joko mieluisaksi tai vähemmän mieluisaksi. Ihmisillä on erilaisia kokemuksia ja taipumuksia, jotka vaikuttavat asenteiden laatuun ja voimakkuuteen. Kun yksilö onnistuu jollakin alalla, se tuo hänelle mielihyvää ja vaikuttaa myönteisesti asenteisiin, minkä seurauksena hän lisää ponnistelujaan ja kehittää niitä suoritusvalmiuksia, joita hän tarvitsee alalla. (Peltonen & Ruohotie 1992: 40)

Kieliasenteet ovat osa jokapäiväistä elämäämme. Niitä ei välttämättä ilmaista julkisesti, emmekä ole omista asenteistamme välttämättä tietoisiaakaan, mutta silti monet asenteet ovat avoimia ja erityisesti kielteiset asenteet ovat näkyviä. (Garret 2010: 1–2)

Ihmisten välinen vuorovaikutus on todettu olevan keskeisessä asemassa asenteiden syntymiselle ja muutoksille. Ihmisten välisen vuorovaikutuksen tuloksena asenteet muodostuvat seuraavasti.

- valmiita asenteita peritään suoraan esikuvilta
- asenteita peritään ryhmänormeina
- asenteet muodostuvat ja muuttuvat yksilöön kohdistuvan informaation tuloksena
- asenteet muodostuvat ja muuttuvat affektiivisten elämysten tai traumojen seurauksena.

Oppilaan kieltä koskevat asenteet perustuvat usein kieliyhteisön ja -kulttuurin yhteenkuuluvuuteen. (Mustila 1990: 12–16) Asenteita opitaan ja ne ilmaisevat yksilön arvot, normit, aikomukset, preferenssit ja vakaumukset. Yksilön asenteet joko hyväksyvät tai hylkäävät objektiin liittyvät arvot. (Mustila 1990: 9)

Asenteen merkitystä käsitteenä on monikielisyytutkimuksissa painottanut muun muassa alan edelläkävijä Baker (1995). Ensinnäkin asenteen käsite on laajassa käytössä monessa tieteenalassa. Laajasti tunnetut ja hyväksytyt terminologiset käsitteet edesauttavat siltojen rakentamista tutkimuksen ja sovellusten sekä teorian ja käytännön välille. Toiseksi, asenteita tutkimalla saadaan viittauksia yhteiskunnassa vallitsevista ajatuksista ja luuloista sekä mieltymyksistä ja haluista. Asennemittaukset antavat myös viittauksia muuttuvista mielipiteistä ja siitä, minkälaisia menestymisen mahdollisuuksia erilaisilla toimintalinjoilla on. Kolmanneksi asenteen käsite on jatkuvasti todistanut hyödyllisyytensä sekä teorian ja tutkimuksen että menettelytapojen ja käytännön suhteen. (Baker 1995: 9–10)

2.1.2 Asenteiden merkitys kielen oppimiseen

Gardnerin (1985: 115) mukaan kielet eroavat toisista luokkahuoneessa opetettavista aineista siten, että kyseessä on toiselle kieliyhteisölle ominaisten taitojen ja käyttäytymismallien omaksumisesta. Tästä syystä erityisesti oppijan asenteet sitä kieliyhteisöä kohtaan, jossa opittavaa kieltä puhutaan, vaikuttavat oppimismenestymiseen. Mielipiteitä ja asenteita on yhtä paljon kuin maailmassa on ihmisiä.

Yksilön asenteet toista kieltä kohtaan on pitkälti riippuvainen siitä, mihin kieliyhteisöön tai kielikulttuuriin hän kuuluu. Näin ollen on mahdollista, että tiettyyn kieliyhteisöön kuuluvien yksilöiden asenteet voivat juontaa juurensa maan poliittisista, taloudellisista tai kulttuurisista suhteista siihen maahan, jonka kieltä opiskellaan. Tärkeimmät tekijät kielenoppimisessa ovat asenne ja kiinnostus, joiden on yleisesti katsottu olevan peräisin kotiympäristöstä. Jos oppilaan vanhemmat suhtautuvat kielteisesti vieraaseen kieleen tai eivät ole siitä kiinnostuneita, asenteet periytyvät yleensä jälkipolvelle. Mustilan (1990:

12–16) Linnarudin (1993: 93) mukaan on tutkittu, miten vanhempien asenteet kieleen vaikuttavat ja esimerkkinä hän mainitsee Sternin (1967) tutkimuksen, jossa osoitettiin, että lapset, joiden vanhemmilla on myönteisiä asenteita kieleen, pärjäävät paremmin kuin ne, joiden vanhemmilla on kielteiset asenteet.

Kielididaktikot Valette ja Disick (1972: 43–49) suhtautuvat kriittisesti periaatteisiin, joita käytetään apuna kielenopetuksen tavoitteiden asettamisessa. He ovat kehittäneet mallin kielten opetuksen affektiivisista tavoitteista. Affektiivisella alueella tapahtuvan kehityksen he ovat jakaneet viiteen eri tasoon. Ensimmäisellä tasolla (vastaanottavuus) oppilas tulee tietoiseksi toisista kielistä ja kulttuureista ja on valmis oppimaan toista kieltä. Taso kuvaa opintojansa aloittava oppilas. Hänen suhtautumistaan voidaan kuvata neutraaliksi. Toista tasoa kuvaa avoimuus, jolloin oppilas reagoi positiivisesti kielten opetukseen sekä vieraaseen kulttuuriin. Oppilaan suhtautuminen on positiivista ja hän on avoin ja suvaitsevainen. Kolmannella tasolla oleva oppilas arvostaa kielten opetusta sekä niitä tietoja, joita hän saa toisista kulttuureista. Tällöin oppilas opiskelee omatoimisesti ja osallistuu kielten opetukseen aktiivisesti. Sisäistäminen tapahtuu tasolla neljä, jolloin oppija kieliopintonsa perustella muodostaa oman arvojärjestelmän ja ajattelutavan. Oppilas ottaa vastuuta opinnoistaan ja ottaa aktiivisesti osaa kielten opetukseen. Tasolla viisi olevan oppilaan elämän tärkeimpiin osiin kuuluvat vieras kieli ja kulttuuri. Oppija yhdistää vieraan kielen arvojärjestelmän oman arvojärjestelmänsä osaksi. Näistä tasoista ensimmäiset kolme ilmenevät koulun kielten opetuksessa. Valette ja Disickin (1972) mukaan opetuksen kannalta olisi ihanteellista, että kaikki oppilaat pääsisivät kolmanteen tasoon, näin ei kuitenkaan aina tapahdu.

Kouluelämässä tehdyillä tutkimuksilla on todettu, että oppilaiden asenteilla oppiaineeseen on vain heikko yhteys oppimistuloksiin (Peltonen ja Ruohotie 1992: 48). Asenteiden roolista yksilöllisten suorituserojen selittäjänä toisen kielen omaksumisessa Gardner (1985: 39) toteaa, että asenteet kohdekieltä puhuvia ihmisiä kohtaan ovat selvästi kytkettyinä suoritukseen, mutta kun on kyse asenteista kielenoppimiseen, yhteysuhde on vaihtelevampi. Asenteet kielenoppimiseen eivät näytä olevan yhtä selvästi kytkettyinä suoritukseen kuin asenteet kohdekieltä puhuvia ihmisiä kohtaan. Linnarudin (1993: 93) mukaan korkea motivaatio tai myönteinen asenne tehtävään

edesauttaa kielen oppimista. Hän mainitsee myös, että vahva motivaatio ja myönteinen asenne voivat kehittyä oppijassa tuloksena siitä, että oppija on kokenut onnistumisen tunteen.

Gardnerin (1985: 10) mukaan asenteet eivät sinänsä suoraan vaikuta oppimiseen, mutta johtavat motivaatioon, jolla on vaikutus oppimiseen. Motivaatiolla tarkoitetaan oppilaan vaivannäköä opintojensa suhteen, hänen haluaan saavuttaa asetettu oppimistavoite sekä myönteisiä asenteitaan kielen oppimiseen. Luvussa 2.2 käsittelen motivaation käsitettä lähemmin.

2.2 Motivaatio

Motivoitunut opiskelija on kiinnostunut aineesta, jota hän opiskelee ja jaksaa työskennellä sen parissa riittävän kauan ja paneutua aiheeseen riittävän syvällisesti, kunnes asetetut tavoitteet saavutetaan (Laine 1978: 29).

Puhuttaessa motivaatiosta tarkoitetaan niitä prosesseja, jotka käynnistävät ihmisessä tavoitteellisen toiminnan. Motivaatio on psyykinen tila, joka liittyy tiettyyn tilanteeseen ja se määrää, millä vireydellä ihminen toimii ja mihin hän energiansa suuntaa. Kautta aikojen motivaatiota on yritetty lähestyä monesta näkökulmasta. Tarvemallin mukaan ihmisen toiminta ohjautuu tarpeista, joita yritetään tyydyttää. Perustarpeet, kuten henkiinjääminen ja elämän ylläpitämiseen tähtäävät tarpeet, ovat ensisijaisia. Tyydyttämätön tarve johtaa ihmisessä epätasapainoon, jonka hän yrittää tavalla tai toisella korjata. Ihmisen tarve palauttaa tasapainotila synnyttää motivaatiota. Koska tarvemalli on koettu yksipuoliseksi, sitä on pyritty täydentämään. Tarpeiden lisäksi ihmisen toimintaa ohjaa myös toisilta ihmisiltä omaksutut tai omien kokemusten pohjalta muodostetut arvot ja arvostukset. (Vuorinen 2001: 12–13)

2.2.1 Motivaation rooli kielenoppimisessa

Yksi hankalimmista asioista kielten opetuksessa on oppilaiden motivoiminen (Mustila 1990: 1). Vuorisen (2001: 23) mukaan motivaatioon on mahdollista vaikuttaa ja sitä

voidaan rakentaa opiskelun aikana. Koska jokainen oppija ja opetusryhmä ovat erilaisia, opetus on muotoiltava jokaiseen erilaiseen opetustilanteeseen sopivaksi. Kun opetus lähtee oppilaiden tasolta, motivaatio syntyy automaattisesti opetuksen aikana.

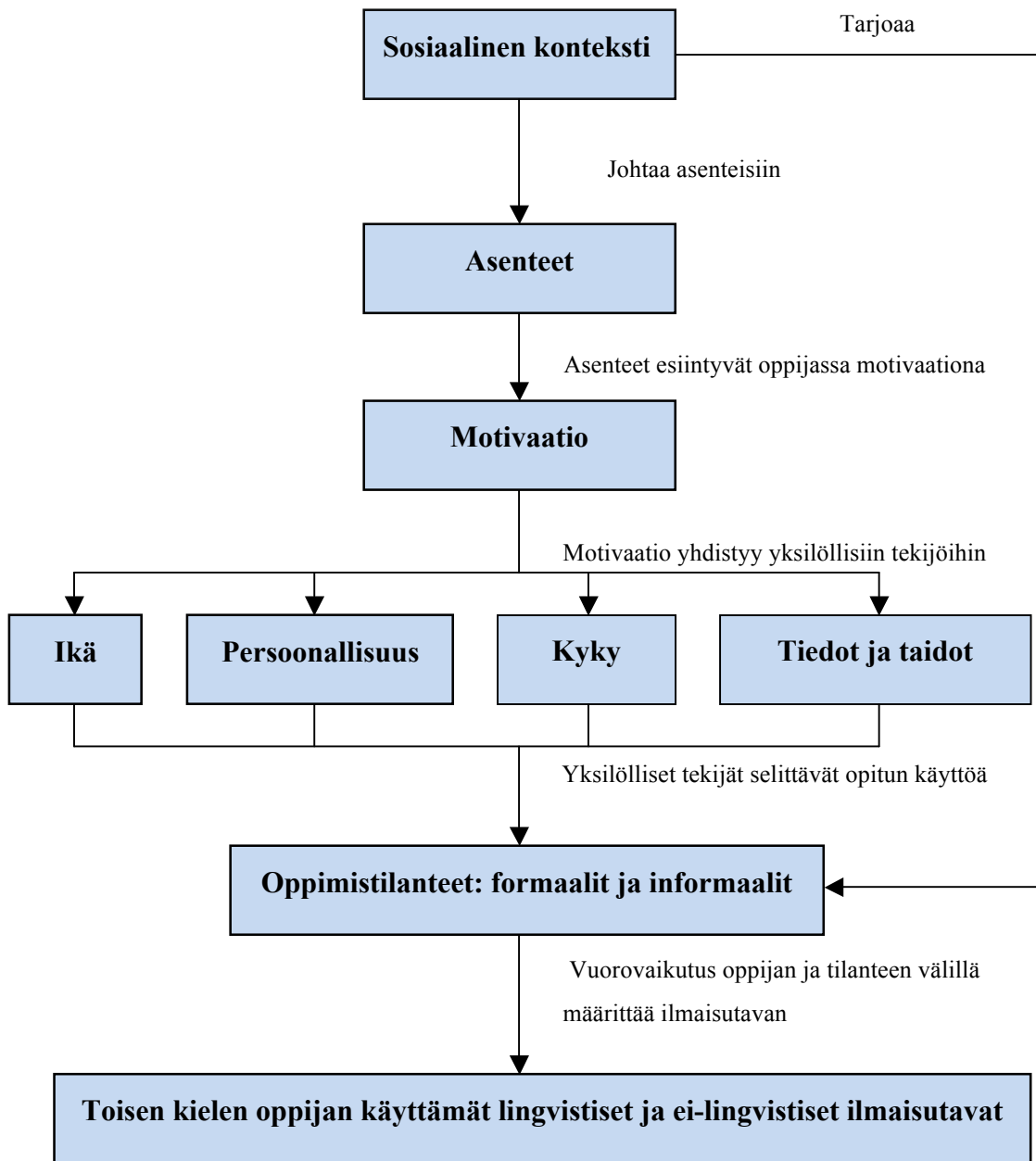
Luonnollinen lähtökohta lähestyä motivaation roolia kielenoppimisessa, on Spolskyn malli sosiaalisen kontekstin merkityksestä toisen kielen oppimisessa. Spolskyn (1989: 25–29) mukaan toisen kielen oppiminen tapahtuu aina sosiaalisessa kontekstissa, joka koostuu henkilön perheestä, kodista, ystäväpiiristä, koulusta ja opettajasta. Näistä kaikista oppija saa vaikutteita, arvoja, mahdollisuuksia ja harjoitusta. Spolskyn mukaan on kolme tärkeää tekijää, jotka vaikuttavat siihen, miten toinen kieli omaksutaan. Oppiminen ei voi tapahtua mikäli tietyt välttämättömät ehdot eivät täyty. Oppilaan pitäisi altistua kielelle riittävästi ja hänellä pitäisi olla riittävästi mahdollisuuksia sen harjoittamiseen. Riittävä motivaatio omaksua kieltä on myös tässä yhteydessä tärkeä. Toinen ehto liittyy kommunikaatiotilanteeseen. Jos oppija hakeutuu sellaisiin tilanteisiin, joissa hän on yhteydessä kieleen, ja hän pystyy siten tarkemmin määrittelemään strategioitaan, kielen omaksumisen todennäköisyys on suurempi. Kolmas ehto liittyy yksilöllisiin piirteisiin. Kuten nimestäkin voi päätellä, kyse on oppijan persoonallisuuspiirteistä eikä ulkopuolisista tekijöistä. Nämä vaikuttavat tyypillisesti, mutta eivät välttämättä, kielen omaksumiseen. Uskaltaako oppija hakeutua sellaisiin sosiaalisiin tilanteisiin, joissa hän altistuu opittavalle kielelle eli onko hänellä valmius ottaa riskejä omaksuessaan kieltä.

Spolsky on myös luokitellut toisen kielen oppimiselle 74 edellytystä. Edellytykset voidaan karkeasti jakaa kahteen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän muodostavat sosiaaliset tekijät, jotka vaikuttavat kielen oppimiseen, kuten oppimisympäristö ja oppimismahdollisuudet. Toinen ryhmä koostuu muuttujista, jotka vaikuttavat oppijan omaan oppimiseen, kuten hänen motivaationsa, aikaisemmat tiedot ja kyvyt. Sosiaalinen konteksti vaikuttaa oppijan kohdekieleen liittyviin asenteisiin sekä siihen, miten motivoitunut hän on oppimaan kyseistä kieltä. Sosiaalisessa kontekstissa on myös muita sellaisia komponentteja, jotka tekevät oppimisen mahdolliseksi. Sellaisia komponentteja ovat oppijan mahdollisuudet kohdata opittavaa kieltä, opittavan kielen asema ja roolit kotona ja yhteiskunnassa sekä vastaavasti myös muiden kielten asema ja

roolit. Nämä vaikuttavat oppijaan asenteisiin, mutta myös oppimistilanteisiin. Oppimistilanteet voivat olla sekä formaaleja että informaaleja. (Spolsky 1989: 25–26)

Omassa tutkimuksessani selvitin oppilaan sosiaalista kontekstia kysymyksillä hänen kielitaustastaan, kuten minkä verran oppilas käyttää suomen kieltä vapaa-aikana, onko hänellä suomenkielisiä kavereita ja katseleeko hän suomenkielistä televisiota. Oppilaan asenteita ja motivaatiota oppia selvitin kyselylomakkeen väittämillä ja oppilaat saivat 5-portaisella Likert-asteikolla arvioida omaa käsitystään väitteestä.

Spolskyn toisen kielen oppimisesta hahmottaman yleisen mallin mukaan (kuvio 3) asenteet vaikuttavat motivaatioon.

Kuvio 3. Malli toisen kielen oppimisesta (Spolsky 1989: 28)

Se, miten hyvin oppija pystyy hyödyntämään kyseistä oppimistilannetta, selittyy yksilöllisillä tekijöillä. Sosiaalinen ympäristö mahdollistaa myös sekä formaaliset että informaaliset oppimistilanteet. Formaalisella oppimistilanteella tarkoitetaan kouluympäristössä tapahtuvaa oppimista esimerkiksi luokkahuoneessa. Tämän tutkimuksen kohdalla kyseessä on formaalinen oppimistilanne, koska vuorovaikutteisen

suomen kielen opetus tapahtuu opettajan ohjauksessa luokkahuoneessa, jossa oppilaat esimerkiksi pelaavat seurapeliä keskenään ja keskustelevat samalla suomeksi.

Motivaatio sekä oppijan muut henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten esimerkiksi ikä, persoonallisuus, kyvyt ja tiedot, ovat tärkeitä variaabeleita kielen oppimisprosessissa. Tässä tutkimuksessa yksilöllisistä tekijöistä tiedossa ovat oppilaan ikä eli 11–12 vuotta ja oppilaan tiedot ja taidot eli arvosana. Oppilaan persoonallisuutta ei ole mahdollista tämänlaajuiseen työhön kokonaisvaltaisesti selvittää. Larsen-Freemanin ja Longin (1991: 184–192) mukaan myös persoonallisuudella on merkitys toisen kielen oppimiseen. Ekstrovertti ja itseään arvostava henkilö on luultavasti paras oppija. Tällainen henkilö uskaltaa ottaa riskejä eikä masennu vaikka epäonnistuu. Kielenoppimistilanteissa tällainen henkilö ei tunne ahdistusta.

Ahdistuneisuus eli yksilön taipumus kokea tietyt tilanteet vaarallisiksi ja uhkaaviksi, on persoonallisuustekijöistä relevantein. Esimerkiksi kouluopiskelussa on todettu, että alhainen suoritustaso ja voimakas ahdistuneisuus ovat systemaattisesti kytkettynä toisiinsa. Ahdistuneisuus voi johtua tapahtumista ja tekijöistä, jotka yksilö kokee uhkaaviksi ja täten uhkaavat hänen minäänsä. (Spolsky 1989: 27, 113–115, Laine ja Pihko 1991: 13) Yksilön toiminta eri tilanteissa määräytyy paljolti hänen minäkäsityksestään. Hänellä on myös odotuksia, miten hänelle käy erilaisissa tilanteissa. Odotukset perustuvat kokemuksiin ja voivat olla negatiivisia, jolloin ne voidaan kokea uhkaksi persoonallisuuden ytimelle eli ”minälle”. (Laine ja Pihko 1991: 13) Kieliminä on se minäkäsitys, joka liittyy oppilaan vieraan kielen opiskeluun (Laine ja Pihko 1991: 15). Minäkäsitystä ja kieliminää käsittelen tarkemmin myöhemmin (ks. 2.4). Analyysiosiossa alaluvussa 5.2.5 käsittelen, millaisia käsityksiä oppilailla on omasta panostuksestaan kielenoppijana eli näin oppilaiden kieliminä tulee myös työssäni esille, vaikkakin pintapuolisesti. Oppilaan kyvyistä, kuten älykkyys ja synnynnäinen taipumus kielenoppimiseen, ei ole tietoa, eikä niitä olisi tämän laajuiseen tutkimukseen pystytty selvittämään.

Kaikki Spolskyn mallin variaabelit (ks. kuvio 3) vaikuttavat yhdessä siihen, minkälaisiin lingvistisiin ja ei-lingvistisiin taitoihin oppija yltää opittavassa kielessä.

Spolskyn malli havainnollistaa kielen oppimista, mutta on tietenkin yksinkertaistettu kuva todellisuudesta. Mallissa variaabelit ovat erillään toisistaan vaikka todellisuudessa kaikki variaabelit vaikuttavat toisiinsa. (Spolsky 1989: 14–28)

2.2.2 Motivaatiotyypit

Gardner ja Lambertin uranuurtajateos *Attitudes and Motivation in Second-Language Learning* (1972) herätti kiinnostusta motivaation rooliin kielenoppimisessa. Heidän vieraan kielen oppimisen motivaatioteoriansa mallin perustana on korkeakouluopiskelijoiden keskuudessa tehdyt tutkimukset Kanadan ja USA:n kaksikielisellä alueella. Laine on tutkimuksissaan (1977, 1978, 1987) kehitellyt mallia suomalaisiin kouluoloihin sopivaksi. Laineen tutkimukset koskevat peruskoululaisten opiskelumotivaatiota englannin kielessä.

Yksilön vieraan kielen opiskelumotivaatio voidaan määrittää kolmen ulottuvuuden avulla: suunta, voimakkuus ja orientaatio. Suunnalla tarkoitetaan lähinnä sitä, onko oppilas halukas oppimaan kieltä vai ei, voimakkuudella taas tarkoitetaan sitä, miten paljon oppilas on valmis ponnistelemaan, jotta oppisi vierasta kieltä. Orientaatiolla tarkoitetaan syyryhmää, jonka vuoksi oppilas haluaa oppia tiettyä vierasta kieltä ja johtaa hänet opiskelemaan sitä. (Laine 1987: 26–28) Gardner (1985: 53) muistuttaa, ettei motivaation voimakkuus, eli esimerkiksi, miten ahkerasti oppilas tekee kotitehtävänsä, anna täydellistä käsitystä käyttäytymisen taustana olevasta motivaatiosta, koska vaikka kaksi yksilöä suorittaa jonkin tehtävän yhtä ahkerasti eli motivaation voimakkuustaso on sama, molempien saama mielihyvä toiminnan suorittamisesta voi vaihdella. Toisin sanoen, vaikka kaksi oppilasta tekee läksynsä yhtä ahkerasti ja tunnollisesti, heidän kokemuksensa läksyjen teosta voi vaihdella. Asia, jonka toinen kokee miellyttäväksi, saattaa toiselle olla epämieluisa. Gardner ja Lambert (1972) käyttää tutkimuksessaan termejä integratiivinen ja instrumentaali orientoituminen, mutta Gardner (1985: 54) painottaa, ettei termejä orientoituminen ja motivaatio tulisi käyttää synonyymisesti, koska orientaatio on yksi motivaatioon vaikuttavista tekijöistä. Orientaatio ei ole motivaation osa vaan edeltää motivaatiota.

Gardner ja Lambert (1972: 3) tekevät eron instrumentaalisen ja integratiivisen motivaation välille. Kielenopiskelijan sanotaan olevan integratiivisesti motivoitunut, jos hän suhtautuu myönteisesti opiskeltavaan kieleen ja sitä ympäröivään kulttuuriin. Opiskelija, joka sen sijaan näkee kielen oppimisen välineenä saavuttaakseen jonkin muun tavoitteen tulevaisuudessa, esimerkiksi hyvän työpaikan, sanotaan olevan instrumentaalisesti motivoitunut. Tutkimuksen analyysiosiossa olen jakanut motivaatiota koskevat väittämät sen perusteella, kuuluvatko ne integratiiviseen tai instrumentaaliseen motivaation piiriin. Gardnerin ja Lambertin (1972: 141) mukaan instrumentaalinen motivaatio on todennäköisesti tehokas sellaisessa ympäristössä, jossa pitää hallita toinen kieli.

Motivaatio jaetaan usein myös sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Motivaation ihannetila on sisäinen motivaatio, joka on laadultaan voimakkain ja kestävin motivaatiotyyppi. Tällöin motivaatio lähtee opiskelijasta itsestään. Opiskelija on kiinnostunut opiskelemastaan aiheesta ja saavuttamalla hyviä tuloksia opinnoissaan hän tavallaan palkitsee itse itseään eli hän saa palkkionsa itse opiskelusta. Ulkoisella motivaatiolla tarkoitetaan motivaatiota, joka syntyy palkkioiden, rangaistuksien tai houkutusien tuloksena, esimerkiksi jos oppilas on saanut hyvän arvosanan suomen kielen kokeesta ja saa sen ansiosta vanhemmiltaan rahaa. Ulkoisen motivaation on katsottu johtavan lyhytjänteisempään ja pinnallisempaan oppimiseen. (Vuorinen 2001: 25, Imsen 2000: 278) Yksilön kokemus tietystä tilanteesta määrää, onko hän motivoitunut sisäisistä vai ulkoisista syistä (Mustila 1990: 10). Sisäisen ja ulkoisen motivaation yhdistävinä tekijöinä ovat sellaiset kokemukset tai odotukset, jotka herättävät yksilössä hyvää mieltä oli syynä toimintaan sitten toiminnan suorittamisesta saatu sisäinen mielihyvä tai toivomus tulevasta palkinnosta. (Imsen 2000: 278)

Motivaatiotutkimuksessa on myös tehty eroa yleisen motivaation ja tilannekohtaisen motivaation välille. Yleisen motivaation voidaan sanoa olevan asenteen synonyymi. Tilannemotivaatio liitetään tiettyyn tilanteeseen, jossa ulkoiset tai sisäiset ärsykkeet herättävät motiiveja ja johtavat aikomuksiin kohdistuvaan käyttäytymiseen. (Mustila 1990: 9) Esimerkiksi oppilas voi olla motivoitunut tietyissä tilanteissa, jos hänellä on

esimerkiksi mielenkiintoinen tehtävä edessä, vaikka hänen yleinen motivaatiotasonsa oppia ei ole korkea.

2.3 Minäkäsitys ja kieliminä

Minäkäsitys ja kieliminä ovat Elsisen (2000: 55) mukaan keskeisiä käsitteitä kielenoppimisen kannalta. Williams ja Burden (1997: 97) perustavat oman määritelmänsä Purkeyn ja Novakin (1984: 29–31) määritelmään, jonka mukaan minäkäsitys on uskomusten ja opittujen käsitysten monimutkainen kokonaisuus, joka jatkuvasti kehittyy. Jokaiselle yksilölle tämä kokonaisuus on totuus hänestä ja samalla se tuo hänen persoonaansa johdonmukaisuutta. Laineen ja Pihkon (1991: 8–14) mukaan yksilön minäkäsitys on henkilön kokonaisvaltainen kuva itsestään. Tämä tarkoittaa siis hänen omaa käsitystään taustastaan, ulkonäöstään, ominaisuuksistaan, tunteistaan ja omista asenteistaan. Minäkäsitykseen kuuluu sekä yksilön kognitiivinen että arvioiva ja affektiivinen suhtautuminen itseensä. Minäkäsitys heijastaa, miten yksilö ymmärtää ja tulkitsee ympäristön reaktiot, jotka liittyvät häneen. Sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa muiden kanssa sekä muilta yksilöiltä saadun palautteen perusteella yksilö luo minäkuvansa ja oman maailmansa. Minäkäsitys on siis tulos pitkäaikaisesta oppimisesta ja siihen vaikuttaa näin ollen suuresti palaute, jota yksilö saa hänen lähipiirissään olevilta tärkeiltä ihmisiltä, kuten vanhemmilta, opettajilta ja kavereilta siinä tärkeysjärjestyksessä. Myös koulunkäyntitilanteissa minäkäsitys on vaikuttava ja tärkeä tekijä, koska se on voima, joka organisoii, yhtenäistää ja motivoi yksilöä. Opettajilta ja kavereilta saadun palautteen määrä ja laatu vaikuttavat siihen, mitä oppilas kokee saavuttaneensa, lisää motivaatiota saavuttamaan enemmän ja pohjustaa sillä tietyllä alueella yksilön arviota omasta suorituskyvystään (Williams ja Burden 1997: 98).

Minäkäsitys rakentuu kolmesta komponentista ja se on ihmisen persoonallisuuden ydinalue (Williams ja Burden (1997: 97). Laineen ja Pihkon (1991: 9–12) mukaan minäkäsitys koostuu tiedostetusta minästä, ihanneminästä ja itsearvostuksesta. Tiedostettu minä on yksilön oma käsitys siitä, millainen hän todellisuudessa on ja siihen

liittyvistä uskomuksista ja tiedoista. Ihanneminä on yksilön kuva siitä, millainen hän todellisuudessa haluaisi olla. Siihen kuuluu esimerkiksi toivottuja ominaisuuksia, jotka yksilö haluaa joskus saavuttaa. Itsearvostus on tärkeä komponentti minäkäsitykselle ja sillä tarkoitetaan sitä, millainen arvio yksilöllä on itsestään. Se, hyväksyykö vai väheksyykö yksilö omaa itseään, ilmenee asenteissa, jotka yksilö kohdistaa itseensä (Brown 1981: 114). Jotta yksilö pystyisi toimimaan tehokkaasti, tärkeä edellytys on myönteinen itsearvostus (Laine ja Pihko 1991: 11).

Kieliminä on Laineen ja Pihkon (1991: 4–16) mukaan se melko pysyvä käsitys, joka yksilöllä on itsestään vieraan kielen oppijana ja se voi olla joko kielteinen tai myönteinen. Kieliminä ei ole synnynnäinen, vaan se kehittyy kielenopiskelun yhteydessä vähitellen. Siihen vaikuttavat erilaiset oppimiskokemukset joko myönteisesti tai kielteisesti. Positiiviset oppimiskokemukset vahvistavat itsetuntoa ja vaikuttavat kieliminään myönteisesti kun taas pettymykset ja kielteiset oppimiskokemukset vaikuttavat oppilaan kieliminään kielteisesti. Kuten minäkäsityksenkin kohdalla, tärkeä kieliminän muotouttaja on se palaute, jota oppilas saa opettajalta ja luokkakavereilta. Myös vanhemmat vaikuttavat omilla esimerkeillään ja omilla asenteillaan oppilaan kieliminään.

Kieliminä on osa yksilön yleistä minäkäsitystä, vaikkakin se on oma kokonaisuus. Hierarkkisesti yleinen minäkäsitys on ylin, mutta esimerkiksi se itsearvostus, joka liittyy minäkäsitykseen voi vaihdella eri elämänalueilla. Sen takia minäkäsityksen jakaminen ja tarkastaminen eri tasoissa voi olla tarkoituksenmukaista riippuen, mitä milloinkin tutkii. Esimerkiksi, kun tutkitaan opiskelijan minäkäsitystä itsestään opiskelijana, voidaan puhua yleisen tason kouluminästä, jolloin määritetään yksilön käsitystä itsestään opiskelijana ja jos jotain tiettyä osa-aluetta halutaan tarkastella, kuten puhuminen tai kirjoittaminen, asiaa tutkitaan tehtäväkohtaisella tasolla. Kieliminä on yleisen kouluminän osa-alue. Myös kieliminä voidaan jakaa sekä yleiseen että tehtäväkohtaiseen tasoon. (Laine ja Pihko 1991: 13–14) Tässä tutkimuksessa tarkastelen kieliminää pintapuolisesti lähinnä tehtäväkohtaisella tasolla. Väittämällä, kuten 'uskallan puhua suomea' ja 'pystyn ilmaisemaan itseäni suomeksi' tutkin oppilaan käsitystä omista vuorovaikutustaidoistaan tehtäväkohtaisella tasolla.

3 SUOMEN KIELEN OPETUS SUOMENRUOTSALAISISSA KOULUISSA

Viime aikoina on käyty julkisuudessa kiivasta keskustelua suomen kielen opetusmenetelmien uudistamisen tarpeesta. Kielikylpyopetuksen ohella on ehdotettu, että perustettaisiin kaksikielisiä kouluja eli sellaisia, joissa sekä suomenkielinen että ruotsinkielinen perusopetus toimisi saman katon alla antaen molemmille kieliryhmille mahdollisuuden luonnollisesti altistua toiselle kotimaiselle kielelle ja luonnolliseen kanssakäymiseen. Esimerkiksi Helsingissä noin puolet vanhemmista suhtautuu myönteisesti kaksikielisiin kouluihin. (Helsingin Sanomat 2011) Vaasassa askel tähän suuntaan on jo otettu, kun Vaasan lukio ja Vasa Gymnasium ovat muuttaneet saman katon alle.

3.1 Tausta

Perustuslain § 17 mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Laissa määritellään kaksikielisyys, mutta siinä on lähinnä kysymys yksilön yksikielisyysperustuvasta hallinnollisesta kaksikielisyudesta eikä yksilön kaksikielisyudesta. Vuoden 1972 laajan koulu-uudistuksen mukaan maamme nuoremman väestön yksikielisyys hävisi muodollisesti. Siihen asti oppivelvollisuus Suomessa oli ollut 6 vuotta. Opetus oli ollut yksikielistä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Uuden peruskoulun kieliohjelmasta käytiin paljon keskustelua, mutta laki peruskoulun kielten opetuksesta hyväksyttiin lopullisesti kolmannen käsittelyn jälkeen 21.5.1968. Lain mukaan ruotsin kieli tuli pakolliseksi oppiaineeksi suomenkielisissä peruskouluissa ja vastaavasti suomen kieli pakolliseksi ruotsinkielisissä peruskouluissa. Kielelliseen kansallisuuteen perustuva kansakoulu hävisi ja uusi peruskoulu loi pohjan Suomen kansan kaksikielistämiselle ainakin osittain. (Lojander-Visapää 2001: 27–28)

3.2 Opetuksen tavoitteet ja kieliohjelmat

Suomen kielen opetuksen tavoitteet määritellään Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa seuraavasti.

Ruotsinkielisen perusopetuksen suomen opetuksen ensisijaisena tavoitteena on antaa yksikielisille ruotsinkielisille oppilaille sellaiset tiedot ja taidot maan enemmistökielessä, että he tulevat toimeen tyydyttävästi niin suullisesti kuin kirjallisestikin jokapäiväisissä kielitilanteissa ja rohkenevat ottaa osaa joukkoviestimien tarjoamaan tietoon, ajankohtaisiin kysymyksiin ja viihteeseen myös suomen kielellä. Aineen opintoihin kuuluvat jonkinlainen suomen kulttuurin ja kirjallisuuden tuntemus ja kielen rakenteen, tehtävän ja kielellisen vaihtelun perustuntemus. Kaksikielisille oppilaille tulee tarjota mahdollisuus kehittää ja syventää aiempia tietojaan ja taitojaan erillisen äidinkielenomaisen oppimäärän mukaisesti. (Opetushallitus 2004: 128)

Suomen kielen opetus jaetaan A- ja B-oppimäärään. Kun kielen yhtenäiset opinnot aloitetaan vuosikursseilla 1–6, normaalisti 3. luokalla, puhutaan A-kielestä. Opetusta A-kielen oppimäärän mukaan annetaan myös silloin, kun oppilas ei ole niin kaksikielinen, että hän kykenee osallistumaan äidinkielenomaiseen suomen kielen opetukseen (mo-fi). Mikäli oppilas ei ole aloittanut suomen kielen opintojansa A-kielenä luokkien 3–6 aikana, kyse on B-kielestä. Äidinkielenomainen suomen kielen opetus on tarkoitettu suomenruotsalaisten koulujen kaksikielisille oppilaille. Heille annetaan mahdollisuus parantaa ja syventää kielitaitojaan, ja opetuksen tarkoituksena on lähinnä tehdä oppilaat tietoisiksi kaksikielisestä identiteetistään ja kulttuuriperinnöstään. (Opetushallitus 2004: 128–133)

Vaasan ruotsinkielisessä perusopetuksessa suomea opetetaan A-kielenä. Kyseessä on joko opetus toisena kotimaisena kielenä tai äidinkielenomainen suomen kielen opetus. Johdatteleva suomen kielen opetus voidaan aloittaa jo 1. tai 2. luokan aikana. Silloin kuuntelu, toistaminen ja puhuminen ovat keskeisessä asemassa ja ne tapahtuvat mieluiten leikinomaisissa konkreettisissa tilanteissa. Opetus pyritään integroimaan muihin koulun aineisiin, lähinnä sellaisiin teemoihin ja sisältöihin, joita on jo aiemmin käsitelty tai jotka liittyvät oppilaan kokemusmaailmaan. Vaasan kaupungin

opetussuunnitelman mukaan A-kielen eli suomen opetus aloitetaan ensimmäisellä vuosiluokalla. (Vaasa 2011f)

Perusopetuksen tavoitteet ensimmäisellä ja toisella vuosiluokalla on tutustuttaa oppilas suomen kieleen ja tilanteisiin, joissa sitä käytetään hänen lähiympäristössään. Oppilasta rohkaistaan puhumaan kuuntelemisen ja ymmärtämisen avulla. Tarkoitus on antaa oppilaalle hyvä perusta suomen kielen opinnoille ja tehdä hänet tietoiseksi suomen ja ruotsin kielen eroista. Lisäksi oppijalle pyritään antamaan positiivinen asenne suomen kieltä ja kulttuuria kohtaan. (Vaasa 2011f)

Opetussuunnitelman mukaan opetuksen tavoitteena vuosiluokilla 3–6 on, että oppilaalle kertyy perusvarasto sanoista ja ilmauksista ja hän oppii hallitsemaan suomen kielen perusrakenteet. Oppilaan pitäisi myös pystyä ilmaisemaan itseään ja osallistumaan keskusteluihin sekä kertomaan itsestään ja lähipiiristään. Hänen odotetaan ymmärtävän lyhyitä kertomuksia ja yksinkertaisia ohjeita ja kirjoittamaan viestejä ja lyhyitä kertomuksia tutuista aiheista. Tarkoitus on myös, että oppilaille kehittyy positiivinen asenne kieleen, jotta he kokevat, että he pystyvät oppimaan ja haluavat oppia kieltä. Perusopetukseen kuuluu myös maan kaksikielisen kulttuuriperinnön tuntemus. Oppilaan pitäisi myös pystyä kääntämään tavallisia sanoja, ilmaisuja ja virkkeitä suomesta ruotsiin ja päinvastoin. (Vaasa 2011f)

Äidinkielenomaista suomen kieltä opetetaan tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan jo ensimmäisellä luokalla. Asia on tarkemmin määritelty jokaisen koulun työsuunnitelmassa. Äidinkielenomaisen suomen kielen opetuksen tarkoituksena suomenruotsalaisissa kouluissa on mahdollistaa kaksikielisten oppilaiden kotonaan tai lähiympäristössään hankittujen käytännön kielitaitojen parantaminen ja syventäminen. Oppilaat tehdään myös tietoisiksi kulttuuriperinnöstään ja kaksoisidentiteetistään. (Vaasa 2011f)

4 VUOROVAIKUTTEISEN SUOMEN KIELEN -OPETUSHANKE VAASASSA

Vaasan kaupunki on lukuvuonna 2011–2012 mahdollistanut vuorovaikutteista suomen kielen opetusta kaupungin ruotsinkielisissä kouluissa. Hankkeen taustana on entisen valtuutetun Birger Engesin (RKP) vuonna 2008 tekemä aloite, jossa kielikylvyn/tehostetun suomen kielen opetuksen tarpeellisuutta korostetaan. Professori Siv Björklund ja prof. emeritus Christer Laurén antoivat opetusosaston pyynnöstä asiantuntijalausunnon, jossa nostettiin esille osittaisen suomenkielisen kielikylvyn mahdollisuus yhdessä ruotsinkielisessä koulussa Vaasassa. Vaasan kaupungin virkamiehet ja päätöksentekijät halusivat kuitenkin antaa kaikille lapsille tasavertaiset mahdollisuudet kehittää suomen kielen taitojaan. Hankkeen tavoite on siis suomen kielen opetuksen kehittäminen vuorovaikutteisempaan suuntaan ja pitkällä aikavälillä vahvistaa kaikkien oppilaiden mahdollisuuksia saavuttaa toimivat vuorovaikutustaidot suomen kielellä. (Björklund 2012)

4.1 Hankkeen tausta ja osapuolet

Lokakuussa 2009 päätettiin varhaiskasvatus- ja perusopetuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston kokouksessa perustaa työryhmä, jonka tehtävä oli arvioida ruotsinkielisen perusopetuksen kielistrategiaa ja kehittää sitä (Vaasa 2011a). Syy työryhmän perustamiseen oli Vaasan ruotsinkielisissä kouluissa kaksikielisistä opetusmuodoista syntynyt keskustelu sekä entisen valtuutetun Birger Engesin (RKP) vuonna 2008 tekemä aloite. Työryhmän vuosina 2009–2010 laatima strategia yksikielisten ruotsinkielisten oppilaiden kielitaitojen vahvistamiseksi hyväksyttiin varhaiskasvatus- ja perusopetuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston kokouksessa 2.12.2010. Strategia sisältää toimenpide-ehdotuksia vuosiksi 2011–2014. Vaasan kaupunginvaltuusto päätti 13.12.2010 pidetyssä kokouksessaan myöntää vuodeksi 2011 80 000 euron suuruisen määrärahan vuorovaikutteisen suomen kielen opetuksen aloittamiseksi vuosiluokkien 3–6 ruotsinkielisille yksikielisille oppilaille ja vahvistettua koulukielen opetusta kaksi- ja monikielisille oppilaille. (Vaasa 2011a, Vaasa 2011b, Vaasa 2011c, Vaasa 2011d)

4.2 Hankkeeseen osallistuvat koulut

Vaasassa perusopetusta annetaan noin 5 100 oppilaalle pääosin kaupungin ylläpitämissä kouluissa. Näistä oppilaista noin 1 200 käy ruotsinkielistä peruskoulua. Vaasassa on 20 peruskoulua, joista 5 on ruotsinkielistä. (Vaasa 2011e) Hankkeeseen osallistuu neljä ruotsinkielistä peruskoulua: Gerby, Haga, Vikinga, ja Sundom.

Gerbyn koulu sijaitsee noin 5 kilometriä Vaasan keskustasta. Koulun oppilaat tulevat Gerbyn ja Västervikin alueilta. Nykyinen koulurakennus otettiin käyttöön syksyllä 2000. Koulun oppilasmäärä on lukuvuonna 2011–2012 noin 260 oppilasta, joista 33 on kuudennella luokalla. (Vaasa 2011g) Hagan koulu sijaitsee Vanhassa Vaasassa 6 kilometriä Vaasan keskustasta. Koulu aloitti toimintansa vuonna 1984. Lukuvuonna 2011–2012 koulussa on 93 oppilasta, josta 11 on kuudennella luokalla. (Vaasa 2011h) Vikingan koulu sijaitsee noin pari kilometriä Vaasan keskustasta. Koulun oppilaat tulevat pääosin Palosaaren, Vikingan, Vöyrinkaupungin ja Vetokankaan alueilta. Lukuvuonna 2011–2012 koulussa on noin 225 oppilasta, josta kuudesluokkalaisia on 33. (Vaasa 2011i) Sundomin koulu toimii Sundom LärCenterin kunnostetuissa tiloissa nyt neljättä lukuvuotta. Oppilaiden lukumäärä kasvaa vuosi vuodelta, ja koulussa on 176 oppilasta lukuvuonna 2011–2012. Koulu sijaitsee noin 6 kilometriä Vaasan keskustasta ja oppilaat tulevat noin 3 kilometrin alueelta koulun ympäriltä. (Lindman 2011)

4.3 Hankkeen toteutustavat ja opetusmenetelmät

Hankkeen suunnittelu aloitettiin keväällä 2011, jolloin osallistuvien koulujen rehtorit laativat suunnitelman määrärahojen käytöstä ja sen perusteella lisättiin ylimääräinen viikkotunti vuorovaikutteiseen suomen kielen opetukseen (Vaasa 2011c). Opetus aloitettiin Hagan, Vikingan, Gerbyn ja Sundomin kouluissa syksyllä 2011. Vaasan kaupunki toteuttaa hankkeen yhteistyössä Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin kanssa. LingVaCity on toiminut asiantuntijaorganisaationa ja on myös lukuvuoden aikana ollut vastuussa niiden opettajien ohjauksesta, jotka kouluissa opettavat vuorovaikutteista

suomen kieltä. Käytännön ohjauksesta vastuussa ovat olleet FT Jaana Puskala (Vaasan yliopisto) ja KT Mikaela Björklund (Åbo Akademi). Tämän lisäksi muutamia kandidaatti- ja maisteritutkielmia on aloitettu hankkeesta. Tarkoituksena on, että lukuvuoden aikana hankkeessa kehitetyt opetusmenetelmät integroidaan suomen kielen opetukseen. (Björklund 2012)

Koska opetus on lisäresurssi, jota ei ole erikseen määritelty kaupungin opetussuunnitelmassa, opettaja suunnittelee itse tunnin ajankäytön sekä valitsee käyttämänsä opetusmateriaalin. Opettajien työtavat ja käyttämät opetusmenetelmät vaihtelevat vuorovaikutteisen suomen kielen opetuksen osalta. Vuorovaikutteisen suomen kielen opetuksessa ei käytetä samoja opetusmenetelmiä kaikissa kouluissa vaan käytössä on erilaisia metodeja. Tämä on kahdesta näkökulmasta hyvä. Ensinnäkin koulujen kontekstit (eri kaupunginosista tulevat oppilaat, ryhmien koko) eroavat ja sen mukaan myös haasteet. Toisaalta opettajat voivat ottaa oppia ja inspiroitua toisistaan ja hyödyntää toistensa kokemuksia, materiaalista ym., kun he työskentelevät eri tavoilla. Työssä on näin suurempi muutospotentiali. Pää tavoite on, että oppilaat uskaltaisivat puhua suomea. (Björklund 2012) Puhetaitoa pyritään kehittämään pelien, leikkien, laulujen ja lorujen merkeissä. Myös kirjoja ja kuvia käytetään apuna opetuksessa. Aikaisempaa kokemusta opettajan tehtävistä hyödynnetään sekä opettajan omia kokemuksia suomen kielestä omalta kouluajalta. Opettajan on kuunneltava oppilaita tarkasti, hänen pitää olla joustava, avustaa ja rohkaista oppilaita puhumaan. (Lithén 2011, Martonen 2011, Nabb 2011)

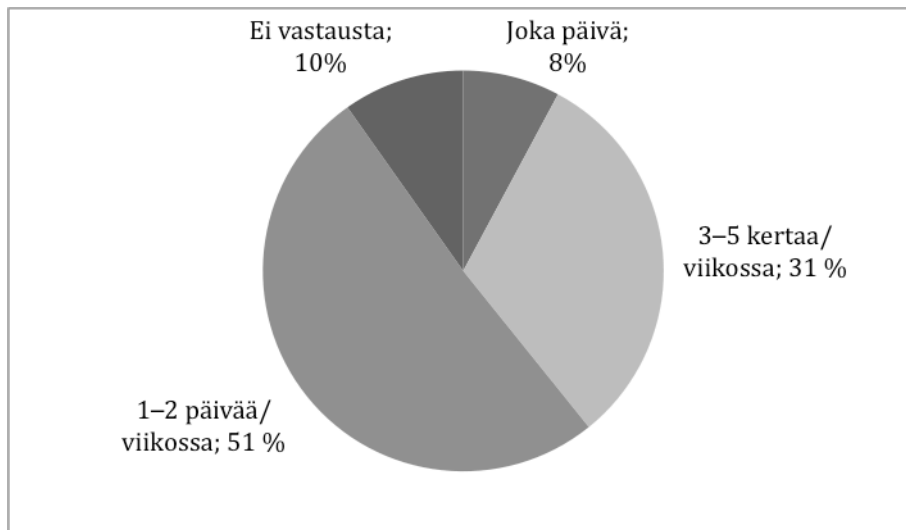
Vikingan koulussa metodiksi on valittu integroitu aineenopetus ja kielten opetus. Jokainen opettaja on näin ollen valinnut aineen (ympäristö- ja luonnontieto, käsityö, musiikki), jonka ympärille opetus on rakennettu. Oppilaat on jaettu pieniin yhtenäisiin ryhmiin ja kiertävän ohjelman mukaan he ovat saaneet opetusta eri opettajilta (eri aineet) lukuvuoden aikana. Toimintaidea on mielenkiintoinen useista didaktisista näkökulmista, mutta tuo samalla tuntuvan haasteen lukujärjestyksen suunnitteluun. (Björklund 2012)

5 TUTKIMUSTULOSTEN ESITTÄMINEN JA ANALYSOINTI

Tässä luvussa esittelen ja analysoin tutkimukseni tulokset. Aloitan esittelemällä oppilaiden kielitaustan. Oppilaiden asenteet suomen kieltä ja suomenkielisiä kohtaan sekä oppilaiden käsityksen vanhempiensa asenteista käsittelen alaluvussa 5.2. Alaluvussa 5.3 käsittelen oppilaiden motivaatiota oppia suomen kieltä ja alaluvussa 5.4 oppilaiden käsitystä omasta roolistaan oppimisessa eli pintapuolisesti kieliminää. Alaluvussa 5.5 analysoin, miten asenteet ja motivaatio korreloivat keskenään. Lopuksi alaluvussa 5.6 käsittelen kysymyslomakkeen kahta avointa kysymystä opetuksen mielekkyydestä ja oppilaiden käsityksistä kielen vaikeudesta. Käsittelen kaikissa luvuissa pääosin syksyn 2011 kyselyn tuloksia, mutta jos on tapahtunut muutoksia, kommentoin muutoksia kyseisessä alaluvussa. Alaluvussa 5.6 esitän sekä syksyn että kevään tulokset. Lopuksi keskustelen ja teen päätelmiä tutkimuksen tuloksista. Yksinkertaisuuden vuoksi käytän kuviossa lyhenteitä. Yksikielisistä oppilaista käytän kuvioissa lyhennettä KoFi (Kommunikativ finska), koska nämä oppilaat osallistuvat vuorovaikutteisen suomen kielen opetukseen. Kaksikielisistä oppilaista käytän lyhennettä MoFi (Modersmålsinriktad finska), koska nämä oppilaat osallistuvat äidinkielenomaiseen suomen kielen opetukseen.

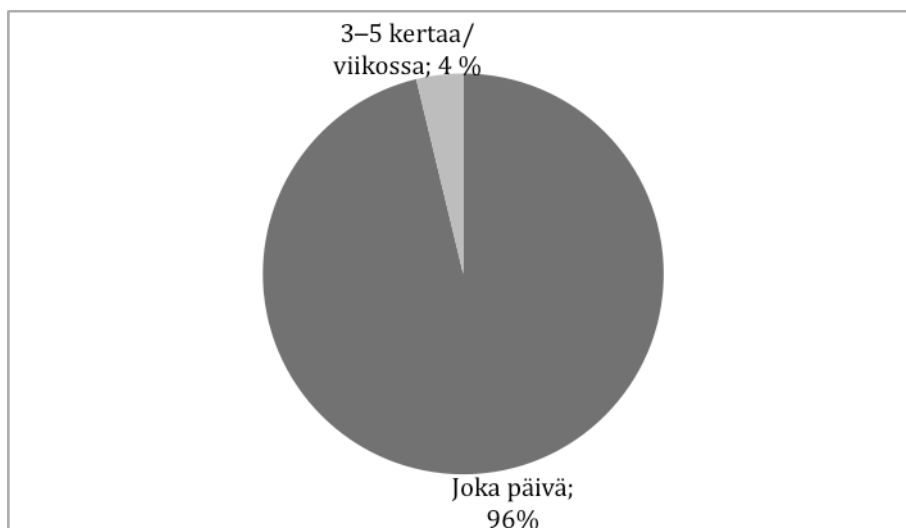
5.1 Oppilaiden kielitausta

Kyselylomakkeen alussa esitin kysymyksiä, joiden tarkoituksena oli selvittää oppilaiden kielitausta. Kuviossa 4. näkyy, kuinka usein yksikieliset oppilaat sanoivat puhuvansa suomea ja vastaavasti kaksikielisten vastaukset näkyvät kuviossa 5.

Kuvio 4. Yksikielisten oppilaiden suomen kielen käyttö

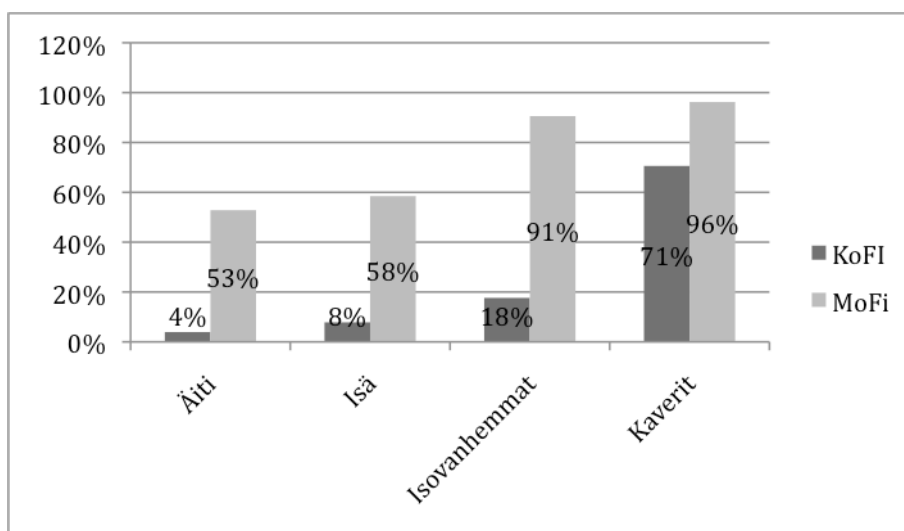
51 prosenttia yksikielisistä oppilaista sanoi käyttävänsä suomea 1–2 kertaa viikossa. Yllättävää on kuitenkin, että niin paljon kuin 31 prosenttia yksikielisistä käyttää suomea 3–5 kertaa viikossa. Neljä oppilaista sanoi käyttävänsä suomea joka päivä ja viisi oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen.

Kuvio 5. Kaksikielisten oppilaiden suomen kielen käyttö

Kuviossa 5 näkyy, että suurin osa (96 %) kaksikielisistä oppilaista käyttää suomea päivittäin, ainoastaan 2 oppilaista sanoin käyttävänsä suomea 3–5 kertaa viikossa.

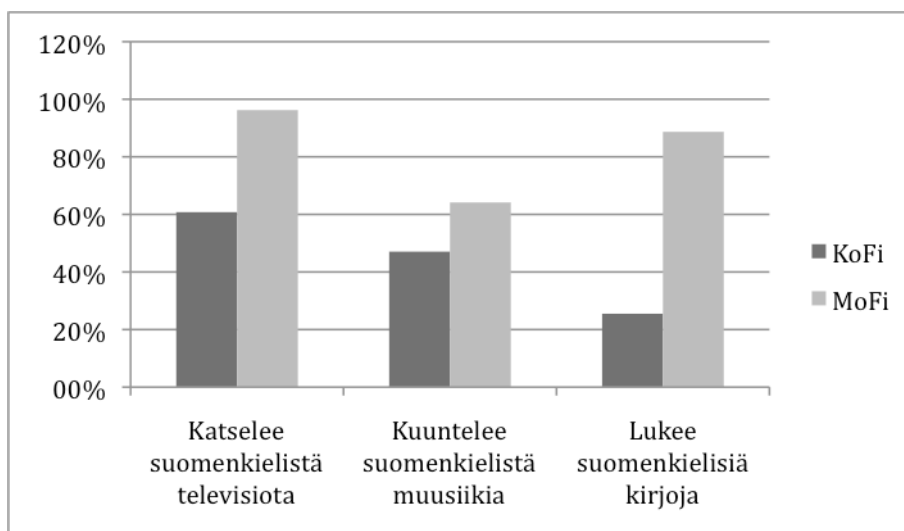
Kuviossa 6 näkyy, minkälaisessa kieliympäristössä oppilaat elävät. Onko äiti vai isä suomenkielinen, ovatko oppilaiden isovanhemmat suomenkielisiä ja onko oppilailla suomenkielisiä kavereita.

Kuvio 6. Suomen kieltä puhuvia henkilöitä oppilaiden perheessä ja lähipiirissä

Joukossa oli myös sellaisia oppilaita, jotka olivat ympyröineet sekä kyllä- että ei-vastausvaihtoehdon. Nämä vastaukset olen tulkinut kyllä-vastaukseksi. Kahdeksan oppilasta ilmoitti, että sekä äiti että isä puhuu suomea heidän kanssaan, vaikka he käyvät ruotsinkielistä koulua. Tämän takia yhteenlaskettu prosenttiluku ei ole yhtä kuin 100 prosenttia. Joissakin yksikielisissä kodeissa puhutaan joskus suomea. On vaikea sanoa, mistä tämä johtuu, koska kyselylomakkeen perusteella sitä ei saa selville. Näiden oppilaiden suomen kielen taito ei ole kuitenkaan sillä tasolla, että he osallistuisivat äidinkielenomaiseen suomen kielen opetukseen. Yksikielisistä oppilaista 18 prosenttia ilmoitti, että joku isovanhemmista on suomenkielinen ja 71 prosenttia, että heillä on suomenkielisiä kavereita.

Kuviossa 7 esitän oppilaiden vastaukset kysymyksiin, katselevatko he suomenkielistä televisiota, kuuntelevatko suomenkielistä musiikkia ja lukevatko suomenkielisiä kirjoja tai lehtiä koulun ulkopuolella.

Kuvio 7. Suomenkielisen tv:n katselu, musiikin kuuntelu ja kirjojen/lehtien lukeminen suomeksi

Suomenkielisen television katselu oli sekä yksikielisten että kaksikielisten parissa vaihtoehto, joka sai eniten myönteisiä vastauksia. Kysymyksen muotoilun vuoksi on vaikea sanoa, miten oppilaat ovat sen ymmärtäneet. Tulkinnanvaraista on, katsovatko he esimerkiksi englanninkielisiä sarjoja suomenkieliselä tekstityksellä vai suomenkielisiä ohjelmia ruotsiksi tekstitettyinä suomalaisilta TV-kanavilta. Useimmat kaksikielisistä (89 prosenttia) ilmoittivat myös lukevansa suomenkielisiä lehtiä tai kirjoja koulun ulkopuolella, kun vastaava luku yksikielisten keskuudessa oli 25 prosenttia. Suomenkielinen musiikin kuuntelu oli se vaihtoehto, joka kaksikielisten joukossa oli vähiten suosittu.

5.2 Oppilaiden asenteet

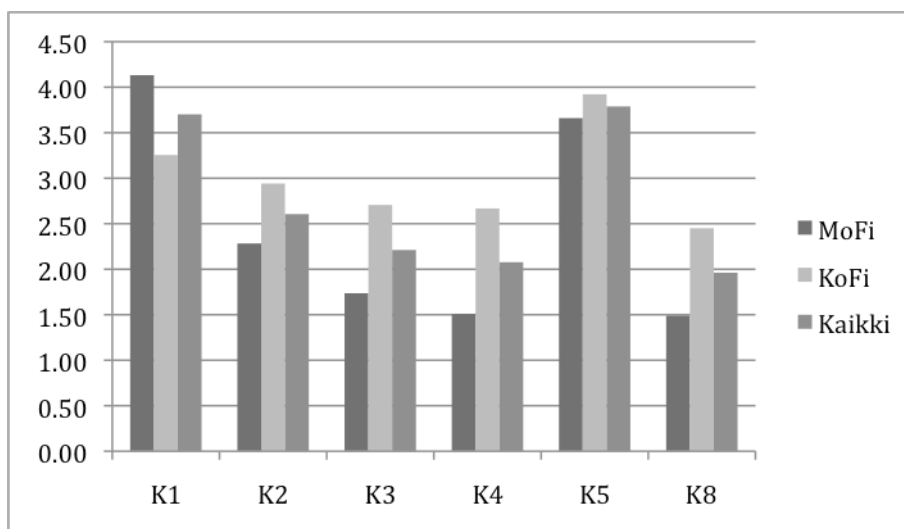
Tässä alaluvussa käsittelen oppilaiden asenteita suomen kieleen, suomen kielen opetukseen ja oppilaiden käsityksiä vanhempiensa asenteista suomen kieleen. Esittelen tulokset taulukoina. Keskiarvot oppilaiden vastauksista esittelen sekä kokonaisuudessa että oppilaiden kielitaustan mukaan.

5.2.1 Asenteet suomen kieleen

Kyselylomakkeessa seuraavien väitteiden tarkoituksena oli mitata oppilaiden asenteet suomen kieleen:

- (K1) Finska är svårt att lära sig (Suomi on vaikea kieli oppia)
- (K2) Finska är ett vackert språk (Suomi on kaunis kieli)
- (K3) Jag tycker om finska (Pidän suomen kielestä)
- (K4) Jag tycker om finskspråkiga (Pidän suomenkielisistä)
- (K5) Finskspråkiga är ohövliga (Suomenkieliset ovat epäkohteliaita)
- (K8) Det är roligt att prata finska (On hauska puhua suomea)

Kuviossa 8 näkyy, miten oppilaat ovat keskimäärin arvostelleet tähän ryhmään kuuluvat väitteet ja myös yksikielisten (KoFi) ja kaksikielisten (MoFi) ryhmäkeskiarvot.

Kuvio 8. Oppilaiden asenteet suomen kieleen (keskiarvot)

Mitä matalamman keskiarvon väite on saanut (1 = täysin sama mieltä) sitä suurempi osuus oppilaista on samaa mieltä väitteen kanssa ja mitä suurempi keskiarvo (5 = täysin eri mieltä) sitä suurempi osuus oppilaista on väitteestä eri mieltä. Jos keskiarvo on lähellä kolmea (3 = en osaa sanoa), on sen perusteella vaikeata vetää minkäänlaisia johtopäätöksiä. Väitteen 'suomi on vaikea kieli oppia' keskiarvo oli 3,7. Tämä tarkoittaa sitä, että oppilaat keskimäärin eivät koe suomea vaikeaksi kieleksi. He olivat myös sitä mieltä, että suomi on verrattain kaunis kieli, koska väite 'suomi on kaunis kieli' sai keskiarvon 2,61. Oppilaat suhtautuvat vielä myönteisemmin väitteeseen 'pidän suomen kielestä', jonka keskiarvo oli 2,21. Tästä voi päätellä, että oppilailla on myönteisiä asenteita suomen kieleen. Suhtautuminen suomenkielisiin on myönteistä keskiarvolla 2,08. Kaksikieliset suhtautuvat toki myönteisemmin suomenkielisiin (1,51) kuin yksikieliset (2,67). Oppilaat eivät olleet sitä mieltä, että suomenkieliset ovat epäkohteliaita. Väitteellä 'on hauska puhua suomea' oli kaikista matalin keskiarvo 1,96. Tämä tarkoittaa sitä, että suomen kielen vuorovaikutteinen käyttö on oppilaista hauskaa. Eroja oli yksikielisten (2,45) ja kaksikielisten (1,49) välillä. Näin ollen yksikieliset eivät suhtaudu yhtä myönteisesti suomen kielen käyttöön kuin kaksikieliset, mutta suhtautuminen on kuitenkin myönteistä. Seuraavaksi käyn taulukoissa läpi, miten oppilaiden vastaukset jakautuivat.

Suurin osa oppilaista oli eri mieltä väitteestä, että suomi on vaikea kieli oppia. Kuten taulukossa 1 näkee, yhteensä 67 oppilasta 104:stä oli tästä väitteestä eri mieltä.

Taulukko 1. Suomi on vaikea kieli oppia (K1)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	3	2,9	2,9
Osittain samaa mieltä	24	23,1	26,0
En osaa sanoa	10	9,6	35,6
Osittain eri mieltä	31	29,8	65,4
Täysin eri mieltä	36	34,6	100,0
Yhteensä	104	100,0	

9,6 prosenttia oppilaista ei osannut sanoa, mitä mieltä he olivat tästä väitteestä. Kuitenkin 26 prosenttia oppilaista kokee suomen kielen vaikeaksi. Kaikkien oppilaiden keskiarvo oli 3,70. Yksikielisten 3,25 ja kaksikielisten 4,13. Yksikieliset oppilaat kokevat siis suomen kielen vaikeampana kuin kaksikieliset. Keskihajonta yksikielisten keskuudessa (1,262) oli kuitenkin suurempi kuin kaksikielisten keskuudessa (1,075). Tämän perusteella yksikielisten mielipiteet eivät ole yhtä yhtenäisiä kuin kaksikielisten. Suorittaessani t-testin yksikielisten vastauksissa, oli syksyn ja kevään tulosten välillä tilastollisesti merkitsevä eroa tämän väitteen kohdalla. Syksyn keskiarvo oli 3,25 ja kevään 2,72. Myös keskiarvo kaikkien oppilaiden vastauksista erosi tilastollisesti merkitsevällä tasolla. Syksyn keskiarvo oli 3,70 ja kevään vastaava luku 3,22. Yksi tulkinta näistä poikkeuksista on tietenkin se, että ylimääräinen viikkotunti suomea on vaikuttanut jonkin verran siihen, että yksikieliset oppilaat ovat tulleet tietoisemmiksi suomen kielen vaikeudesta, kun he ovat olleet enemmän kielen kanssa tekemisissä ja joutuneet käyttämään suomea enemmän vuorovaikutustilanteissa koulussa.

Taulukossa 2 näkyy, miten oppilaat ovat vastanneet väitteeseen, että suomi on kaunis kieli. Tässä tapauksessa aika suuri osuus oppilaista (40,4 %) ei osannut sanoa mielipidettään.

Taulukko 2. Suomi on kaunis kieli (K2)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	21	20,2	20,2
Osittain samaa mieltä	23	22,1	42,3
En osaa sanoa	42	40,4	82,7
Osittain eri mieltä	12	11,5	94,2
Täysin eri mieltä	6	5,8	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Oppilaista kuitenkin 42,3 prosenttia oli täysin tai osittain sitä mieltä, että suomi on kaunis kieli. Yhteensä 18 oppilasta oli väitteen kanssa eri mieltä.

Kuten taulukossa 3 näkyy 67,3 prosenttia oppilaista oli täysin tai osittain sitä mieltä, että he pitävät suomen kielestä.

Taulukko 3. Pidän suomen kielestä (K3)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	39	37,5	37,5
Osittain samaa mieltä	31	29,8	67,3
En osaa sanoa	13	12,5	79,8
Osittain eri mieltä	15	14,4	94,2
Täysin eri mieltä	6	5,8	100,0
Yhteensä	104	100,0	

21 oppilasta oli osittain tai täysin eri mieltä. Tämä tarkoittaa sitä, että 20,2 prosentilla oppilaista voidaan sanoa olevan kielteinen asenne suomen kieleen.

Väitteet 4 ja 5 koskivat asenteita suomenkielisiin. Taulukossa 4 on esitetty oppilaiden vastausten jakautumaa väitteessä 'pidän suomenkielisistä'.

Taulukko 4. Pidän suomenkielisistä (K4)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	43	41,3	41,3
Osittain samaa mieltä	30	28,8	70,2
En osaa sanoa	17	16,3	86,5
Osittain eri mieltä	8	7,7	94,2
Täysin eri mieltä	6	5,8	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Vastanneista 70,2 prosenttia sanoi pitävänsä suomenkielisistä. Oppilaista kuitenkin 14 ilmoitti, että he ovat väitteen kanssa osittain tai täysin eri mieltä. Tämä tarkoittaa sitä, että näillä oppilailla on jonkin asteinen kielteinen asenne suomenkielisiin ihmisiin. Yksikielisten vastauksissa oli syksyn ja kevään tulosten perusteella tilastollisesti merkitseviä eroja tämän väitteen kohdalla. Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että ylimääräinen viikkotunti vuorovaikutteista suomea olisi vaikuttanut myönteisesti yksikielisten oppilaiden asenteisiin suomenkielisiin. Keskiarvo syksyllä oli 2,67, kun vastaava luku keväällä oli 2,19.

Vastanneista 11 oli sitä mieltä, että suomenkieliset on epäkohteliaita, kuten taulukossa 5 näkyy. Näillä vastaajilla on selvästi kielteinen asenne suomenkielisiin.

Taulukko 5. Suomenkieliset ovat epäkohteliaita (K5)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	4	3,8	3,8
Täysin samaa mieltä	2	1,9	5,8
Osittain samaa mieltä	9	8,7	14,4
En osaa sanoa	30	28,8	43,3
Osittain eri mieltä	11	10,6	53,8
Täysin eri mieltä	48	46,2	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Tähän väitteeseen oli kuitenkin aika moni oppilas (28,8 prosenttia) vastannut, että eivät osannut sanoa mielipidettään ja neljä ei ollut vastannut ollenkaan. Oppilaista 56,8 prosenttia ilmoitti, etteivät he yhdy tähän väitteeseen eli he eivät pidä suomenkielisiä epäkohteliaina.

Oppilaista 75 prosenttia on sitä mieltä (katso taulukko 6), että on hauska puhua suomea eli heillä on myönteinen asenne suomen kieleen käyttöön vuorovaikutustilanteissa. Tämä on tietenkin asia, joka on vuorovaikutteisen suomen kielen opetuksen kannalta keskeistä. On tärkeä, että oppilaat suhtautuvat myönteisesti suomen kielen käyttöön.

Taulukko 6. On hauska puhua suomea (K8)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	43	41,3	41,3
Osittain samaa mieltä	35	33,7	75,0
En osaa sanoa	16	15,4	90,4
Osittain eri mieltä	7	6,7	97,1
Täysin eri mieltä	3	2,9	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Taulukossa 6 näkyy myös, että 9,6 prosenttia oppilasta suhtautui kielteisesti suomen kielen käyttöön ja 15,4 prosenttia ei osannut sanoa, mitä mieltä he ovat.

Kaikkien tähän ryhmään kuuluneiden väitteiden kohdalla oli yksikielisten ja kaksikielisten välillä tilastollisesti merkitseviä eroja ($p \leq .05$), paitsi väitteen 'suomenkieliset ovat epäkohteliaita' kohdalla. Yksikielisten ja kaksikielisten keskiarvoja tarkastellessa voidaan siis todeta, että kaksikielisillä on myönteisempiä asenteita suomen kieleen kuin yksikielisillä.

5.2.2 Asenteet suomen kielen opetukseen

Seuraavat väitteet koskevat suomen kielen opetusta ja oppilaiden asenteita niihin:

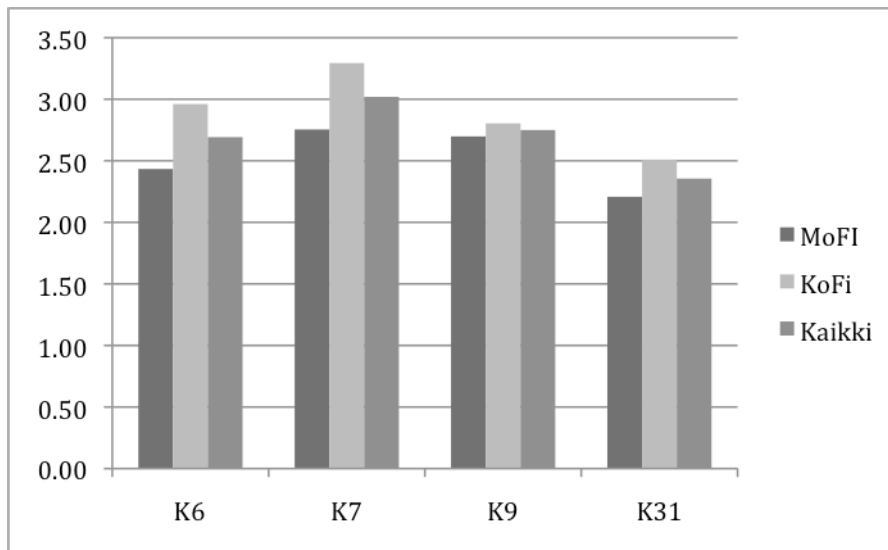
(K6) Finska är ett roligt ämne i skolan (Suomi on hauska oppiaine koulussa)

(K7) Finsk grammatik är roligt (Suomen kielioppi on hauskaa)

(K9) Jag vill prata mera finska i skolan (Haluaisin puhua enemmän suomea koulussa)

(K31) Finskatimmarna i skolan är roliga (Suomen kielen oppitunnit ovat koulussa hauskoja)

Vastausten keskiarvot näkyvät kuviossa 9. Opetukseen suhtaudutaan yleisesti suhteellisen myönteisesti poikkeuksena yksikielisten vastaukset väitteeseen 'suomen kielioppi on hauska'. Keskiarvolla 3,29 yksikielisten keskuudessa on havaittavissa kielteinen suhtautuminen suomen kielioppiin.

Kuvio 9. Oppilaiden asenteet suomen kielen opetukseen (keskiarvot)

Väite 'suomi on kiva oppiaine koulussa' (K6) sai keskiarvon 2,69, jonka perusteella voi sanoa, että oppilaat suhtautuvat myönteisesti suomen kieleen oppiaineena koulussa. Yksikielisten ja kaksikielisten välillä oli eroja. Kaksikieliset saivat matalamman keskiarvon (2,43) kuin yksikieliset (2,96). Vaikeaksi koettuun asiaan suhtaudutaan kielteisemmin kuin asiaan, joka koetaan helpoksi. Kielioppiin liittyvä väite oli se, johon suhtautuminen oli kaikista kielteisintä. Kaikkien keskiarvo oli 3,02. Miten tehdä kieliopin oppiminen mieluisaksi, onkin varmasti yksi opetuksen haastavimmista tehtävistä. Väitteeseen 'haluan puhua enemmän suomea koulussa' oli havaittavissa myönteistä suhtautumista, mutta koska keskiarvo 2,75 oli kuitenkin aika lähellä vaihtoehtoa 3 (en osaa sanoa) on vaikeata vetää tämän perusteella selkeitä johtopäätöksiä. Tässä väitteessä ei ollut suurempia vaihteluja yksikielisten ja kaksikielisten välillä. Suomen kielen oppitunnit koetaan yleisesti oppilaiden keskuudessa mieluisiksi ja väite 'suomen kielen opetustunnit ovat koulussa hauskoja' sai opetukseen liittyvistä väitteistä kaikista matalimman keskiarvon, 2,36. Tämä tarkoittaa, että oppilaat suhtautuvat myönteisesti suomen kielen oppitunteihin ja ovat sitä mieltä, että tunnit ovat hauskoja.

Seuraavaksi käyn taulukkoina läpi, miten vastaukset ovat jakautuneet. Oppilaista 49 prosenttia oli sitä mieltä, että suomi on hauska oppiaine koulussa (ks. taulukko 7).

Taulukko 7. Suomi on hauska oppiaine koulussa (K6)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	1	1,0	1,0
Täysin samaa mieltä	26	25,0	26,0
Osittain samaa mieltä	24	23,1	49,0
En osaa sanoa	16	15,4	64,4
Osittain eri mieltä	27	26,0	90,4
Täysin eri mieltä	10	9,6	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Oppilaista 15,4 prosenttia ei kuitenkaan osannut sanoa, mitä mieltä he ovat ja 35,6 prosenttia oppilaista ei pitänyt suomea hauskana oppiaineena.

Väitteessä 'suomen kielioppi on hauskaa' mielipiteet vaihtelivat, kuten alla olevassa taulukossa näkyy (ks. taulukko 8).

Taulukko 8. Suomen kielioppi on hauskaa (K7)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	2	1,9	1,9
Täysin samaa mieltä	11	10,6	12,5
Osittain samaa mieltä	24	23,1	35,6
En osaa sanoa	31	29,8	65,4
Osittain eri mieltä	18	17,3	82,7
Täysin eri mieltä	18	17,3	100,0
Yhteensä	104	100,0	

34,6 prosenttia oppilaista ei pitänyt suomen kielioppia hauskana ja 33,7 prosenttia oppilaista oli väitteen kanssa samaa mieltä eli piti suomen kielioppia hauskana. Melkein yhtä suuri osuus oppilaista, 29,8 prosenttia, ei osannut sanoa, mitä mieltä ovat väitteestä. Kevään tuloksissa oppilaiden mielipiteet kieliopista olivat kielteisemmät kuin syksyllä. Kun syksyn keskiarvo kaikkien oppilaiden osalta oli 3,02, sama luku oli keväällä 3,44. Osittain nämä tulokset voivat tietenkin johtua kouluväsymyksestä.

Esitän seuraavassa taulukossa (taulukko 9) vastausten jakauman vuorovaikutteisen suomen kielen opetuksen kannalta ehkä kiinnostavimmassa väitteessä 'haluaisin puhua enemmän suomea koulussa'

Taulukko 9. Haluaisin puhua enemmän suomea koulussa (K9)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	22	21,2	21,2
Osittain samaa mieltä	24	23,1	44,2
En osaa sanoa	29	27,9	72,1
Osittain eri mieltä	16	15,4	87,5
Täysin eri mieltä	13	12,5	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Oppilaista 44,2 prosenttia haluaisi puhua enemmän suomea ja 27,9 prosenttia ei halua. Tämän väitteen kohdalla 'en osaa sanoa' -vaihtoehdon oli valinnut yhtä moni kuin oli kielteisesti vuorovaikutteisen suomen kielen käyttöön suhtautuneita (27,9 prosenttia).

Oppilaiden keskuudessa 65,4 prosenttia on kuitenkin sitä mieltä, että suomen oppitunnit koulussa ovat hauskoja (ks. taulukko 10).

Taulukko 10. Suomen kielen oppitunnit ovat koulussa hauskoja (K31)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	27	26,0	26,0
Osittain samaa mieltä	41	39,4	65,4
En osaa sanoa	14	13,5	78,8
Osittain eri mieltä	16	15,4	94,2
Täysin eri mieltä	6	5,8	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Niiden osuus, joilla ei ollut mielipidettä, oli tässä väitteessä 13,5 prosenttia. Luku on matalin tähän alaryhmään eli asenteet suomen kielen opetukseen, kuuluvista väitteestä. Suurimmalla osalla oppilaista on selkeä mielipide oppitunneista ja enemmistön mielestä oppitunnit ovat hauskoja.

Myös oppilaiden asenteissa suomen kielen opetukseen oli yksikielisten ja kaksikielisten vastauksissa tilastollisesti merkitseviä eroja ($p \leq .05$) kaikkien väitteiden kohdalla, paitsi väitteessä 'suomen oppitunnit ovat koulussa hauskoja'. Kaksikielisillä on jonkin verran myönteisemmät asenteet suomen kieleen opetukseen kuin yksikielisillä, mutta molemmat kieliryhmät ovat kuitenkin sitä mieltä, että suomen oppitunnit ovat suhteellisen hauskoja koulussa.

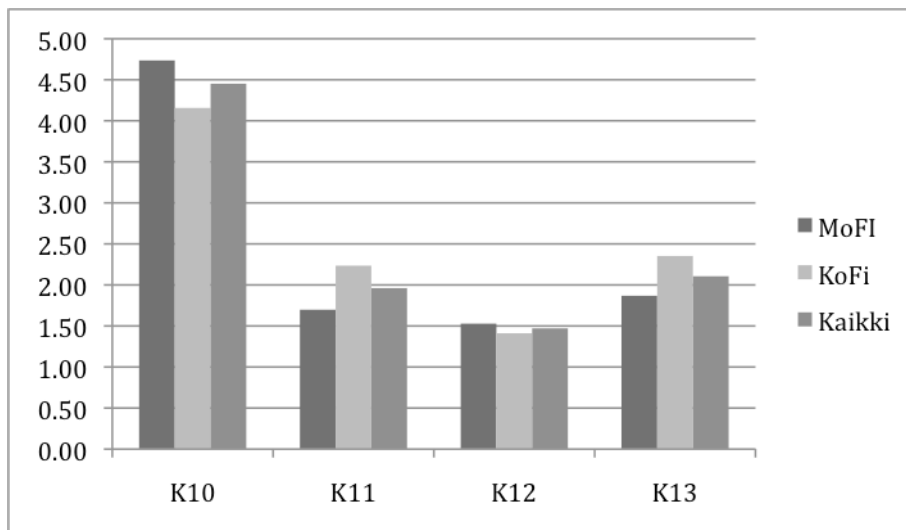
5.2.3 Oppilaiden käsitys vanhempiensa asenteista suomen kieleen

Seuraavat väitteet liittyvät oppilaiden käsityksiin vanhempiensa asenteista.

- (K10) Mina föräldrar tycker finska är svårt
(Vanhempieni mielestä suomi on vaikea kieli)
- (K11) Mina föräldrar tycker om finska (Vanhempani pitävät suomen kielestä)
- (K12) Mina föräldrar tycker det är viktigt att kunna finska
(Vanhempieni mielestä on tärkeää osata suomea)

(K13) Mina föräldrar tycker om finskspråkiga
(Vanhempani pitävät suomenkielisistä)

Asenteet peritään osittain, joten vanhempien mielipiteet ovat tärkeässä asemassa. Seuraavassa kuviossa esitän, minkälainen käsitys oppilailla on vanhempiensa asenteista suomen kieleen ja suomenkielisiin (ks. kuvio 10).

Kuvio 10. Oppilaiden käsitykset vanhempiensa asenteista (keskiarvot)

Oppilailla on käsitys, että suomi ei ole heidän vanhempiensa mielestä vaikea kieli. Väite 'vanhempieni mielestä suomi on vaikea kieli' sai keskiarvon 4,45. Heillä on myös käsitys, että heidän vanhempansa pitävät suomen kielestä (keskiarvo 1,96) ja että suomi on heidän vanhempiensa mielestä tärkeä kieli oppia (keskiarvo 1,47). Molempien kieliryhmien vanhemmat pitävät suomen kielen osaamista tärkeänä, ja tämän väitteen (K12) osalta oppilaiden välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. Oppilailla on myös sellainen käsitys, että heidän vanhempansa pitävät suomenkielisistä ihmisistä. Yksikielisten ja kaksikielisten välillä oli kuitenkin tämän väitteen kohdalla tilastollisesti merkitsevä ero.

Vastausten jakautumat esittelen seuraavaksi taulukoina (ks. taulukot 11–14). Ainoastaan 6 oppilasta kokee, että suomi on heidän vanhempiensa mielestä vaikeaa (ks taulukko 11).

Taulukko 11. Vanhempieni mielestä suomi on vaikea kieli (K10)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	2	1,9	1,9
Osittain samaa mieltä	4	3,8	5,8
En osaa sanoa	14	13,5	19,2
Osittain eri mieltä	9	8,7	27,9
Täysin eri mieltä	75	72,1	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Oppilaista 80,8 prosenttia oli sitä mieltä, että suomi ei ole vaikea heidän vanhempiensa mielestä. Yksikielisten ja kaksikielisten vastausten välillä oli tämän väitteen kohdalla tilastollisesti merkitsevä ero. Molempien kieliryhmien vanhemmat eivät pidä suomen kieltä vaikeana, mutta yksikielisten vanhempien joukossa on kuitenkin sellaisia, joiden mielestä suomi on vaikeaa. Syksyn ja kevään tuloksissa oli tämän väitteen osalta myös tilastollisesti merkitsevä ero. Kaikkien oppilaiden keskiarvo oli syksyllä 4,45 ja keväällä 4,03. Tämän perustella vanhemmat olivat syksyllä oppilaiden mielestä enemmän sitä mieltä, että suomi on vaikea kieli, kuin keväällä.

Väitteeseen 'vanhempani pitävät suomen kielestä' huomattavan moni oppilaista, 33,7 prosenttia, ei osannut sanoa mitään ja ainoastaan 2 prosentilla oppilaista oli sellainen käsitys, että heidän vanhemmillaan on kielteinen asenne suomen kieleen (ks. taulukko 12).

Taulukko 12. Vanhempani pitävät suomen kielestä (K11)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	1	1,0	1,0
Täysin samaa mieltä	42	40,4	41,3
Osittain samaa mieltä	24	23,1	64,4
En osaa sanoa	35	33,7	98,1
Osittain eri mieltä	1	1,0	99,0
Täysin eri mieltä	1	1,0	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Oppilaista 64,4 prosenttia oli kuitenkin sitä mieltä, että heidän vanhempansa pitävät suomen kielestä.

Oppilaiden mielestä heidän vanhempansa pitävät suomea tärkeänä kielenä osata, koska 85,6 prosenttia oppilaista oli täysin tai osittain samaa mieltä 'vanhempieni mielestä on tärkeää osata suomea' -väitteen kanssa (ks. taulukko 13).

Taulukko 13. Vanhempieni mielestä on tärkeää osata suomea (K12)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	74	71,2	71,2
Osittain samaa mieltä	15	14,4	85,6
En osaa sanoa	12	11,5	97,1
Osittain eri mieltä	2	1,9	99,0
Täysin eri mieltä	1	1,0	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Ainoastaan 3 oppilaalla oli sellainen käsitys, että heidän vanhempiansa mielestä ei ole tärkeätä osata suomea. Oppilaista 12 eivät pystyneet sanomaan, minkälainen mielipide heidän vanhemmillaan on suomen kielen osaamisen tärkeydestä.

Oppilaista 54,8 prosenttia on sitä mieltä, että heidän vanhemmillaan on myönteinen asenne suomenkielisiin (ks. taulukko 14).

Taulukko 14. Vanhempani pitävät suomenkielisistä (K13)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	1	1,0	1,0
Täysin samaa mieltä	39	37,5	38,5
Osittain samaa mieltä	18	17,3	55,8
En osaa sanoa	41	39,4	95,2
Osittain eri mieltä	4	3,8	99,0
Täysin eri mieltä	1	1,0	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Huomattavan suuri osuus oppilaista (39,4 %) ei kuitenkaan pystynyt sanomaan, minkälainen asenne heidän vanhemmillaan on suomenkielisiin. Viisi oppilasta ilmoitti, että he ovat osittain tai täysin eri mieltä väitteen kanssa. Tämä tarkoittaa, että näiden oppilaiden käsityksen mukaan heidän vanhemmillaan on jonkin verran kielteinen asenne suomenkielisiin.

Tilastollisesti merkitseviä eroja ($p \leq .05$) yksikielisten ja kaksikielisten välillä oli oppilaiden käsityksissä vanhempiansa asenteista suomen kieleen ja suomenkielisiin. Kaikilla oppilailla oli kuitenkin sellainen käsitys, että heidän vanhempiansa pitävät suomen kielen osaamista tärkeänä, joten väitteen 'vanhempieni mielestä on tärkeätä osata suomea' osalta ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja kieliryhmien välillä.

5.3 Oppilaiden motivaatio oppia suomea

Seuraavat väitteet liittyvät oppilaiden motivaatioon oppia suomea. Motivaatio koostuu useasta tasosta. Kun oppilas suhtautuu myönteisesti opiskeltavaan kieleen ja sitä ympäröivään kulttuuriin, puhutaan integratiivisesta motivaatiosta (Lähdemäki 1995: 14). Seuraavat väitteet liittyvät integratiiviseen motivaatioon:

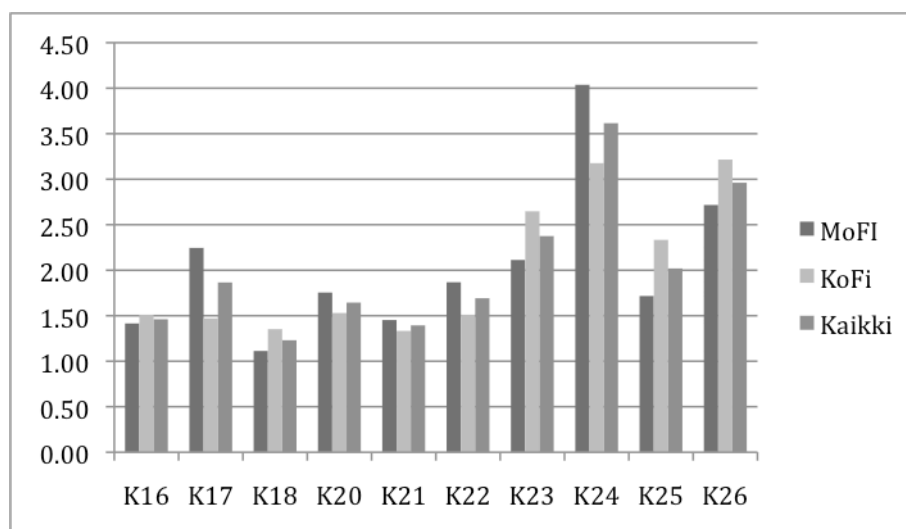
- (K16) Det är viktigt att kunna finska (On tärkeätä osata suomea)
- (K17) Jag vill lära mig prata bättre finska
(Haluan oppia puhumaan suomea paremmin)
- (K24) Jag läser finska för att jag måste (Luen suomea, koska se on pakollista)
- (K25) Jag skulle läsa finska även om jag inte vore tvungen
(Lukisin suomea, vaikka olisi pakko)
- (K26) Jag vill lära mig finska för att det är ett vackert språk (Haluan oppia suomea, koska se on kaunis kieli)

Kun kieli nähdään välineenä muiden tavoitteiden saavuttamisessa, kyseessä on instrumentaalinen motivaatio (Lähdemäki 1995: 14). Kyselylomakkeessa seuraavat väitteet liittyvät instrumentaaliseen motivaatioon:

- (K18) Det lönar sig att lära sig finska (Kannattaa oppia suomea)
- (K20) Jag vill lära mig finska för att kunna prata med finskspråkiga (Haluan osata suomea, jotta pystyisin keskustelemaan suomenkielisten kanssa)
- (K21) Jag vill lära mig finska för att jag behöver det i framtiden
(Haluan oppia suomea, koska tarvitsen sitä tulevaisuudessa)
- (K22) Jag vill lära mig finska för att förstå vad finskspråkiga säger
(Haluan oppia suomea, jotta ymmärtäisin, mitä suomenkieliset sanovat)
- (K23) Jag vill lära mig finska för att förstå finska TV-program (Haluan oppia suomea, jotta ymmärtäisin suomenkielisiä televisio-ohjelmia)

Kielen omaksumisessa on hyötyä integratiivisesta motivaatiosta ja vastaavasti instrumentaalisesta motivaatiosta on hyötyä kielen tietoisessa opiskelussa (Lähdemäki 1995:14).

Seuraavassa kuviossa (kuvio 11) esitän oppilaiden vastausten keskiarvot motivaatioon liittyvissä väitteissä.

Kuvio 11. Oppilaiden motivaatio oppia suomea (keskiarvot)

Kaikista matalimman keskiarvon (1,23) kaikkien oppilaiden kesken sai väite 'kannattaa oppia suomea' (K18). Matala keskiarvo tarkoittaa tässä sitä, että monet oppilaista ovat olleet samaa mieltä väitteen kanssa ja valinneet asteikolla matalan luvun (1 tai 2). Matala keskiarvo tarkoittaa siis, että suomen kielen oppimista pidetään oppilaiden keskuudessa tärkeänä. Yksikielisten keskuudessa väite 'haluan oppia suomea koska tarvitsen sitä tulevaisuudessa' sai matalimman keskiarvon 1,33 ja tämä oli myös se väite, joka sai toiseksi matalimman keskiarvon (1,39) kaikkien oppilaiden keskuudessa. Oppilaat ovat instrumentaalisesti motivoituneita oppimaan suomen kieltä. Heidän mielestä on tärkeää osata suomea ja kieltä kannattaa oppia. Suomea halutaan osata, jotta pystyttäisiin keskustelemaan suomenkielisten kanssa ja ymmärtämään, mitä suomenkieliset sanovat. Matalan keskiarvon yksikielisten keskuudessa sai myös väite 'haluan oppia puhumaan suomea paremmin' eli yksikieliset ovat motivoituneita parantamaan suomen kielen vuorovaikutustaitojaan. Oppilaat olivat myös sitä mieltä, että he lukisivat suomea vaikka kieli ei olisi pakollinen oppiaine koulussa (keskiarvo

2,02). Tämä on myös osoitus siitä, että oppilailla on motivaatiota oppia suomea. Seuraavaksi käyn vastausjakautumat läpi taulukoina.

Kuten taulukossa 15 näkyy, 87 oppilasta eli yhteensä 84,6 prosenttia on sitä mieltä, että suomi on tärkeä kieli osata.

Taulukko 15. On tärkeää osata suomea (K16)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	2	1,9	1,9
Täysin samaa mieltä	71	68,3	70,2
Osittain samaa mieltä	17	16,3	86,5
En osaa sanoa	9	8,7	95,2
Osittain eri mieltä	5	4,8	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Oppilaista yhdeksän ei osannut vastata, mitä mieltä he ovat ja kaksi jätti kokonaan vastaamatta. Kukaan oppilaista ei ollut väitteen kanssa täysin eri mieltä. Suurin osa oppilaista pitää siis suomen kielen osaamista tärkeänä ja motivaatio oppia on sen perusteella korkea.

Myös seuraavassa väitteessä oppilaiden motivoituneisuus näkyy selvästi. Yhteensä 74 prosenttia oppilaista sanoi haluavansa oppia suomea paremmin. Yksikielisten keskuudessa motivaatio oli keskiarvon perusteella (1,47) suurempi kuin kaksikielisten keskuudessa (2,25), mikä on luonnollista.

Taulukko 16. Haluan oppia suomea paremmin (K17)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	54	51,9	51,9
Osittain samaa mieltä	23	22,1	74,0
En osaa sanoa	19	18,3	92,3
Osittain eri mieltä	3	2,9	95,2
Täysin eri mieltä	5	4,8	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Aika moni oppilas (19) ei osannut sanoa, haluavatko he oppia paremmin vai ei. Suurimmaksi osaksi nämä vastaajat olivat kaksikielisiä (15). Tietenkin jos tuntee jo osaavansa kieltä hyvin voi olla vaikea tietää, haluaako sitä oppia paremmin tai ei. Seitsemän oppilasta, jotka olivat väitteen kanssa täysin tai osittain eri mieltä, olivat kaksikielisiä. Halu oppia suomea paremmin on siis yksikielisten keskuudessa suurempi.

Väite, joka sai kaikista matalimman keskiarvon, oli 'kannattaa oppia suomea'. Oppilaat olivat verrattain yksimielisiä (93,3 prosenttia) siitä, että suomi on kieli, jota kannattaa oppia (ks. taulukko 17).

Taulukko 17. Kannattaa oppia suomea (K18)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	2	1,9	1,9
Täysin samaa mieltä	83	79,8	81,7
Osittain samaa mieltä	14	13,5	95,2
En osaa sanoa	4	3,8	99,0
Täysin eri mieltä	1	1,0	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Ainoastaan yksi oppilaista oli väitteen kanssa täysin eri mieltä ja neljä oppilasta eivät osanneet sanoa. Tämän perusteella voi myös sanoa, että oppilaat ovat motivoituneita oppimaan. On mielenkiintoista tuloksia ajatellen, että syksyn ja kevään keskiarvot poikkesivat toisistaan tilastollisesti merkitsevällä tasolla tämän väitteen osalta. Syksyn keskiarvo oli 1,23 eli suomen kielen oppimisen kannattamista tuettiin vahvasti. Keväällä tulos oli edelleen myönteinen keskiarvolla 1,48, mutta kehitys oli ollut kielteistä. Keväällä ei siis suhtauduttu yhtä myönteisesti väitteeseen 'kannattaa oppia suomea'.

Seuraavissa taulukoissa on vastaamatta jättäneiden osuus suurempi kuin muissa. Tämä johtunee siitä, että osa kaksikielisistä on kokenut kysymykset turhiksi, koska he ovat sitä mieltä, että he osaavat suomen kieltä jo ja kysymys ei sen perusteella kuulu heille. Tällaisen kommentin oli ainakin muutama oppilas kirjoittanut omalle paperille ja jättänyt vastaamatta väitteisiin K20–K23.

Oppilaista kuitenkin 77 oli sitä mieltä, että he haluavat oppia suomea osatakseen puhua suomenkielisten kanssa (ks. taulukko 18).

Taulukko 18. Haluan oppia suomea, jotta pystyisin keskustelemaan suomenkielisten kanssa (K20)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	8	7,7	7,7
Täysin samaa mieltä	54	51,9	59,6
Osittain samaa mieltä	23	22,1	81,7
En osaa sanoa	9	8,7	90,4
Osittain eri mieltä	6	5,8	96,2
Täysin eri mieltä	4	3,8	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Kaksikielisessä ympäristössä kuten Vaasassa, jossa 68,7 prosenttia asukkaista on suomenkielisiä (Vaasa 2012b), suomen kielen vuorovaikutustaitojen osaaminen on luonnollisista syistä tärkeää. Kuitenkin kymmenen oppilasta ilmoitti, että he ovat osittain tai täysin eri mieltä väitteen kanssa. Nämä vastaajat olivat suurimmaksi osaksi kaksikielisiä oppilaita (8 kpl).

Yli 80 prosenttia oppilaista on tietoisia siitä, että he tarvitsevat suomen kieltä tulevaisuudessa ja ovat sen takia motivoituneita oppimaan suomea (ks. taulukko 19).

Taulukko 19. Haluan oppia suomea, koska tarvitsen sitä tulevaisuudessa (K21)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	7	6,7	6,7
Täysin samaa mieltä	68	65,4	72,1
Osittain samaa mieltä	16	15,4	87,5
En osaa sanoa	10	9,6	97,1
Täysin eri mieltä	3	2,9	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Ainoastaan kolme oppilasta ei uskonut tarvitsevänsä suomea tulevaisuudessa. Tässä tapauksessa on kyse instrumentaalisesta motivaatiosta, koska kieli nähdään ikään kuin välineenä, jonka avulla oppilas voi saavuttaa muita tavoitteita tulevaisuudessa. Oppilaiden instrumentaalinen motivaatio oppia suomea on korkea sekä yksikielisten että kaksikielisten osalta.

Tärkeänä pidettiin myös suomen kielen oppimista puheen ymmärtämiseksi. Oppilaista 71,2 prosenttia oli osittain tai täysin sama mieltä väitteen 'haluan oppia suomea ymmärtääkseni suomenkielisten puhetta' kanssa (ks. taulukko 20).

Taulukko 20. Haluan oppia suomea ymmärtääkseni suomenkielisten puhetta (K22)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	10	9,6	9,6
Täysin samaa mieltä	49	47,1	56,7
Osittain samaa mieltä	25	24,0	80,8
En osaa sanoa	10	9,6	90,4
Osittain eri mieltä	3	2,9	93,3
Täysin eri mieltä	7	6,7	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Vähemmän tärkeäksi koettiin oppilaiden keskuudessa suomen kielen oppiminen televisio-ohjelmien ymmärtämiseksi (ks. taulukko 21).

Taulukko 21. Haluan oppia suomea ymmärtääkseni suomenkielisiä televisio-ohjelmia (K23)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	9	8,7	8,7
Täysin samaa mieltä	27	26,0	34,6
Osittain samaa mieltä	22	21,2	55,8
En osaa sanoa	21	20,2	76,0
Osittain eri mieltä	12	11,5	87,5
Täysin eri mieltä	13	12,5	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Tämän väitteen kohdalla aika suuri osuus oppilaista ei pystynyt sanomaan, mitä mieltä he ovat. Täysin tai osittain eri mieltä olevien osuus oli 24 prosenttia. Suomenkielisten televisio-ohjelmien ymmärtäminen ei siis ole yhtä tärkeä motivaatiotekijä kuin

suomenkielisten puheen ymmärtäminen (ks. taulukko 20) vaikka 61 prosenttia yksikielisistä ja 96 prosenttia kaksikielisistä (kuvio 7) sanoi katsovansa suomenkielisiä televisio-ohjelmia. Oppilaista 71,1 prosenttia halusi oppia suomea ymmärtääkseen suomenkielisten puhetta, kun vastaava luku televisio-ohjelmien kohdalla oli 47,2 prosenttia (ks. taulukko 20).

Suomi on pakollinen oppiaine ja 21 oppilasta oli sitä mieltä, että he lukevat suomea, koska heidän on pakko (ks. taulukko 22). Kuitenkin 70 oppilasta vastasi, että he lukisivat suomea vaikka heidän ei tarvitsisi (ks. taulukko 23). Tämän perusteella voi sanoa, että enemmistö oppilaista ei koe suomen kielen oppimisen pakollisuutta kielteisenä asiana, vaan he tietävät tarvitsevansa suomen kieltä tulevaisuudessa ja ovat sen takia motivoituneita oppimaan. Sekä väitteen ’luen suomea, koska se on pakollista’ että väitteen ’lukisin suomea, vaikka ei olisi pakko’ kohdalla huomattavan moni oppilas ei pystynyt sanomaan, mitä mieltä he ovat väitteestä.

Taulukko 22. Luen suomea, koska se on pakollista (K24)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	2	1,9	1,9
Täysin samaa mieltä	9	8,7	10,6
Osittain samaa mieltä	12	11,5	22,1
En osaa sanoa	23	22,1	44,2
Osittain eri mieltä	16	15,4	59,6
Täysin eri mieltä	42	40,4	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Taulukossa 22 näkyy, että 22 prosenttia oppilaista ei osannut sanoa, mitä mieltä ovat. Alaluvun alussa (ks. kuvio 11) esittämieni keskiarvojen perusteella yksikieliset (keskiarvo 3,18) kokevat suomen kielen pakollisuuden kielteisempänä kuin kaksikieliset (keskiarvo 4,04). Ero kieliryhmien välillä on tilastollisesti merkitsevä $p \leq .05$ tasoa.

Yhteensä 25 oppilasta ei pystynyt sanomaan, lukisivatko he suomea, jos heidän ei olisi pakko (ks. taulukko 23).

Taulukko 23. Lukisin suomea, vaikkei olisi pakko (K25)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	1	1,0	1,0
Täysin samaa mieltä	39	37,5	38,5
Osittain samaa mieltä	31	29,8	68,3
En osaa sanoa	25	24,0	92,3
Osittain eri mieltä	6	5,8	98,1
Täysin eri mieltä	2	1,9	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Lähdemäen mukaan (1995:14) lasten suhtautuminen ei ole täysin vakaata ja se voikin olla osasy s siihen, että oppilaat eivät tässä tapauksessa ole pystyneet ilmaisemaan mielipiteitään. Myös tämän väitteen osalta oli tilastollisesti merkitsevä ero yksikielisten ja kaksikielisten vastauksien välillä ($p \leq .05$). Oppilaiden vastausten perusteella molemmat kieliryhmät lukisivat kuitenkin suomea, vaikka heidän ei olisi pakko. Kaksikielisillä oli toki myönteisempi suhtautuminen tähän väitteeseen kuin yksikielisillä.

Väittäjä 'haluan oppia suomea, koska se on kaunis kieli' ei erottautunut joukosta erityisemmin. Yhtä suuren osan (32,7 prosenttia) kuin täysin tai osittain samaa olevat muodostivat vastaajat, jotka olivat osittain tai täysin eri mieltä. Myös tämän väitteen kohdalla oli monta (31,7 prosenttia) oppilasta, jotka eivät pystyneet ilmaisemaan mielipidettään (ks. taulukko 24).

Taulukko 24. Haluan oppia suomea, koska se on kaunis kieli (K26)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	3	2,9	2,9
Täysin samaa mieltä	14	13,5	16,3
Osittain samaa mieltä	20	19,2	35,6
En osaa sanoa	33	31,7	67,3
Osittain eri mieltä	15	14,4	81,7
Täysin eri mieltä	19	18,3	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Kielen oppiminen ainoastaan kielen vuoksi ei siis ole riittävän suuri motivaatiotekijä. Integratiiviseen motivaatioon liittyneistä väitteistä tilastollisesti merkitseviä eroja yksikielisten ja kaksikielisten välillä oli väitteiden 'haluan oppia suomea paremmin', 'luen suomea, koska se on pakollista' ja 'lukisin suomea, vaikkei olisi pakko' osalta. Vaikuttaa siltä, että yksikieliset oppilaat ovat tietoisia suomen kielen tärkeydestä ja motivoituneita oppimaan. Ero yksikielisten ja kaksikielisten oppilaiden välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevä väitteiden 'on tärkeätä osata suomea' ja 'haluan oppia suomea, koska se on kaunis kieli' osalta. Molemmat kieliryhmät ovat tietoisia siitä, että suomi on tärkeä kieli osata ja motivoituneita myös siitä syystä. On mahdollista, että osa oppilaista ei ole ymmärtänyt väitettä 'haluan oppia suomea, koska se on niin kaunis kieli', koska sen osalta oli niin monta vastaajaa, jotka eivät osanneet sanoa, mitä mieltä ovat. Instrumentaaliseen motivaatioon liittyneiden väitteiden osalta ei yksi- ja kaksikielisten oppilaiden vastausten välillä ole tilastollisesti merkitsevää eroa ($p \leq .05$).

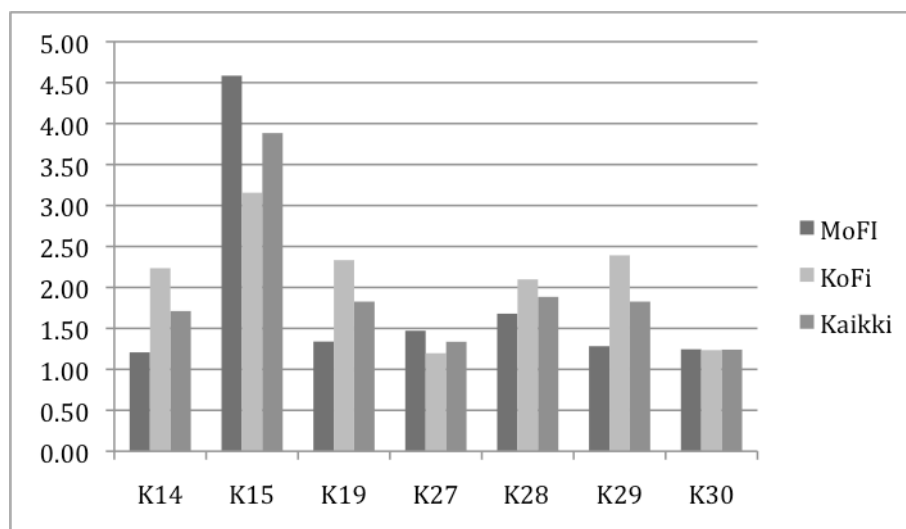
Vastausten perusteella voidaan sanoa, että oppilaat ovat motivoituneita oppia suomea. Heillä on sekä integratiivinen motivaatio (kielen oppiminen koetaan tärkeäksi) että instrumentaalinen motivaatio eli he tietävät tarvitsevansa kieltä tulevaisuudessa. Vastausten keskiarvoja vertaillen vaikuttaa kuitenkin siltä, että oppilaat motivoituvat enemmän instrumentaalisisista syistä kuin integratiivisista.

5.4 Oppilaiden käsitys omasta roolistaan oppimisessa

Seuraavat väitteet koskevat oppilaiden minäkäsitystä, joka liittyy vieraan kieleen opiskeluun. Laineen ja Pihkon (1991: 15) mukaan kieliminä voi olla luonteeltaan positiivinen tai negatiivinen. Oppilaalla on tietty pysyvä perusasenne itseensä, omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin. Asenne voi vaikuttaa siihen, miten oppilas suhtautuu opiskeluunsa ja samalla myös opiskelun tuloksellisuuteen.

- (K14) Jag vågar prata finska (Uskallan puhua suomea)
- (K15) Jag tycker det är svårt att prata finska
(Mielestäni on vaikea puhua suomea)
- (K19) Jag lär mig finska utanför skolan (Opin suomea vapaa-aikana)
- (K27) Jag gör alltid mina läxor i finska (Teen aina suomen kielen läksyni)
- (K28) Jag deltar aktivt då vi pratar finska på timmen
(Osallistun aktiivisesti suomenkielisiin keskusteluihin tunnilla)
- (K29) Jag kan uttrycka mig på finska (Osaan ilmaista itseäni suomeksi)
- (K30) Jag gör alltid mitt bästa för att få ett bra vitsord i finska
(Teen parhaani saadakseni hyvän arvosanan suomen kielestä)

Tulosten perusteella voi yleisellä tasolla sanoa, että näillä oppilailla on myönteinen kieliminä. Oppilaat luottavat omiin kykyihinsä. Sekä kaksikieliset oppilaat että yksikieliset olivat sitä mieltä, että he uskaltavat puhua suomea. Yksikielisten keskiarvo (2,24) oli kuitenkin huomattavasti korkeampi kuin kaksikielisten (1,23). Tämä tarkoittaa sitä, että yksikieliset ovat epävarmempia ilmaisukyvyistään (ks. kuvio 12).

Kuvio 12. Oppilaiden käsitys omista taidoistaan ja panoksistaan (keskiarvot)

Yksikieliset (keskiarvo 3,16) kokevat puhumisen vaikeammaksi kuin kaksikieliset (keskiarvo 4,58), mikä on luonnollista, koska kaksikieliset saavat jatkuvasti käyttää suomea luonnollisessa kotiympäristössä. Yksikielisten vastaukset vaihtelevat toki enemmän kuin kaksikielisten varmasti johtuen siitä, minkä verran he ovat tekemisissä suomenkielisten kanssa vapaa-aikana eli onko heillä suomenkielisiä kavereita. Kaksikieliset arvioivat, että oppivat suomea vapaa-aikana (keskiarvo 1,83). Yksikielisten vastauksien perusteella (keskiarvo 2,33) yksikielisetkin kokevat oppivansa suomea vapaa-aikana. Tämä on tietenkin kielen omaksumisen kannalta tärkeä asia. Oppilaat sanoivat myös tekevänsä aina läksynsä. Tässä yksikielisten keskiarvo oli matalampi, mikä tarkoittaa, että he omasta mielestään tekevät läksynsä tunnollisemmin kuin kaksikieliset. Oppilaat arvioivat itse, että he osallistuvat aktiivisesti keskusteluihin tunnilla. Ero yksi- ja kaksikielisten välillä tässä on kuitenkin pienempi kuin väitteessä 'uskallan puhua suomea' (K14). Mielenkiintoista on se, että väite 'osallistun aktiivisesti keskusteluihin tunnilla' (K28) sai yksikielisten keskuudessa matalamman keskiarvon (2,10) kuin väite 'uskallan puhua suomea' (2,24). Vaikuttaa siltä, että osa yksikielisistä on epävarmempia omasta rohkeudestaan kuin kaksikieliset, mutta osallistuvat kuitenkin omasta mielestään aktiivisesti keskusteluihin, kun taas kaksikieliset uskaltavat puhua, mutta eivät rohkeuteensa nähden osallistu keskusteluihin yhtä aktiivisesti kuin voisivat.

Ero ei ole kuitenkaan suuri, ja selkeitä johtopäätöksiä on sen takia mahdotonta vetää. Yksikieliset suhtautuvat negatiivisemmin omiin ilmaisukykyihin kuin kaksikieliset. Väitteen 'osaan ilmaista itseäni suomeksi' kohdalla, kaksikielisillä oli suurempi itseluottamus keskiarvolla 1,28 kuin yksikielisillä keskiarvolla 2,39. Oman arvioinnin mukaan oppilaat tekevät parhaansa saadakseen hyvän arvosanan suomen kielestä. Tässä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa ($p \leq .05$) yksi- ja kaksikielisten välillä.

Seuraavaksi käyn taulukkoina läpi, miten oppilaiden vastaukset ovat jakautuneet kysymyksittäin. Suuri osa oppilaista (81,7 prosenttia) oli sitä mieltä, että he uskaltavat puhua suomea (ks. taulukko 25).

Taulukko 25. Uskallan puhua suomea (K14)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	62	59,6	59,6
Osittain samaa mieltä	23	22,1	81,7
En osaa sanoa	7	6,7	88,5
Osittain eri mieltä	11	10,6	99,0
Täysin eri mieltä	1	1,0	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Oli kuitenkin kaksitoista oppilasta, jotka olivat osittain tai täysin eri mieltä. Nämä oppilaat eivät luota omaan ilmaisutaitoonsa.

Oppilaista ainoastaan kuusi oli sitä mieltä, että on vaikea puhua suomea (ks. taulukko 26). Tähän väitteeseen kymmenen ei osannut sanoa omaa mielipidettään.

Taulukko 26. Mielestäni on vaikea puhua suomea (K15)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	1	1,0	1,0
Täysin samaa mieltä	5	4,8	5,8
Osittain samaa mieltä	18	17,3	23,1
En osaa sanoa	10	9,6	32,7
Osittain eri mieltä	17	16,3	49,0
Täysin eri mieltä	53	51,0	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Myönteistä on, että suurin osa (67,3 prosenttia) oppilaista ei pidä suomen kielen puhumista vaikeana.

Näyttää siltä, että suurin osa oppilaista saa käyttää suomea myös vapaa-aikana. Kyse ei ole pelkästään kaksikielisistä oppilaista, vaan myös yksikielisistä. Tämä on tietenkin tärkeätä kielen omaksumisen kannalta. Oppilaista 75,9 prosenttia (ks. taulukko 27) oli sitä mieltä, että he oppivat suomea vapaa-aikana.

Taulukko 27. Opin suomea vapaa-aikana (K19)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	1	1,0	1,0
Täysin samaa mieltä	56	53,8	54,8
Osittain samaa mieltä	23	22,1	76,9
En osaa sanoa	13	12,5	89,4
Osittain eri mieltä	6	5,8	95,2
Täysin eri mieltä	5	4,8	100,0
Yhteensä	104	100,0	

On kuitenkin oppilaita (ks. taulukko 27), jotka eivät omasta mielestään opi suomea vapaa-aikana ja näille oppilaille vuorovaikutustaitojen harjoittaminen opetuksen piirissä on kielen oppimisen kannalta tärkeää.

Oppilaat tuntuvat olevan tunnollisia läksyjen tekemisen suhteen. Suurin osa (89,4 prosenttia) heistä ilmoitti, että tekevät aina läksynsä (ks. taulukko 28). Ainoastaan kolme oppilasta oli toista mieltä.

Taulukko 28. Teen aina suomen kielen läksyni (K27)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	3	2,9	2,9
Täysin samaa mieltä	75	72,1	75,0
Osittain samaa mieltä	18	17,3	92,3
En osaa sanoa	5	4,8	97,1
Osittain eri mieltä	2	1,9	99,0
Täysin eri mieltä	1	1,0	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Kolme oppilasta jätti kokonaan vastaamatta tähän kysymykseen ja viisi ei osannut sanoa. Vaikuttaa siltä, että suurin osa oppilaista suhtautuu opiskeluun vakavasti ja tekee sen takia läksynsä. Yksi- ja kaksikielisten välillä ei ollut tämän väitteen kohdalla tilastollisesti merkitsevää eroa, joten molemmat kieliryhmät suhtautuvat yhtä vakavasti läksyihinsä. Syksyn ja kevään tuloksissa oli kuitenkin tämän väitteen kohdalla tilastollisesti merkitsevä ero. Syksyn keskiarvo oli 1,34 ja kevään vastaava luku oli 1,63. Yksi selitys tähän kielteiseen kehitykseen voi olla se, että oppilaat kärsivät keväällä kouluväsymyksestä ja he eivät sen takia suhtaudu yhtä vakavasti läksyihin kuin syksyllä.

Vuorovaikutteinen suomen kieli -opetushankkeen (KoFi) kannalta ovat tietenkin mielenkiintoisia ne asiat, jotka liittyvät oppilaiden ilmaisutaitoihin. Oppilaista 75,9 prosenttia (ks. taulukko 29) osallistuu omasta mielestään aktiivisesti suomenkielisiin keskusteluihin tunnilla.

Taulukko 29. Osallistun aktiivisesti suomenkielisiin keskusteluihin tunnilla (K28)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Ei vastausta	1	1,0	1,0
Täysin samaa mieltä	44	42,3	43,3
Osittain samaa mieltä	35	33,7	76,9
En osaa sanoa	16	15,4	92,3
Osittain eri mieltä	6	5,8	98,1
Täysin eri mieltä	2	1,9	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Kuitenkin aika moni oppilas (15,4 prosenttia), ei pysty arvioimaan omaa aktiivisuuttaan ja yksi oppilas oli jättänyt kokonaan vastaamatta tähän kysymykseen. Kahdeksan oppilasta ei omasta mielestään osallistu aktiivisesti keskusteluihin, näistä kolme on yksikielistä.

Mielenkiintoista väitteen 'osaan ilmaista itseäni suomeksi' kohdalla on 'en osaa sanoa' -vastanneiden suuri osuus (ks. taulukko 30). Kaksikymmentäyksi oppilasta ei pystynyt arvioimaan omaa ilmaisutaitoaan. Nämä vastaajat olivat suurimmaksi osaksi yksikielisiä. Jos joukkoon lisätään ne kuusi oppilasta, jotka omasta mielestään eivät pysty ilmaisemaan itseään suomeksi, voidaan todeta, että yksikielisten keskuudessa on jonkin verran epävarmuutta omien vuorovaikutustaitojen suhteen.

Taulukko 30. Osaan ilmaista itseäni suomeksi (K29)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	54	51,9	51,9
Osittain samaa mieltä	23	22,1	74,0
En osaa sanoa	21	20,2	94,2
Osittain eri mieltä	3	2,9	97,1
Täysin eri mieltä	3	2,9	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Tietenkin on vaikea sanoa, mistä syystä näin suuri osa ei pystynyt sanomaan omasta ilmaisutaidostaan mitään, mutta tulkitsen sen epävarmuudeksi. Kuitenkin 74 prosenttia oppilaista pystyy omasta mielestään ilmaisemaan itseään suomeksi, mikä on myönteistä.

Laineen ja Pihkon (1991: 15) mukaan onnistumiset ja myönteiset oppimiskokemukset vahvistavat itsearvostusta ja kasvattavat samalla itseluottamusta omiin mahdollisuuksiin. Täten myös kieliminä saa myönteisen kehityssuunnan. Tutkimukseen osallistuneiden oppilaiden mielestä hyvän arvosanan saaminen on monelle tärkeä asia ja 95,2 prosenttia oppilaista (ks. taulukko 31) oli sitä mieltä, että he tekevät parhaansa saadakseen hyvän arvosanan suomesta. Hyvän arvosanan saaminen on samalla opiskeluponnistuksen kannustajana ja vastausten perusteella vaikuttaa siltä, että hyvä arvosana on oppilaille tärkeätä.

Taulukko 31. Teen aina parhaani saadakseni hyvän arvosanan suomesta (K30)

	Lukumäärä	%	Kumulatiivinen %
Täysin samaa mieltä	85	81,7	81,7
Osittain samaa mieltä	14	13,5	95,2
En osaa sanoa	4	3,8	99,0
Osittain eri mieltä	1	1,0	100,0
Yhteensä	104	100,0	

Myönteistä tässä on, että ainoastaan yksi oppilas oli osittain eri mieltä. Tämä tarkoittaa sitä, että kyseinen oppilas ei omasta mielestään aina tee parastaan saadaksen hyvän arvosanan suomen kielestä. Neljä ei osannut sanoa suorituksistaan mitään. Syksyn ja kevään tuloksissa oli myös tämän väitteen osalta tilastollisesti merkitseviä eroja. Syksyn keskiarvo oli 1,24 ja kevään vastaava luku 1,45. Kouluväsymys saattaa olla tässäkin osittain selittävä tekijä kuten väitteen 'teen aina suomen kielen läksyni' kohdalla.

Vastausten perusteella voidaan todeta, että molemmilla kieliryhmillä on suhteellisen sama näkemys panostuksestaan läksyjen suhteen ja siitä, että he tekevät aina parhaansa hyvän arvosanan saamiseksi. Tilastollisesti merkitseviä eroja kieliryhmien välillä on sen sijaan siinä, miten oppilaat arvioivat omia vuorovaikutustaitojaan. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että kaksikieliset ovat itsevarmempia vuorovaikutustaidoistaan suomen kielellä kuin yksikieliset. Sisäinen vaihtelu (keskipoikkeama) on toki vuorovaikutustaitojen osalta yksikielisten keskuudessa isompi kuin kaksikielisten keskuudessa. Näyttävästi tuloksiin vaikuttanut asia on se, kuinka usein oppilas puhuu suomea. Kysymys 'kuinka usein oppilas puhuu suomea' korreloi positiivisesti sekä väitteen 'uskallan ilmaista itseäni suomeksi' ($r_s .495$, $p = .000$) että väitteen 'osaan ilmaista itseäni suomeksi' ($r_s .528^{**}$, $p = .000$) kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että mitä enemmän oppilas puhuu suomea, sitä enemmän itseluottamusta hänellä on omiin vuorovaikutustaitoihinsa ja uskallusta myös puhua enemmän. Korrelaatioluvut olivat kevään tutkimuksessa vielä vahvempia ($r_s .525^{**}$ ja $r_s .548^{**}$).

5.5 Oppilaiden käsitys opetuksen mielekkyydestä ja kielen vaikeudesta

Kyselylomakkeen lopussa oli kaksi avointa kysymystä, joihin oppilaat saivat vastata omin sanoin. Oppilaat vastasivat näihin kysymyksiin kiitettävästi ja ainoastaan yksi oppilaista jätti vastaamatta niihin syksyn kyselyssä ja kaksi keväällä. Esittelen alla sekä syksyn että kevään tulokset taulukoissa (ks. taulukot 32 ja 33).

Kysymykseen, minkä he kokevat opetuksessa kaikkein mieluisimmaksi, 82 oppilasta antoi syksyllä yhden vaihtoehdon, 15 oppilasta kaksi vaihtoehtoa ja 6 oppilasta vastasi kolmella vaihtoehdolla. Yksi oppilas ei ollut vastannut avoimiin kysymyksiin ollenkaan. Taulukossa 32 on esitelty oppilaiden vastaukset syksyiltä ja taulukosta käy myös ilmi, kuinka monta oppilasta on maininnut kyseisestä asiasta.

Taulukko 32. Mikä on hauskinta suomen kielen tunneilla (syksyn 2011 tilanne)

	Kaikki (n=103)	Mofi (n=52)	Kofi (n=51)
Puhuminen	19	8	11
Ei osaa sanoa	15	11	4
Tietokonetyöskentely	14	5	9
Projektit	9	9	0
Pelit	8	2	6
Teatteri ja näytelmien esittäminen	8	4	4
Lukeminen	7	5	2
Oppiminen	6	1	5
Kaikki	6	3	3
Ristikkojen tekeminen	6	3	3
Leikkiminen	5	2	3
Kääntäminen	4	0	4
Elokuvien katselu	3	2	1
Ryhmätyöskentely	3	2	1
Kun opettaja lukee meille	3	3	0
Oppikirjan tehtävien tekeminen	3	3	0
Tehtävät	2	1	1
Kokeet	2	2	0
Ei mikään	2	0	2
Laulaminen	1	1	0
Tavalliset tunnit	1	0	1
Mukava opettaja	1	1	0
	130	67	63

Puhuminen oli se asia, jonka oppilaat mainitsivat useimmin. Yksikielisten keskuudessa puhuminen mainittiin useimmin, kun taas vaihtoehto 'ei osaa sanoa' oli suosituin kaksikielisten keskuudessa. Yksi kaksikielinen oli kommentoinut, että koska luen äidinkielenomaista suomen kieltä, tuntuu siltä, että enimmäkseen puhutaan ja se tuntui hänen mielestään turhauttavalta. Tietokoneyöskentelystä pitää on 15 prosenttia kaikista oppilaista ja tässä yhteydessä oppilaat olivat maininneet useasti Poks-tehtävien tekemisen. Poks on suomen kielen oppikirja, jota käytetään ruotsinkielisissä koulussa. Verkossa on oppilaille ja opettajille tarkoitettu samanniminen aineisto. Oppilaille on erilaisia interaktiivisia itsestään korjautuvia harjoitustehtäviä sekä tehtäviä, joita opettajat voivat tulostaa ja monistaa oppilaille. Opettajille on verkossa lisäksi kirjaan liittyvää ohjausaineistoa. (Schildts & Söderströms 2012) Yksikielisistä 18 prosenttia mainitsi tietokoneella olemisen ja vastaava luku kaksikielisten keskuudessa oli 10 prosenttia. On vaikea sanoa, mistä erot johtuvat, mutta todennäköisesti siitä, että opetus on yksikielisten ja kaksikielisten kohdalla erilaista.

Kevään 2012 tilanne näkyy taulukossa 33. Huomattava ero syksyn tuloksiin on siinä, että yksikieliset ovat keväällä antaneet useampia vastausvaihtoehtoja kuin syksyllä ja kaksikieliset ovat keskimäärin vastanneet vähemmällä vaihtoehtoilla kuin syksyllä. Tähän kysymykseen kaksi oppilasta ei vastannut ollenkaan keväällä. Avointen kysymysten siirtäminen kyselylomakkeen alkuosaan on tietenkin saattanut vaikuttaa tähän asiaan.

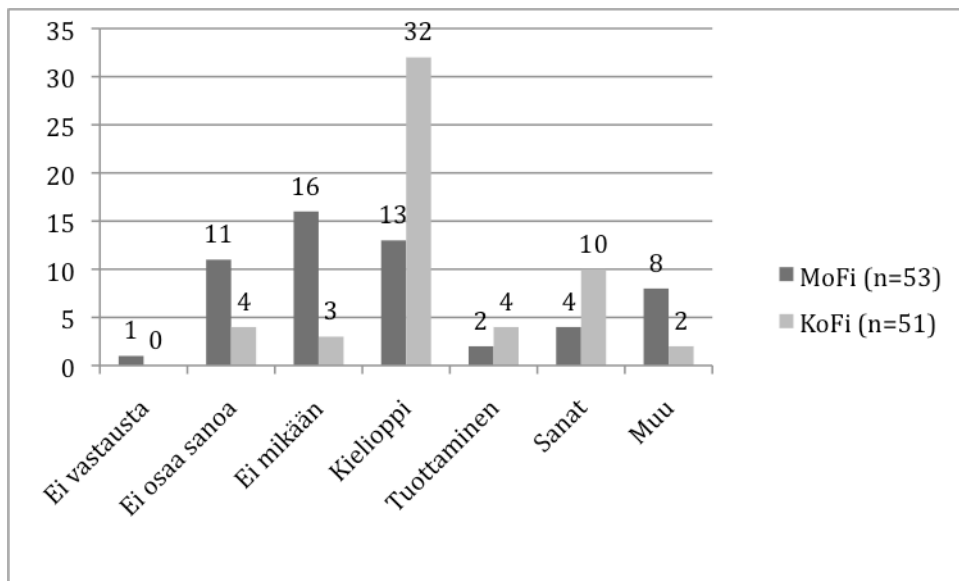
Taulukko 33. Mikä on hauskinta suomen kielen tunneilla (kevään 2012 tilanne)

	Kaikki (n=100)	Mofi (n=47)	Kofi (n=53)
Puhuminen	11	5	6
Ei osaa sanoa	13	7	6
Tietokonetyöskentely	9	1	8
Projektit	7	3	4
Pelit	10	3	7
Teatteri ja näytelmien esittäminen	13	2	11
Lukeminen	1	1	0
Oppiminen	10	3	7
Kaikki	4	4	0
Ristikkojen tekeminen	5	2	3
Leikkiminen	8	4	4
Kääntäminen	3	0	3
Elokuvien katselu	9	5	4
Ryhmätyöskentely	6	2	4
Oppikirjan tehtävien tekeminen	2	0	2
Tehtävät	3	1	2
Kokeet	1	0	1
Ei mikään	3	3	0
Tavalliset tunnit	1	1	0
Mukava opettaja	2	2	0
Kirjoitelmat	7	6	1
Musiikin kuuntelu	1	0	1
	129	55	74

Keväällä teatteri ja näytelmien esittäminen oli se asia, joka yksikielisten keskuudessa koettiin kaikkein mieluisimmaksi. Tietokonetyöskentely, pelit ja oppiminen koettiin myös yksikielisten keskuudessa mieluisiksi. Puhuminen, joka oli syksyn kyselyssä suosituin vaihtoehto yksikielisten keskuudessa, ei enää keväällä saanut yhtä monta mainintaa. Tämä voi tietenkin johtua siitä, että oppilailta oli keväällä enemmän kokemusta, vuorovaikutteisen suomen ylimääräisestä viikkotunnista ja he pystyivät tarkemmin määrittelemään, mikä siinä koettiin mieluisaksi. Kaksikielisten keskuudessa kirjoitelmat, elokuvien katselu ja puhuminen saivat useamman maininnan. Omien tekstien tuottaminen on ehkä yksikielisille liian haasteellista, koska kielen tuottaminen ja sanat koetaan vaikeiksi (ks. kuviot 10 ja 11). Kaksikielisille omien tekstien

tuottaminen saattaa sen sijaan olla riittävän suuri haaste oppimisen mielekkyyden ylläpitämiseksi.

Kuviossa 13 on esitetty, mitä asioita oppilaat kokivat syksyllä 2011 suomen kielessä vaikeiksi. Useimmat antoivat vastauksessaan yhden vaihtoehdon, mutta kuusi oppilasta oli maininnut kaksi asiaa, jotka kokevat vaikeiksi.

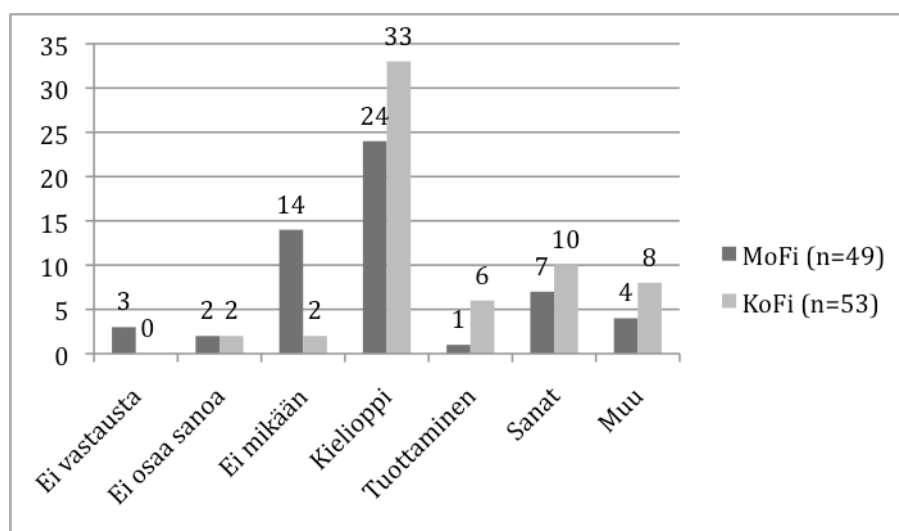

Kuvio 13. Mikä on suomen kielessä vaikeinta (syksyn 2011 tilanne)

Kielioppi tuntuu olevan kaikkein vaikeinta yksikielisten (KoFi) keskuudessa ja 62,7 prosenttia heistä oli maininnut sen vastauksissaan. Yksikielisistä 19,6 prosenttia oli sitä mieltä, että sanat ja niiden opettelu on vaikeinta. Kaksikielisistä (MoFi) 30,2 prosenttia oli sitä mieltä, ettei mikään on vaikeinta ja 20,8 prosenttia ei osannut sanoa, mikä on vaikeinta. Yllättävää tässä on se, että yksikielisistä ainoastaan neljä koki kielen tuottamisen ja silloin lähinnä puhumisen vaikeaksi. On vaikea sanoa, mistä tämä johtuu. Voi olla, että tilanteet, joissa oppilaat joutuvat käyttämään suomen kieltä, koetaan turvallisiksi ja mieluisiksi, esimerkiksi suomen kielen oppitunnilla koulussa ja kavereiden kanssa vapaa-aikana. Sellaisissa luonnollisissa tilanteissa puhuminen ei

varmaankaan koeta vaikeaksi. Kaksikielisten keskuudessa myös lukeminen ja kääntäminen koettiin vaikeiksi. Kuviossa 13 nämä vastaukset näkyvät pylvään 'muu' alla.

Kevään kyselyssä tilanne oli yksikielisten osalta suurin piirtein ennallaan. Kuviossa 14 on esitetty kevään 2012 tulokset.

Kuvio 14. Mikä on suomen kielessä vaikeinta (kevään 2012 tilanne)

Huomattavin ero syksyyn nähden tässä on kuitenkin se, että kaksikielististä enää kaksi oppilasta ei osannut sanoa, minkä he kokevat vaikeaksi. Kaksikielististä nyt 49 prosenttia on sitä mieltä, että kielioppi on suomen kielessä vaikeinta. Myös niiden määrä, jotka kaksikielististä kokivat sanat vaikeiksi, oli kasvanut syksystä. Kaksikieliset olivat siis keväällä paljon tietoisempia siitä, minkä kokevat suomen kielessä vaikeaksi. Varmasti opetus on lukuvuoden aikana lisännyt heidän tietoisuuttaan tästä, koska ero syksystä kevääseen on kuitenkin huomattava.

5.6 Asenteiden ja motivaation välinen riippuvuussuhde

Yksi tavoitteistani oli selvittää, korreloivatko asenteet ja motivaatio keskenään ja vaikuttavatko ne suomen kielen arvosanaan. Tätä riippuvuussuhdetta olen selvittänyt laskemalla Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimen r_s (rho) SPSS-ohjelmalla. Esittelen ainoastaan tuloksia, jotka ovat tilastollisesti merkitseviä, toisin sanoen $p \leq 0.05$ (5%). Tuloksena saadut korrelaatiokertoimet eivät ole kovin korkeita. Täydellinen korrelaatio tarkoittaisi lukua +1 tai -1. Kuten taulukossa 33 näkyy, vaikuttaa siltä, että arvosana korreloi enemmän asenteiden kuin motivaation kanssa. Taulukossa vasemmanpuoleinen luku on korrelaatiokerroin (r_s) ja oikeanpuoleinen on p-arvo.

Taulukko 34. Asenteiden ja motivaation korrelointi arvosanan kanssa

Asenteet	r_s	p
(K1) Suomi on vaikea kieli oppia	,369**	0,000
(K2) Suomi on kaunis kieli	-,279**	0,004
(K3) Pidän suomen kielestä	-,281**	0,004
(K4) Pidän suomenkielisistä	-,336**	0,000
(K8) On hauska puhua suomea	-,335**	0,000
(K6) Suomi on hauska oppiaine koulussa	-,277**	0,004
Motivaatio		
(K10) Vanhempieni mielestä suomi on vaikea kieli	,229*	0,019
(K11) Vanhempani pitävät suomen kielestä	-,229*	0,019
(K13) Vanhempani pitävät suomenkielisistä	-,227	0,004
(K24) Luen suomea, koska se on pakollista	,232*	0,018
(K25) Lukisin suomea, vaikkei olisi pakko	-,353**	0,000

Vahvin myönteinen korrelaatio oli arvosanan ja väittämän 'suomi on vaikea kieli' ($r_s=,369$) välillä. Tämä tarkoittaa sitä, että mitä korkeamman luvun (erimielisyys väitteen kanssa) arvoasteikolla oppilas on antanut tälle väitteelle sitä korkeampi arvosana oppilaalla on. Toisin sanoen oppilaat, joilla on korkea arvosana eivät pidä suomen kieltä vaikeana. Vahvin negatiivinen korrelaatio oli arvosanan ja väitteiden 'pidän suomenkielisistä' ($r_s=,336$) ja 'on hauska puhua suomea' ($r_s=,335$) välillä. Tämä tarkoittaa sitä, että niillä oppilailla, joilla on myönteinen asenne suomenkielisiin ja

joiden mielestä on hauska puhua suomea, on korkeampi arvosana kuin niillä, jotka ovat väitteiden kanssa eri mieltä. Myös niillä, jotka pitävät suomea kauniina kielenä ja pitävät suomen kielestä myös oppiaineena, on korkeampi arvosana kuin toista mieltä olevilla. Arvosanan ja vanhempien asenteiden välillä oli heikko korrelaatio. Vanhempien asenteet suomen kieleen ja suomenkielisiin korreloivat negatiivisesti arvosanan kanssa, mikä tarkoittaa, että oppilailla, joiden vanhemmilla on heidän käsityksensä mukaan myönteinen asenne, on korkeampi arvosana kuin kielteisesti suhtautuvien vanhempien lapsilla. Korkeampi arvosana oli myös niillä oppilailla, joiden vanhemmat eivät pitäneet suomen kieltä vaikeana.

Kevään kyselyssä väittämät 'pidän suomenkielisistä' ja 'vanhempani pitävät suomen kielestä' eivät enää korreloineet arvosanan kanssa. Toisaalta kevään kyselyn tulosten perusteella oli todettavissa heikko negatiivinen korrelaatio arvosanan ja väittämien 'haluan puhua enemmän suomea koulussa' ($r_s = -,244$), 'on tärkeätä osata suomea' ($r_s = -,238$), 'kannattaa oppia suomea' ($r_s = -,276$) ja 'haluan oppia suomea, koska tarvitsen sitä tulevaisuudessa' ($r_s = -,196$) välillä. On vaikea sanoa, mistä tämä johtuu, mutta keskiarvo oli syksyn kyselyssä 8,15 ja keväällä 7,72, joten voi olla, että tämä on osasy tulosten eroihin. Myös se, että keväällä kyselyyn vastanneiden määrä oli 102 ja syksyn vastaava luku oli 104, on voinut vaikuttaa ja varsinkin, että yksikielisten määrä syksyllä oli 51 ja keväällä 53, kun kaksikielisten vastaavat luvut olivat syksyllä 53 ja keväällä 49.

Seuraavaksi esittelen taulukon asenteiden ja motivaation korrelaatiosta (ks. taulukko 34). Olen jättänyt kokonaan pois väitteet 'suomenkieliset ovat epäkohteliaita' (K5) ja 'vanhempani pitävät suomen kielestä' (K11), koska nämä eivät korreloineet motivaation kanssa ollenkaan. Vaakatasossa olevat väitteet koskevat oppilaiden ja heidän vanhempiansa asenteita ja pystysuorassa olevat ovat motivaatioon liittyviä väitteitä. Lihavoidut luvut olen kommentoinut tekstissä.

Taulukko 35. Asenteiden ja motivaation välinen korrelaatio

		K1	K2	K3	K4	K8	K6	K7	K9	K31	K10	K12	K13
K16	r _s			,246*			,202*			,212*		,364**	,377**
	p			,012			,040			,030		,000	,000
K17	r _s								,266**	,217*			
	p								,006	,027			
K24	r _s	,274**	-,217*	-,308**	-,243*	-,368**	-,262**	-,309**				,194*	
	p	,005	,027	,001	,013	,000	,007	,001				,048	
K25	r _s	-,298**	,263**	,382**	,283**	,395**	,261**	,220*	,277**		-,245*		
	p	,002	,007	,000	,004	,000	,007	,025	,004		,012		
K26	r _s	-,263**	,560**	,402**	,309**	,359**	,347**	,340**		,331**			
	p	,007	,000	,000	,001	,000	,000	,000		,001			
K18	r _s					,269**						,227*	,199*
	p					,006						,020	,043
K20	r _s								,276**				
	p								,005				
K21	r _s											,257**	,235*
	p											,008	,016
K22	r _s						,226*						
	p						,021						
K23	r _s		,265**	,345**	,243*	,212*	,337**	,293**		,255**			
	p		,007	,000	,013	,030	,000	,003		,009			

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että korrelaatiota on asenteiden ja motivaation välillä, mutta korrelaatiokertoimet eivät ole kovin suuria. Vahvin positiivinen korrelaatio on väittämän 'suomi on kaunis kieli'(K2) ja 'haluan oppia suomea, koska se on kaunis kieli'(K26) välillä ($r_s = ,560$). Oppilaat, jotka pitävät suomen kieltä kauniina, ovat motivoituneita oppimaan kieltä siitä syystä. Tulosten perusteella voidaan myös sanoa, että oppilaiden asenteet suomen kieleen ja suomen kielen opetukseen korreloivat enemmän niiden väittämien kanssa, jotka liittyvät integratiiviseen motivaatioon (K16, K17, K24, K25, K26). Oppilaiden asenteet kieleen ja kielten opetukseen korreloivat ainoastaan instrumentaaliseen motivaatioon liittyvän väitteen 'haluan oppia suomea, jotta ymmärtäisin suomenkielisiä televisio-ohjelmia' kanssa (K26). Korrelaatio näiden välillä oli positiivinen. Oppilaiden käsitykset vanhempiensa asenteista näyttävät myös vaikuttavan heidän motivaationsa. Väittämien 'vanhempieni mielestä on tärkeää osata suomea' (K12) ja 'vanhempani pitävät suomenkielisistä' (K13) korreloivat positiivisesti 'on tärkeää osata suomea' (K16) kanssa. Jos vanhemmat oppilaiden mielestä pitävät

suomen kielen osaamista tärkeänä, oppilaat ovat myös sitä mieltä, että suomea on tärkeätä osata.

6 YHTEENVETO JA PÄÄTELMÄT

Olen tutkinut yksikielisiä ja kaksikielisiä kuudesluokkalaisia Haagan, Vikingan, Gerbyn ja Sundomin kouluissa Vaasassa. Koulut ovat lukuvuonna 2011–2012 osallistuneet vuorovaikutteinen suomen kieli -opetushankkeeseen. Koulujen suomen kielen opetukseen lisättiin ylimääräinen viikkotunti vuorovaikutteista suomea. Ylimääräinen tunti ei ollut opetussuunnitelmassa, joten suomen kielen opettajat kyseisissä kouluissa saivat itse suunnitella tunnit. Hankkeen ovat toteuttaneet Vaasan kaupunki yhteistyössä Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin kanssa. Vuorovaikutteisen suomen kielen -opetushankkeen tavoite on kehittää suomen kieltä ja myös pitkällä aikavälillä vahvistaa kaikkien oppilaiden mahdollisuuksia saavuttaa toimivat vuorovaikutustaidot suomen kielellä.

Tutkimuksen tavoite oli kartoittaa, minkälaisia asenteita tutkimukseen osallistuneiden keskuudessa on suomen kieleen, suomenkielisiin ja suomen kielen opetukseen. Halusin myös selvittää, mistä nämä asenteet johtuvat eli onko oppilaan henkilökohtaisessa taustassa tekijöitä, jotka tähän vaikuttavat ja vaihtelevatko asenteet henkilökohtaisen taustan mukaan. Oletin omien kokemuksieni perusteella, että mitä yksikielisempi tausta henkilöllä on, sitä negatiivisemmat asenteet kyseisellä henkilöllä on toista kotimaista kieltä kohtaan. Näin ollen oletin myös, että tähän tutkimukseen osallistuneiden ruotsinkielisten yksikielisten ja kaksikielisten asenteiden välillä on eroja. Tavoitteena oli myös kartoittaa oppilaiden motivaatiota ja selvittää, korreloivatko asenteet ja motivaatio. Avoimien kysymysten avulla selvitin myös, mitkä asiat oppilaat kokevat vaikeiksi suomen kielen osalta ja mikä opetuksessa tuntuu mieluisalta. Tutkimus tehtiin samalle kohderyhmälle kahdesti, syksyllä 2011 ja keväällä 2012, tavoitteeni on myös katsoa, eroavatko tulokset toisistaan.

Kaksikielisillä on myönteisempiä asenteita suomen kieleen ja erot ovat selviä ja tilastollisesti merkitseviä. Yksikielisten asenteet eivät keskimäärin ole selvästi kielteisiä, mutta joukossa on oppilaita, joiden asenteet ovat selvästi kielteisiä.

Oppilaiden asenteet suomen kielen opetukseen ovat keskimäärin myönteisiä, mutta ei yhtä myönteisiä kuin suomen kieleen. Sen lisäksi aika suuri osuus oppilaista ei osannut ilmoittaa mielipidettään tässä. Kielioppi tuntuu olevan sekä yksikielisten että kaksikielisten keskuudessa kompastuskivi, johon varsinkin yksikielisillä on suhteellisen kielteinen asenne. Keväällä asenteet kielioppiin olivat kaikilla oppilailla huomattavasti kielteisemmät, mutta varmasti kouluväsymys toukokuun viimeisellä viikolla on yksi selittävä tekijä näissä tuloksissa. Kaksikielisillä oli jonkin verran myönteisempiä asenteita suomen kielen opetukseen kuin yksikielisillä. Suomen kielen oppitunteihin suhtauduttiin kaikista myönteisimmin, mikä tietenkin on opetuksen kannalta myönteistä.

Vanhemmat ovat tärkeimpiä esikuvia ja asenteiden välittäjiä omille lapsilleen, sen takia on myös kielen oppimisen kannalta tärkeätä, että oppilaat jo kotona oppivat terveen ja myönteisen suhtautumisen toiseen kieleen ja sitä puhuviin ihmisiin. Tutkimuksen tuloksien perusteella oppilaiden vanhemmilla on myönteisiä asenteita sekä suomen kieleen että suomenkielisiin. Yksikielisten ja kaksikielisten välillä on kuitenkin eroja siinä, miten he uskovat, että heidän vanhempansa suhtautuvat suomenkielisiin ihmisiin. Suuri osa oppilaista ei kuitenkaan tiedä tai osaa sanoa mitään vanhempiensa asenteista suomenkielisiin. Myönteistä tuloksissa on kuitenkin se, että valtaosalla oppilaista on sellainen käsitys, että heidän vanhempansa pitävät suomen kielen osaamista tärkeänä. Tämä on asia, joka myös näkyy heidän omissa asenteissaan.

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että oppilaat ovat motivoituneita oppimaan suomen kieltä, koska sitä kannattaa oppia ja he tietävät tarvitsevansa sitä tulevaisuudessa. Yksikieliset ovat myös motivoituneita parantamaan suomen kielen vuorovaikutustaitojaan. Suomen kielen pakollisuudesta huolimatta suuri osa oppilaista ei koe tätä kielteisenä asiana, vaan he opiskelisivat suomea vaikka ei olisi pakko, koska he tietävät hyötyvänsä kielitaidoistaan tulevaisuudessa. Yksikielisten ja kaksikielisten välillä on eroja integratiiviseen motivaatioon liittyneiden väitteiden osalta, mutta instrumentaalisen motivaation osalta yksikielisten ja kaksikielisten välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja. Tulosten perusteella voidaan myös sanoa, että oppilaat motivoituvat enemmän instrumentaalisisista kuin integratiivisista syistä.

Tutkimuksen osallistuneet oppilaat ovat suurimmaksi osaksi omasta mielestään tunnollisia läksyjensä suhteen ja he tekevät parhaansa hyvän arvosanan saamiseksi. Kevään kyselyssä vaikutti kuitenkin siltä, että kouluväsymys olisi iskenyt, koska oppilaat arvioivat oman panostuksensa silloin vähän heikommaksi. Yksi- ja kaksikielisten välillä on kuitenkin eroja heidän käsityksissään vuorovaikutustaidoistaan. Vaikuttaa siltä, että kaksikieliset ovat itsevarmempia vuorovaikutustaidoistaan ja uskaltavat puhua suomea enemmän kuin yksikieliset. Selittävä tekijä löytyy oppilaiden kielitaustoista. Mitä useamman kerran viikossa oppilas puhuu suomea, sitä itsevarmempi hän on omista vuorovaikutustaidoistaan eli kieliminä on vahvempi. Tämän takia olisi oppimisen kannalta tärkeätä, että yksikieliset pääsisivät harjoittamaan vuorovaikutustaitojaan useammin myös opetuksen puitteissa.

Oppilaat olivat vastanneet kiitettävästi myös kyselyn avoimiin kysymyksiin ja vastausten perusteella varsinkin yksikieliset oppilaat kokevat puhumisen mielekkääksi. Tämä on tietenkin vuorovaikutteisen suomen kielen opetuksen kannalta myönteistä. Tunnit ovat poikenneet normaalista opetuksesta ja ovat varmasti sen takia olleet hauskoja ja tuoneet vaihtelevuutta. Tietokonetyöskentely, teatteri ja näytelmien esittäminen sekä erilaiset pelit ovat oppilaiden mielestä myös hauskoja.

Kielioppi on ylivoimaisesti se asia, joka sekä yksikielisten että kaksikielisten oppilaiden mielestä on suomen kielessä kaikkein vaikeinta. Sanat ovat yksikielisten mielestä vaikeita, mutta myös osa kaksikielisistä mainitsi, että sanat ovat vaikeita.

Oppilaiden vastauksissa löysin korrelaatiota asenteiden ja motivaation välillä, mutta korrelaatiokertoimet eivät olleet kovin suuria. Oppilaiden asenteet suomen kieleen ja suomen kielen opetukseen korreloivat enemmän integratiivisen motivaation kanssa. Oppilaiden käsitykset vanhempiensa asenteista näyttää myös vaikuttavan heidän motivaatioonsa eli jos vanhemmat pitävät oppilaiden mielestä suomen kielen osaamista tärkeänä, oppilaat ovat yleensä samaa mieltä.

Syksyn ja kevään tuloksien välillä ei ollut niin suuria eroja tulosten suhteen, mutta yksikielisten keskuudessa asenteissa suomen kieleen ja suomenkielisiin oli huomattavissa myönteinen kehitys. Yksikieliset oppilaat eivät enää kokeneet suomen

kieltä yhtä vaikeaksi kuin syksyllä ja myös heidän asenteissa suomenkielisiin oli tapahtunut myönteistä kehitystä. On varmuudella vaikea sanoa, mistä tämä johtuu, mutta ehkä ylimääräinen viikkotunti vuorovaikutteista suomen kieltä, jossa opetus on poikennut tavallisesta suomen kielen opetuksesta, on vaikuttanut yksikielisten oppilaiden asenteisiin myönteisesti. Tutkittujen oppilaiden lukumäärä ei ollut syksyllä ja keväällä sama, joten se on tietenkin voinut vaikuttaa tulokseen, mutta ero oli kuitenkin pieni, joten suuria heittoja tuloksissa sen takia ei varmaankaan ole.

Aihe on ollut hyvin mielenkiintoinen tutkia, ja tämän aineiston pohjalta olisi varmasti voinut käsitellä useita erilaisia näkökulmia. Mielenkiintoista olisi myös verrata oppilaita eri paikkakunnilta ja sitä, miten asenteet suomen kieleen ja suomenkielisiin vaihtelee eri paikkakuntien kesken riippuen, miten väestö jakautuu kieliryhmittäin. Vaasassa kuitenkin enemmistö väestöstä on suomenkielisiä, joten tulokset olisivat ehkä olleet erilaiset, jos olisi tutkinut oppilaita paikkakunnalla, jossa enemmistö on ruotsinkielinen. Tekemäni kyselylomake oli koettu tiiviiksi, mutta vastausten perusteella uskon kuitenkin, että oppilaat ovat ymmärtäneet kysymykset oikein. Hyvin vähän kysymyksiä oli jäänyt vastaamatta ja useimmat olivat myös käyttäneet monisanaisia vastauksia avoimiin kysymyksiin. Väitteet olisi tietenkin pystytty ryhmittelemään tai muotoilemaan toisin, koska muutama kaksikielinen oppilas oli jättänyt vastaamatta osaan motivaatioon liittyvistä kysymyksistä ja kommentoinut, että ”osaan jo suomea”. Asioita voi aina tehdä paremmin tai toisin, näin tässäkin tutkimuksessa. Tulkinnat ovat minun tekemiäni ja johtopäätökset olen vetänyt teoriaosan ja oman kokemuspohjan perusteella, joten aihetta keskusteluun varmasti löytyy. Uskon kuitenkin hyötyväni tämän pro gradu -tutkielman kirjoitusprosessin aikana opituista asioista tulevaisuudessa ja toivottavasti tutkimuksen tulokset ovat myös jollakin tapaa hyödyksi vuorovaikutteinen suomen kieli -opetushankkeen arvioinnissa.

LÄHTEET

- Allardt, Erik (1985). *Sociologi, Symbolmiljö, samhällsstruktur och institutioner*. Stockholm: AWE/Geber.
- Baker, Colin (1992). *Attitudes and Language*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Björklund, Mikaela (2012). SV: KoFi info. Sähköpostiviesti Maria Stennabballe 11.6.2012.
- Brown, H. Douglas (1981). Affective factors in second language learning. Teoksessa: *The Second language classroom: directions for the 1980's*. Alatis, James E, Altman Howard B & Alatis, Penelope M (toim.). New York: Oxford University Press.
- Brunell, V (1988). *Kring språktillägningens ekologi. Sammanfattning av sex studier kring skolprestation i modersmålet och i finska i den finlandssvenska grundskolan*. Pedagoginen tutkimuslaitos. Julkaisusarja A, tutkimus 13. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Dörnyei, Zoltán (2001). *Teaching and Researching Motivation*. Harlow: Pearson education.
- Eljertsson, Göran (2005). *Enkäten i praktiken: En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Ellis, Rod (1985). *Understanding Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Elsinen, Raija (2000). ”Kielitaito – väylä ulkopuoliseen maailmaan.” *Yliopisto-opiskelijoiden vieraiden kielten oppimiseen liittyviä käsityksiä kielikeskusopettajan tulkitsemana*. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 62. Joensuun yliopistopaino.
- Flis (2011). Ökad språklig medvetenhet, både mer och mindre finska. En fallstudie av en samlokalisering av en svensk- och finskspråkig skola i Finland [online]. [Lainattu 4.11.2011] Saatavilla: <http://www.vasa.abo.fi/pf/flis/Okad%20spraklig%20medvetenhet,%20bade%20mer%20och%20mindre%20finska.pdf>
- Gardner, Robert C. (1985). *Social Psychology and Second Language Learning*. The Role of Attitudes and Motivation. London: Edward Arnold.
- Gardner, Robert & Wallace E. Lambert (1972). *Attitudes and motivation in Second-Language L*. Rowley, Massachusetts: Newbury House.

- Garrett, Peter (2010). *Attitudes to Language*. Key Topics in Sociolinguistics. Cambridge: Cambridge University Press.
- Haagensen, Bodil (2007). *Dialogpedagogik och motivation. En fallstudie på universitetsnivå*. Acta Wasaensia NR 174. Språkvetenskap 32. Vaasan yliopisto.
- Helsingin Sanomat (2011). HS-raadin vastaukset kysymykseen: Pitäisikö kaksikieliset koulut sallia? [online]. [Lainattu 23.7.2012] Saatavilla: <http://hs.fi/kulttuuri/HS-raadin+vastaukset+kysymykseen+Pitäisikö+kaksikieliset+koulut+sallia/a1305550056587>
- Imsen, Gun (2000). *Elevens värld. Introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Kovanen, Johanna (2004). Ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta peruskoulussa. Teoksessa: Kantelinen, Ritva & Kettunen, Sinikka (toim.). *Ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa*. Joensuun yliopisto kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 89. Joensuun yliopistopaino.
- Krashen, Stephen D. (1987). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. London: Prentice-Hall.
- Larsen-Freeman, Diane & Long, Michael (1991). *An introduction to second language acquisition research*. London: Longman.
- Laine, Eero (1978). *Vieraan kielen opiskelumotivaatio Suomessa II*. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) julkaisuja N:o 21. Turku.
- Laine, Eero (1987). *Affective factors in Foreign Language Learning and Teaching*. Jyväskylä Cross-Language Studies No 13. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston monistuskeskus.
- Laine, Eero & Pihko, Marja-Kaisa (1991). *Kieliminä ja sen mittaaminen*. Kasvatustieteiden tutkimuslaitosten julkaisusarja A. Tutkimuksia 47. Jyväskylän yliopiston monistuskeskus.
- Laurén, Christer & Björklund, Siv (2009). Pro memoria 26.2.2009. Osittainen kielikylpy Vaasan kaupungin ruotsinkielisille oppilaille. [online]. [Lainattu 23.7.2012] Saatavilla: <http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=23&ved=0CFEQFjACOBQ&url=http%3A%2F%2Fwww.1.vaasa.fi%2Fkttwebbin%2Fkttproxy2.dll%3Fdoctype%3D1%26docid%3D323031305c303831385c38323133363735312e444f43%26dald%3D18.8.2010%252016%3A21%3A36%26extension%3Ddoc&ei=hlwOUMeeGpTV4QSDy4HADQ&usq=AFQjCNFuFsWLq8BOWnD5WDBjG1pq7jqsYA&sig2=CaekzW7QAY588mZwjmdsbA>

- Lindman, Anders (2011). SV: Sundom finska undersökning. Sähköpostiviesti Maria Stennabballe 16.11.2011.
- Linnarud, M. (1993). *Språkforskning för språklärare*. Lund: Studentlitteratur.
- Lithén, Camilla (2011). SV: Kommunikativ finska. Sähköpostiviesti Maria Stennabballe 16.11.2011.
- Lojander-Visapää, Catharina (2001). *Med rätt att välja. Språkval och språkstrategier i språkligt blandade hushåll i Helsingfors*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet.
- Lähdemäki, Eeva (1995). *Mikä meni pieleen? Ruotsinkielisten virheet suomen ainekirjoituksissa*. Turku: Åbo Akademis tryckeri.
- Löf, Åsa-Johanna (2005). *Haluan oppia suomea: casetutkimus asenteista ja motivaatiosta*. Julkaisematon nykysuomen ja kääntämisen pro gradu – tutkielma. Vaasan yliopisto.
- Martonen, Nina (2011). SV: Undersökning av sjätteklassister. Sähköpostiviesti Maria Stennabballe 17.11.2011.
- Mustila, Eero T. (1990). *Finska gymnasieelevers motivation för, attityder till och intresse för svenska*. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 125.
- Nabb, Inger (2011). SV: Vikinga skola. Sähköpostiviesti Maria Stennabballe 21.11.2011.
- Opetushallitus (2004). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. [online]. [Lainattu 8.11.2011] Saatavilla: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus
- Peltonen, Matti & Ruohotie, Pekka (1992). *Oppimismotivaatio. Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta*. Aavanranta-sarja n:o 29. Keuruu: Otava.
- Purkey, Willim Watson & Novak, John M. (1984). *Inviting School Success: A Self Concept Approach to Teaching and Learning*. Belmont, California: Wadsworth.
- Schildts & Söderströms (2012). Poks! Pidetään hauskaa – opitaan suomea! [online]. [Lainattu 28.6.2012] Saatavilla: <http://www.sets.fi/ViewPage.php?id=94#>
- Spolsky, Bernard (1989). *Conditions for Second Language Learning*. Oxford: Oxford University Press.

- Språkmöten (2011). Nyhetsbrev/oktober 2011. Två skolor och två språk under samma tak i Finland och världen – Kaksi kieltä samassa koulurakennuksessa suomessa ja maailmassa. [online]. [Lainattu 26.7.2012] Saatavilla: <http://sprakmoten.posterous.com>
- Valette, Rebecca & Disick, Renée (1972). *Modern Language Performance. Objectives and Individualization. A Handbook*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Vuorinen, Ilpo (2001). *Tuhat tapaa opettaa*. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Vaasa (2012a). Mussor skola – Specialpedagogiskt Kompetenscenter [online]. [Lainattu 9.1.2012] Saatavilla: http://www.vaasa.fi/Pa_svenska/Studerande__utbildning/Grundlaggande_utbildning/Grundskolor_ak_1-6/Mussor_skola
- Vaasa (2012b). Väestö ja muuttoliike. Kansalaisuudet ja äidinkielet 1990-2011 (ppt) [online]. [Lainattu 7.6.2012] Saatavilla: http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Etusivu/Kaupunkikehitys/Tilastotietoja_Vaasasta_ja_Vaasan_seudulta/Vaesto_ja_muuttoliike
- Vaasa (2011a). Den svenska grundläggande utbildningens språkstrategi. Kokouksen FOUTBNMD:4.5.2011 16:30:00 pöytäkirja. [online]. [Lainattu 8.11.2011] Saatavilla: <http://www1.vaasa.fi/ktweb/>
- Vaasa (2011b). Fördelning av anslag för kommunikativ finska och stärkt skolspråk. Kokouksen FOUTSEKT:14.4.2011 16:30:00 pöytäkirja. [online]. [Lainattu 8.11.2011] Saatavilla: <http://www1.vaasa.fi/ktweb/>
- Vaasa (2011c). Fördelning av anslag för kommunikativ finska och stärkt skolspråk. Kokouksen FOUTSEKT:17.2.2011 16:30:00 pöytäkirja. [online]. [Lainattu 8.11.2011] Saatavilla: <http://www1.vaasa.fi/ktweb/>
- Vaasa (2011d). Talousarvio 2012 ja taloussuunnitelma 2012–2013. Kokouksen KV:13.12.2010 09:30:00 pöytäkirja. [online]. [Lainattu 8.11.2011] Saatavilla: <http://www1.vaasa.fi/ktweb/>
- Vaasa (2011e). Grundläggande utbildning. [online]. [Lainattu 8.11.2011] Saatavilla: http://www.vaasa.fi/Pa_svenska/Studerande__utbildning/Grundlaggande_utbildning
- Vaasa (2011f). Läroplan. [online]. [Lainattu 7.11.2011] Saatavilla: http://www.vaasa.fi/Pa_svenska/Studerande__utbildning/Grundlaggande_utbildning/Laroplan
- Vaasa (2011g). Om skolan. [online]. [Lainattu 4.11.2011] Saatavilla: http://www.vaasa.fi/Pa_svenska/Studerande__utbildning/Grundlaggande_utbildning/Grundskolor_ak_1-6/Gerby_skola/Allman_information

- Vaasa (2011h). Allmän information om Haga skola. [online]. [Lainattu 4.11.2011]
Saatavilla: http://www.vaasa.fi/Pa_svenska/Studerande__utbildning/Grundlaggande_utbildning/Grundskolor_ak_1-6/Haga_skola/Allman_information
- Vaasa (2011i). Om skolan. [online]. [Lainattu 7.11.2011] Saatavilla:
http://www.vaasa.fi/Pa_svenska/Studerande__utbildning/Grundlaggande_utbildning/Grundskolor_ak_1-6/Vikinga_skola/Allman_information
- Williams, Marion & Burden, Robert L. (2002). *Psychology for Language Teachers*. A social constructivist approach. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vuorinen, Ilpo (2001). *Tuhat tapaa opettaa*. Naantali: Kirjatalo Resurssi.

Liite 1. Lupa-anomus ruotsinkieliselle koulutoimenjohtajalle Birgitta Höglundille

Maria Stennabba

ANSÖKAN

1 (3)

Tranbärsvägen 13
68620 Jakobstad

10.10.2011

Verket för fostran och utbildning
Birgitta Höglund
Vasaesplanaden 16
65100 Vasa**Tillstånd att genomföra undersökning bland sjätteklassister vecka 43**

Ärende	Ansökan om tillstånd att inom ramen för min pro gradu-avhandling vid Vasa universitet som berör kommunikativ finska, genomföra en studie av sjätteklassisters attityder till finskan i Haga, Vikinga, Gerby och Sundom skola.
Målgrupp	Alla elever i årskurs 6 i Haga, Vikinga, Gerby och Sundom skola.
Syfte	Att kartlägga sjätteklassisternas attityder till finskan och motivation att lära sig finska i de fyra svenskspråkiga skolor som från och med hösten 2011 berörs av en utökad timme kommunikativ finska i veckan för enspråkigt svenska elever och stärkt skolspråk för de övriga eleverna.
Handledare	tf. professor i finska Jaana Puskala (tel. 3248 132)
Metod	Undersökningen genomförs under lektionstid vecka 43 med hjälp av ett frågeformulär (se Bilaga) som delas ut i klassen av läraren, besvaras under lektionstid och samlas upp av läraren efter att eleverna fyllt i formuläret. Eventuell uppföljning på vårterminen (april) med hjälp av ett motsvarande frågeformulär.
Övrigt	Eleverna svarar anonymt och respektive elevs identitet framgår inte i något skede. Materialet analyseras av undertecknad och resultaten presenteras och analyseras i min pro gradu-avhandling. Resultaten ska också användas vid utvärdering av projektet Kommunikativ finska.

Med vänliga hälsningar

Maria Stennabba
studerande

Bilaga

Frågeformulär

Liite 2. Kirje opettajille

Maria Stennabba
Tranbärsvägen 13
68620 Jakobstad

25.10.2011

Hej!

Jag studerar modern finska vid Vasa universitet och kommer inom ramen för mina studier att skriva en pro gradu-avhandling som berör sätteklassisters attityder till finskan och deras motivation att lära sig finska. I samband med detta har jag fått tillstånd av skoldirektör Birgitta Höglund att göra en undersökning bland eleverna i årskurs 6 i de fyra svenskspråkiga skolor som från och med hösten 2011 berörs av en utökad timme kommunikativ finska i veckan för enspråkigt svenska elever och stärkt skolspråk för de övriga eleverna. Alla 6 klassister deltar i undersökningen även de som läser mofi-finska

Min tanke är att undersökningen skulle genomföras under lektionstid vecka 43 med hjälp av ett frågeformulär (se Bilaga) som delas ut i klassen av läraren, besvaras under lektionstid och samlas upp av läraren efter att eleverna fyllt i formuläret. Tisdagen den 25.10.2011 för jag nödvändigt antal frågeformulär till respektive skola och hämtar sedan de ifyllda frågeformulären från skolan vecka 44.

Eleverna svarar anonymt och respektive elevs identitet framgår inte i något skede. Materialet analyseras av undertecknad och resultaten presenteras och analyseras i min pro gradu-avhandling. Tag gärna kontakt med mig vid eventuella frågor. Tack för din hjälp.

Med vänliga hälsningar

Maria Stennabba

BILAGA Frågeformulär (1 st/elev)

Liite 3. Syksyn kyselylomake (alkuperäinen versio ruotsiksi)

Hej!

Jag heter Maria Stennabba och studerar modern finska vid Vasa universitet. Just nu håller jag på med min pro gradu-avhandling där jag undersöker sjätte klassisternas attityder till finskan i de skolor i Vasa som har en timme extra kommunikativ finska i veckan. Hoppas du kan hjälpa mig med det genom att svara på frågorna inunder. Var snäll och svara på alla frågor och kom ihåg att INTE skriva ditt namn på pappret.

FRÅGEFORMULÄR

Skola: _____

Kön: _____ Flicka _____ Pojke _____

Jag läser mofi-finska: _____ Ja/Nej _____ Senaste vitsord i finska: _____

Språkbakgrund

Hur ofta pratar du finska:	varje dag	3-5 dagar/ vecka	1-2 dagar/vecka	
Föräldrar	Mamma pratar finska med mig: ja/nej		Pappa pratar finska med mig: ja/nej	
Släktingar	Mor-/farföräldrar pratar finska:		Ja	Nej
Kompisar	Jag har kompisar som pratar finska:		Ja	Nej
Läser du finska böcker/tidningar utanför skolan?			Ja	Nej
Ser du på finskspråkig tv?			Ja	Nej
Lyssnar du på finsk musik?			Ja	Nej

Ringa in det alternativ som bäst stämmer överens med vad du tycker

1 = Helt av samma åsikt 2 = Delvis av samma åsikt 3 = Vet inte 4 = Delvis av annan åsikt
5 = Helt av annan åsikt

Finska är svårt att lära sig	1	2	3	4	5
Finska är ett vackert språk	1	2	3	4	5
Jag tycker om finska	1	2	3	4	5
Jag tycker om finskspråkiga	1	2	3	4	5
Finskspråkiga är ohövliga	1	2	3	4	5
Finska är ett roligt ämne i skolan	1	2	3	4	5
Finsk grammatik är roligt	1	2	3	4	5
Det är roligt att prata finska	1	2	3	4	5
Jag vill prata mera finska i skolan	1	2	3	4	5

Mina föräldrar tycker finska är svårt	1	2	3	4	5
Mina föräldrar tycker om finska	1	2	3	4	5
Mina föräldrar tycker det är viktigt att kunna finska	1	2	3	4	5
Mina föräldrar tycker om finskspråkiga	1	2	3	4	5
Jag vågar prata finska	1	2	3	4	5
Jag tycker det är svårt att prata finska	1	2	3	4	5
Det är viktigt att kunna finska	1	2	3	4	5
Jag vill lära mig att prata bättre finska	1	2	3	4	5
Det lönar sig att lära sig finska	1	2	3	4	5
Jag lär mig finska utanför skolan	1	2	3	4	5
Jag vill lära mig finska för att kunna prata med finskspråkiga	1	2	3	4	5
Jag vill lära mig finska för att jag behöver det i framtiden	1	2	3	4	5
Jag vill lära mig finska för att förstå vad finskspråkiga säger	1	2	3	4	5
Jag vill lära mig finska för att förstå finska TV- program	1	2	3	4	5
Jag läser finska för att jag måste	1	2	3	4	5
Jag skulle läsa finska även om jag inte vore tvungen	1	2	3	4	5
Jag vill lära mig finska för att det är ett vackert språk	1	2	3	4	5
Jag gör alltid mina läxor i finska	1	2	3	4	5
Jag deltar aktivt då vi pratar finska på timmen	1	2	3	4	5
Jag kan uttrycka mig på finska	1	2	3	4	5
Jag gör mitt bästa för att få ett bra vitsord i finska	1	2	3	4	5
Finska timmarna i skolan är roliga	1	2	3	4	5

Vad är det roligaste på finskalektionerna i skolan? _____

Vad är det svåraste med finska? _____

Tack för din hjälp ☺!

Liite 4. Syksyn kyselylomake (suomenkielinen versio)

Hei!

Nimeni on Maria Stennabba. Opiskelen nykysoomea Vaasan yliopistossa. Tällä hetkellä olen kirjoittamassa pro gradu -tutkielmani, jossa tutkin kuudesluokkalaisten asenteita suomen kieleen niissä kouluissa, joissa ylimääräinen viikkotunti vuorovaikutteista soomea. Toivottavasti voit auttamaan minua vastaamalla alla oleviin kysymyksiin. Vastaathan kaikkiin kysymyksiin. **ÄLÄ** kirjoita nimesi paperille.

KYSELYLOMAKE

Koulu: _____

Sukupuoli: Tyttö Poika

Osallistun MoFi-opetukseen: Kyllä/Ei Viimeinen arvosana suomen kielestä: _____

Kielitausta			
Kuinka usein puhut soomea:	joka päivä	3-5 päivää viikossa	1-2 päivää viikossa
Vanhemmat	Äiti puhuu soomea kanssani: kyllä/ei	Isä puhuu soomea kanssani: kyllä/ei	
Sukulaiset	Isovanhemmat puhuvat soomea:	Kyllä	Ei
Kaverit	Minulla on suomenkielisiä kavereita:	Kyllä	Ei
Luetko suomenkielisiä lehtiä/kirjoja koulun ulkopuolella:		Kyllä	Ei
Katsetko suomenkielisiä televisio-ohjelmia?		Kyllä	Ei
Kuunteletko suomenkielistä musiikkia?		Kyllä	Ei

Ympäröi se vaihtoehto, joka parhaiten vastaa mielipiteesi.

1 = Täysin samaa mieltä 2 = Osittain samaa mieltä 3 = En osaa sanoa
4 = Osittain eri mieltä 5 = Täysin eri mieltä

Suomi on vaikea kieli oppia	1	2	3	4	5
Suomi on kaunis kieli	1	2	3	4	5
Pidän suomen kielestä	1	2	3	4	5
Pidän suomen kielisistä	1	2	3	4	5
Suomenkieliset ovat epäkohteliaita	1	2	3	4	5
Suomi on hauska oppiaine koulussa	1	2	3	4	5
Suomen kielioppi on hauskaa	1	2	3	4	5
On hauska puhua soomea	1	2	3	4	5
Haluaisin puhua enemmän soomea koulussa	1	2	3	4	5

Vanhempieni mielestä suomi on vaikea kieli	1	2	3	4	5
Vanhempani pitävät suomen kielestä	1	2	3	4	5
Vanhempieni mielestä on tärkeää osata suomea	1	2	3	4	5
Vanhempani pitävät suomenkielisistä	1	2	3	4	5
Uskallan puhua suomea	1	2	3	4	5
Mielestäni on vaikea puhua suomea	1	2	3	4	5
On tärkeää osata suomea	1	2	3	4	5
Haluan oppia puhumaan suomea paremmin	1	2	3	4	5
Kannattaa oppia suomea	1	2	3	4	5
Opin suomea vapaa-aikana	1	2	3	4	5
Haluan oppia suomea, jotta pystyisin keskustelemaan suomenkielisten kanssa	1	2	3	4	5
Haluan oppia suomea, koska tarvitsen sitä tulevaisuudessa	1	2	3	4	5
Haluan oppia suomea ymmärtääkseni suomenkielisten puhetta	1	2	3	4	5
Haluan oppia suomea ymmärtääkseni suomenkieliset televisio-ohjelmat	1	2	3	4	5
Luen suomea, koska se on pakollista	1	2	3	4	5
Lukisin suomea, vaikka olisi pakko	1	2	3	4	5
Haluan oppia suomea, koska se on kaunis kieli	1	2	3	4	5
Teen aina suomen kielen läksyni	1	2	3	4	5
Osallistun aktiivisesti suomenkielisiin keskusteluihin tunnilla	1	2	3	4	5
Osaan ilmaista itseäni suomeksi	1	2	3	4	5
Teen aina parhaani saadakseni hyvän arvosanan suomesta	1	2	3	4	5
Suomen kielen oppitunnit ovat koulussa hauskoja	1	2	3	4	5

Mikä on hausointa koulun suomen kielen oppitunneilla? _____

Mikä on suomen kielessä vaikeinta? _____

Kiitos avustasi 😊!

Liite 5. Yhteenveto oppilaiden vastauksista (keskiverto ja keskipoikkeamat)

	Syksy 2011 N=104		Kevät 2012 N=102	
Koulu				
Haga	11	10,6%	3	2,9%
Vikinga	26	25,0%	30	29,4%
Gerby	42	40,4%	43	42,2%
Sundom	25	24,0%	26	25,5%
Sukupuoli				
Tyttö	58	55,8%	57	55,9%
Poika	46	44,2%	45	44,1%
Kielitausta				
Kaksikielinen	53	51,0%	53	52,0%
Yksikielinen	51	49,0%	49	48,0%
Äiti puhuu suomea	29	27,9%	29	28,4%
Isä puhuu suomea	35	33,7%	35	34,3%
Isovanhemmat puhuvat suomea	57	54,8%	53	52,0%
Suomenkielisiä kavereita	87	83,7%	94	92,2%
Lukee suomenkielisiä lehtiä/kirjoja	60	57,7%	61	59,8%
Katselee suomenkielisiä tv-ohjelmia	82	78,8%	79	77,5%
Kuuntelee suomenkielistä musiikkia	58	55,8%	63	61,8%
Arvosana				
	\bar{x}	s	\bar{x}	s
Kaikki	8,15	1,433	7,72	2,195
MoFi	8,68	0,701	8,00	2,555
KoFi	7,61	1,767	7,45	1,793
Kuinka usein puhut suomea	1,63	0,916	1,75	0,941

Väitteet

	\bar{x}	s	\bar{x}	s
Suomi on vaikea kieli oppia	3,70	1,245	3,25	1,419
Suomi on kaunis kieli	2,61	1,110	2,51	1,158
Pidän suomen kielestä	2,21	1,252	2,16	1,235
Pidän suomen kielisistä	2,08	1,188	1,97	1,028
Suomenkieliset ovat epäkohteliaita	3,79	1,363	3,69	1,432
Suomi on hauska oppiaine koulussa	2,69	1,373	2,69	1,318
Suomen kielioppi on hauskaa	3,02	1,307	3,51	1,361
On hauska puhua suomea	1,96	1,051	1,94	1,121
Haluaisin puhua enemmän suomea koulussa	2,75	1,298	2,57	1,310
Vanhempieni mielestä suomi on vaikea kieli	4,45	0,994	4,07	1,293
Vanhempani pitävät suomen kielestä	1,96	0,955	1,85	1,044
Vanhempieni mielestä on tärkeää osata suomea	1,47	0,847	1,44	0,959
Vanhempani pitävät suomenkielisistä	2,11	1,023	1,93	1,009
Uskallan puhua suomea	1,71	1,049	1,80	1,162
Mielestäni on vaikea puhua suomea	3,88	1,375	3,70	1,435
On tärkeää osata suomea	1,46	0,869	1,51	1,022
Haluan oppia puhua suomea paremmin	1,87	1,115	1,87	1,186
Kannattaa oppia suomea	1,23	0,642	1,50	0,962
Opin suomea vapaa aikana	1,83	1,161	1,80	1,164
Haluan oppia suomea, jotta pystyisin keskustelemaan suomenkielisten kanssa	1,64	1,173	1,82	1,279
Haluan oppia suomea, koska tarvitsen sitä tulevaisuudessa	1,39	0,960	1,58	1,114
Haluan oppia suomea ymmärtääkseni suomenkielisten puhetta	1,69	1,262	1,81	1,281
Haluan oppia suomea ymmärtääkseni suomenkielisiä televisio-ohjelmia	2,38	1,508	2,48	1,453
Luen suomea, koska se on pakollista	3,62	1,430	3,70	1,395

	\bar{x}	s	\bar{x}	s
Lukisin suomea, vaikkei olisi pakko	2,02	1,033	2,00	1,116
Haluan oppia suomea, koska se on kaunis kieli	2,96	1,372	2,99	1,368
Teen aina suomen kielen läksyni	1,34	0,783	1,63	0,964
Osallistun aktiivisesti suomenkielisiin keskusteluihin tunnilla	1,88	1,008	1,95	1,055
Osaan ilmaista itseäni suomeksi	1,83	1,038	1,86	1,101
Teen aina parhaani saadakseni hyvän arvosanan suomesta	1,24	0,566	1,45	0,828
Suomen kielen oppitunnit ovat koulussa hauskoja	2,36	1,190	2,49	1,295